

BÉKÉS MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

II. KÖTET JAVASLATTEVŐ FÁZIS

BÉKÉSCSABA
2013. FEBRUÁR

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	4
I. Célok, alapelvek, előzmények, szerkezet	4
1. Koncepció és program célja	4
2. Fejlesztési koncepció és program alapelvei	4
3. Dokumentum szerkezete	4
II. Érdemi megállapítások	5
1. Békés megye jövőképe.....	5
2. Békés megye célrendszere	5
3. A célrendszer koherenciája	9
4. A területfelhasználás alapelvei - kezelendő területek	12
5. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	13
6. A tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció	16
7. Békés megye fejlesztésének alapelvei.....	18
0. BEVEZETŐ.....	19
1. Békés megye jövőképe.....	23
2. A megye célrendszerének bemutatása.....	25
2.1. Békés megye fejlesztésének átfogó célja	25
2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai.....	29
2.2.1. <i>Értékalapú gazdaságfejlesztés.....</i>	29
2.2.2. <i>Térségi brandek fejlesztése.....</i>	31
2.2.3. <i>Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között</i>	32
2.2.4. <i>Természeti és épített értékek óvása, alkotó innovatív tovább-fejlesztése</i>	37
2.3. Fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre	38
3. A célrendszer koherencia vizsgálata.....	51
3.1 Belső koherencia vizsgálata	51
3.2. Külső koherencia vizsgálata.....	52
3.2.1. <i>Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval.....</i>	52
3.2.2. <i>Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Területrendezési Tervvel</i>	54
3.2.3. <i>Békés megye célrendszerének kapcsolata a fontosabb ágazati (ágazati) koncepciókkal</i>	54
3.2.3.1. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Magyar Növekedési Tervvel.....</i>	54
3.2.3.2. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Új Széchenyi Tervhez</i>	57
3.2.3.3. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához</i>	58
3.2.3.4. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához</i>	60
3.2.3.5. <i>Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az EU 2020 prioritásokhoz</i>	61

4. Területfelhasználás alapelveit lefektető koncepció	62
5. Fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	63
5.1. Prioritások azonosítása.....	63
5.1.1. Gazdasági struktúra megújítása.....	63
5.1.2. Megye térszerkezetének továbbfejlesztése	69
5.1.3. Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése	70
5.2. Felelősség- és intézményrendszer – a koncepció üzenetei.....	71
6. Tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció.....	74
7. Békés megye fejlesztésének alapelvei.....	80
8. MELLÉKLETEK	81
8.1. melléklet: Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja készítése során figyelembe vett dokumentumok.....	82
8.2. melléklet: Élelmiszergazdaság jövőképe Európában 2030-ig.....	87
8.3. melléklet: Békés megye fejlesztése átfogó céljainak megalapozása.....	90
8.4. melléklet: M44 út nyomvonal tervei (http://www.nif.hu/hu/fejlesztések/).....	100
8.5. melléklet: Ábrák jegyzéke.....	109
8.6. melléklet: Táblázatok jegyzéke.....	110

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I. Célok, alapelvek, előzmények, szerkezet

1. Koncepció és program célja

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum alapvető célja:

- a megye jövőképeinek megfogalmazása (2030-ig);
- a megye fejlesztési elképzeléseinek 2014-2020 közötti tervezési ciklusra történő felkészülés;
- a megyei fejlesztési elképzelések pozicionálása a 2014-2020-as időszakra vonatkozó Országos Területfejlesztési Koncepció (OTK)-ban és az Országos Fejlesztési Koncepció (OFK)-ban;
- a fejlesztési források orientálása a fejlesztési időszakra;
- a megyén belüli és a megyehatárokat átlépő partnerségi kör erősítése;
- határon átnyúló kapcsolatok erősítése.

2. Fejlesztési koncepció és program alapelvei

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- Rendszerszemlélet: a koncepció hosszú távú célokat fogalmaz meg; illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési célokhoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelvekhez; az ágazati szemlélet helyett integrált megoldásokat vázol fel.
- Egyensúlyi állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei hibacső rés csökkentését, egyensúlyi növekedési pálya megteremtését célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználására, aktivizálása.

3. Dokumentum szerkezete

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum fejezetei összefoglalják:

- a megye jövőképét;
- a célrendszerét;

- a célrendszer koherenciáját;
- a területfelhasználás alapelveit;
- a fejlesztés eszköz- és intézményrendszerét;
- a tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció témakörét;
- ill. Békés megye fejlesztésének alapelveit.

II. Érdemi megállapítások

1. Békés megye jövőképe

Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy:

Békés megye értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

2. Békés megye célrendszere

A jövőkép szorosan illeszkedik a helyzetértékelésben megfogalmazottakhoz (célrendszerének hierarchiát az 1. ábra szemlélteti).

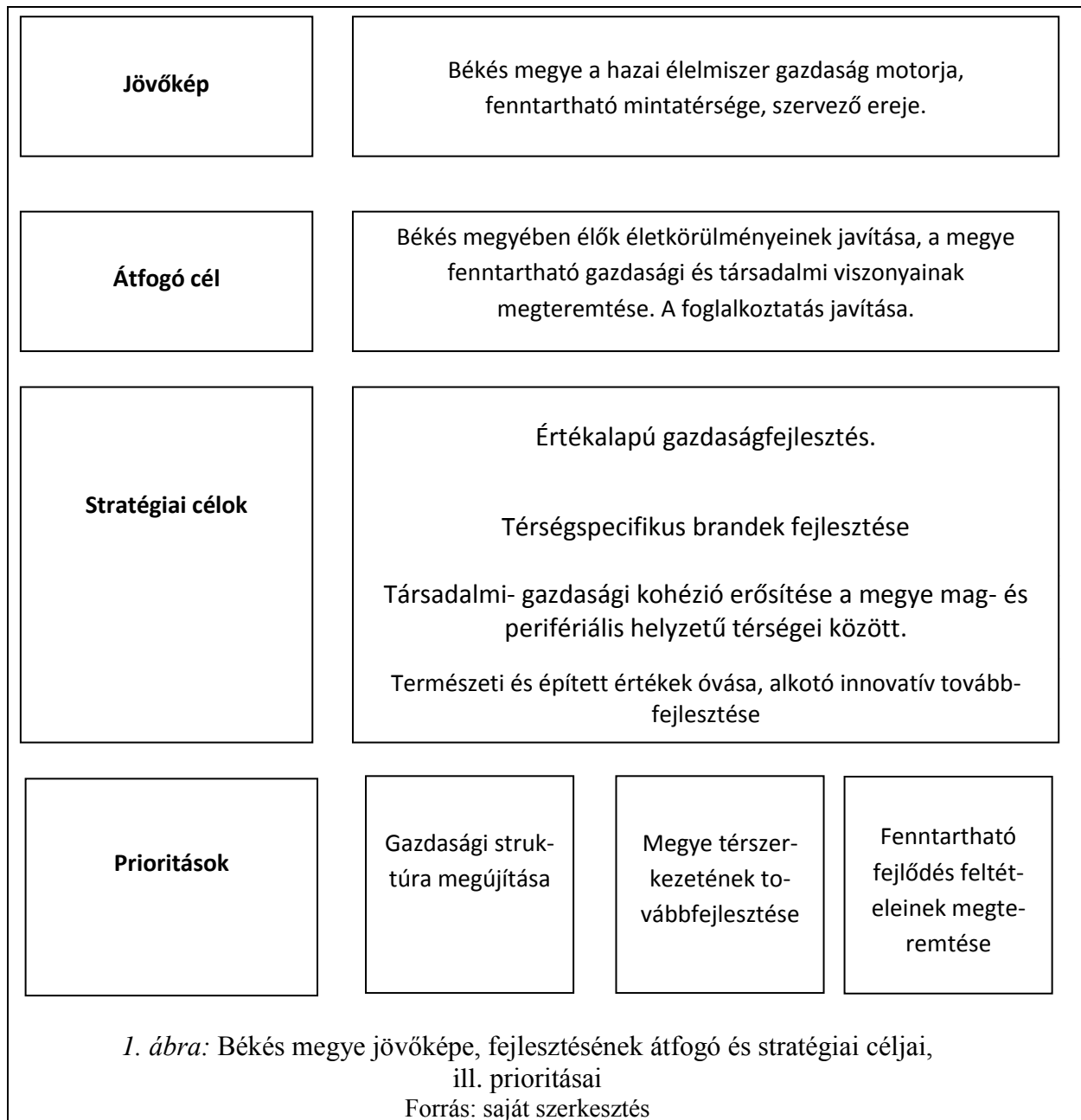
Békés megye fejlesztésének átfogó célja 2020-ig:

a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése. A foglalkoztatás javítása.

Békés megye fejlesztésének stratégiai céljai (2020-ig):

- térségspecifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;
- társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között;
- természeti- és épített értékek megóvása, innovatív hasznosítása.

A megye fejlesztésének átfogó- és stratégiai céljai egymásra épülő koherens-, multiplikatív rendszert alkotnak (vezetői összefoglaló 1. ábra), amelynek vertikális és horizontális térségi összefüggéseit a vezetői összefoglaló 2. ábra, 1. táblázat szemlélteti.

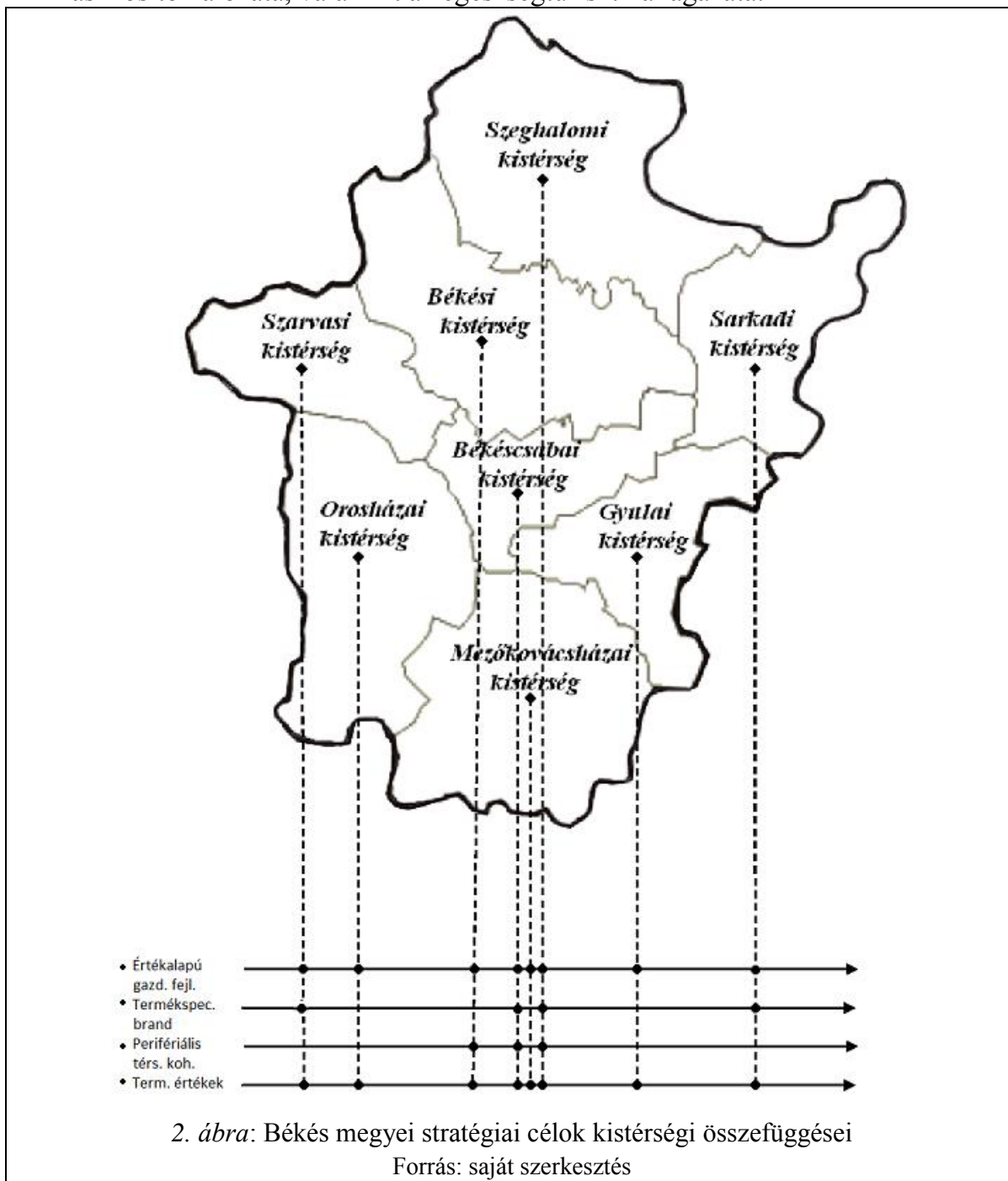
Békés megye fejlettségét jellemző indikátorok 2020-ben:

- demográfia: a lakónépesség csökkenése és öregedése megáll, a megye népesség megtartó képessége erősödik;
- gazdasági aktivitás: nő, evvel egyidejűleg bővül a foglalkoztatottság, a munkanélküliségi ráta tartósan 10 % alá csökken; a foglalkoztatottság javulását segíti a helyi gazdaság igényeivel konform szakképzés;
- gazdaság szerkezete: a XXI. század követelményeivel konform módon a megye, a hazai agrárium meghatározó térsége lesz, az integrált élelmiszer-gazdasági vállalkozások hozzáadott értéke a jelenlegi érték duplájára nő; jól működő szabad

vállalkozási zónák a gazdaság fejlődésének motorjaivá válnak a békési, mezőkovácsházi, sarkadi és szeghalmi térségekben.

- alacsony végzettségűek foglalkoztatását szociális integrációk biztosítják; jelentős foglalkoztatást és hozzáadott értéket biztosít a megye innovatív energiaforrás hasznosító hálózata, valamint az egészségturisztikai ágazata.

- műszaki infrastruktúra: a megye térségeinek elérhetősége az M44-es út átadásával jelentősen javul; a határmenti települések térségi integrációját négy új közúti átkelő segíti.

- megye térstruktúrája: a megyét kiegyensúlyozott foglalkoztatási szint jellemzi.

A megyei stratégiai célok rendelt kiemelt célokat az 1. táblázat foglalja rendszerbe.

1. táblázat: Békés megye stratégiai céljainak lebontása

stratégiai cél	értékalapú gazdaságfejlesztés	térség specifikus brandek kialakítása a periférián	társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településein	természeti- és épített értékek óvása, alkotó innovatív továbbfejlesztése
kiemelt célok	• aktivitási ráta növelése • munkanélküliségi ráta csökkenése • hozzáadott érték növelése • tőkeállomány növelése • beruházási ráta növelése • K+F ráfordítás növelése • szakképzés hatékonyságának javítása • technológiai transzfer fogadókészségének megteremtése • logisztikai feltételek javítása • megye elérhetőségének javítása	• foglalkoztatás javítása • eltartó képesség javítása • képzettség javítása • hungarikumok kifejlesztése • gasztroturizmus fejlesztése	• helyi gazdaságfejlesztés • humán fejlettségi index javítása • szegénység és a társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetettek arányának csökkentése • elérhetőség javítása • munkaerő ingázás feltételeinek javítása • települések közötti szolidaritás erősítése • perifériális helyzetű térségek megtartó erejének megteremtése • szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása • közösség építés helyi piacok működtetése	• energiafelhasználás hatékonyságának javítása • energiafogyasztás csökkentése • megújuló energia felhasználási arányának növelése • széndioxid kibocsátás csökkenése • ökológiai funkciójú területek arányának megtartása

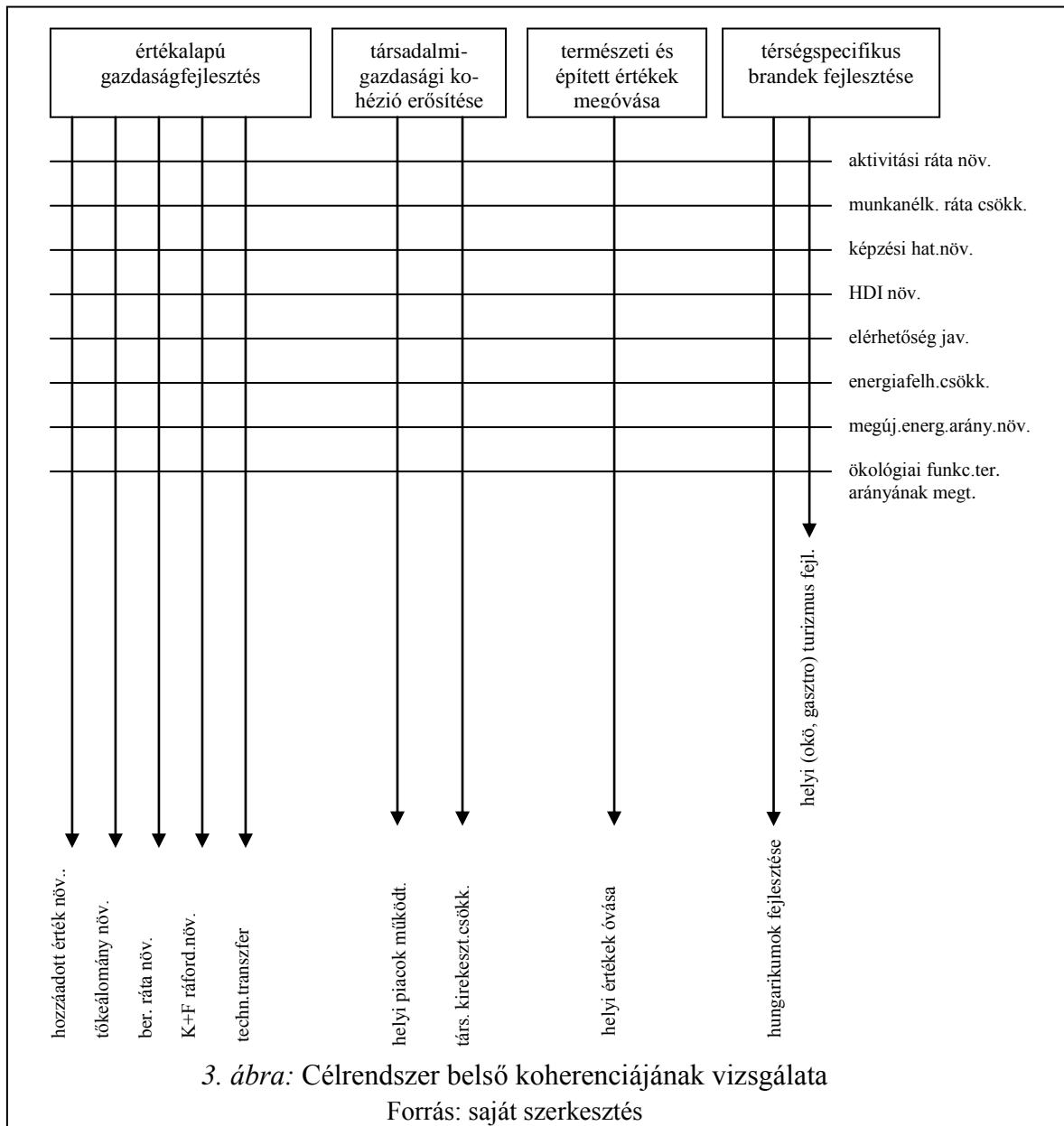
Forrás: saját szerkesztés

3. A célrendszer koherenciája

Belső koherencia vizsgálata

Békés megye stratégiai és kiemelt céljai között vertikális és horizontális kapcsolatot a vezetői összefoglaló 3. ábrája szemlélteti.

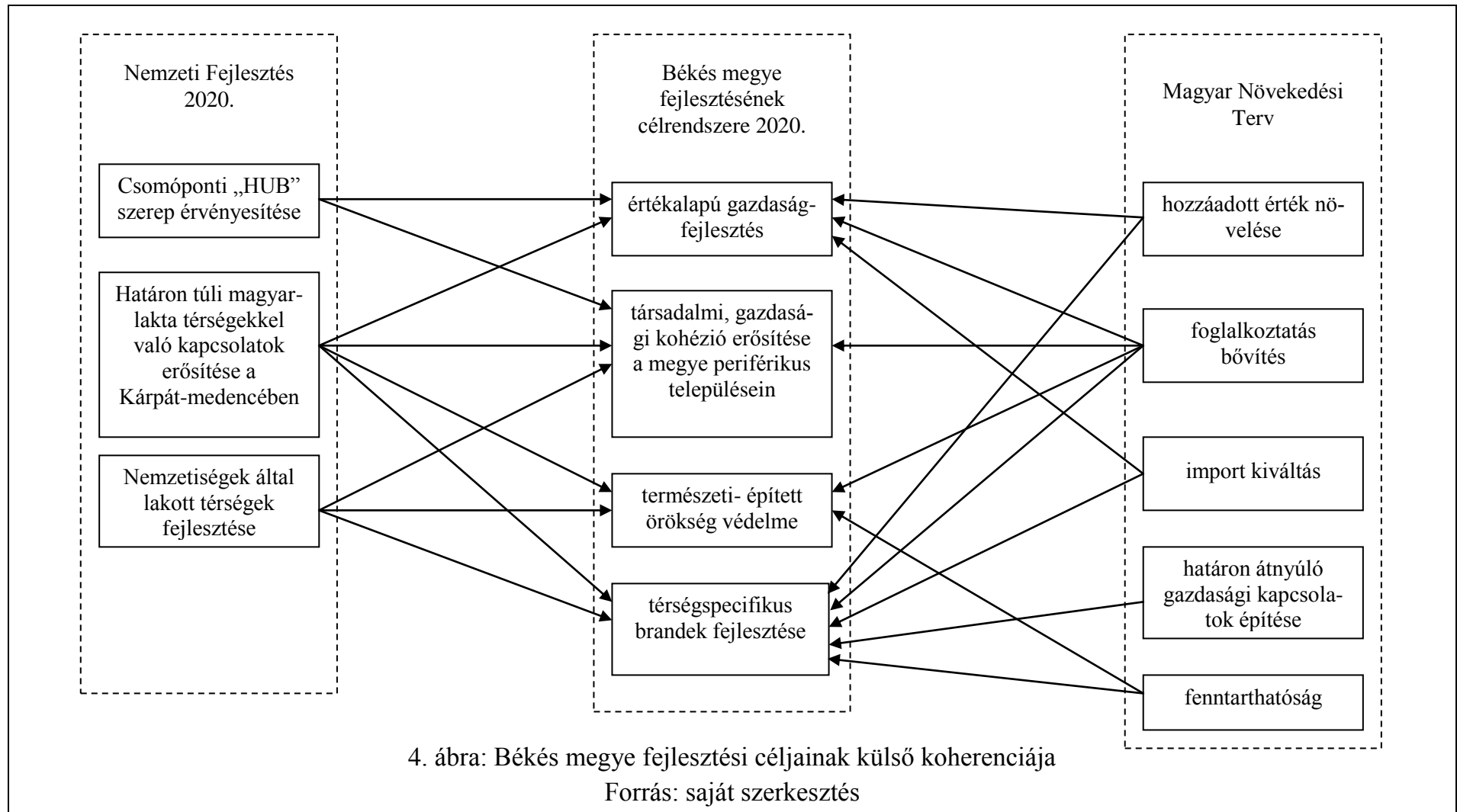
Külső koherencia vizsgálata

A koncepcióban megfogalmazott célkitűzések elkészítésekor az alábbi dokumentumok célrendszerére voltunk tekintettel a vonatkozó kormányrendelet értelmében:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció,
- Országos Területrendezési Terv,
- Magyar Növekedési Terv,
- Új Széchenyi Terv,
- Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia,
- Nemzeti Vidékstratégia,
- EU 2020 prioritások.

Ezek közül kiemelnénk az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazottakat, amelyek teljes mértékben visszaköszönnek a koncepcióban. Ezek a következők:

- az infrastruktúra fejlesztése: a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett,
- gazdaság- és vidékfejlesztés: munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészségturizmus fejlesztése,
- társadalmi megújulás: a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével,
- környezeti fenntarthatóság segítése az épített és természeti környezet védelme, a környezetbarát hulladékgazdálkodás, újrahasznosítás fejlesztése és a megújuló energiákra épülő termelés és fogyasztás támogatása által,
- határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával,
- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és –feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

4. A területfelhasználás alapelvei - kezelendő területek

Klímaváltozás

Napjainkban újból előtérbe került a rövid időn belül várhatóan bekövetkező jelentős klimatizációs változások. Ez a megyét tekintve leginkább abban fog megmutatkozni, hogy nyári időszak csapadékmennyisége kb. a negyedével csökkenni fog, míg télen nagyjából ennyivel növekedik. A felmelegedésnek és a csapadékmennyiség csökkenésének erős szélviharok lehetnek a következményei.

Erőforrások megőrzése

A területhasznosítás olyan típusa, amely a tiszta, természetes és egészséges lakosság érdekében az egyáltalán nem, vagy lassan megújuló erőforrások megőrzését szolgálja.

Prioritások:

- jó minőségű szántóföldek megőrzése
- hatékony erdőgazdálkodás
- felszíni vizek védelme

Drágulások az energiaszektorban

Az alternatív energiaforrások terjedésének lassú üteme miatt továbbra is nagy szükség van a klasszikus energiahordozók felhasználására, amelyeknél folyamatos drágulás figyelhető meg, és a jövőre vonatkozóan is ez prognosztizálható.

Fenntarthatóság biztosítása

A helyi erőforrásokat és a térségi munkamegosztást támogató akciók előtérbe helyezése, ezzel párhuzamosan a tisztább környezet, és a környezettudatosság szem előtt tartása.

Az ivóvíz és a mezőgazdaságban felhasznált öntözővizek drágulása

Az előrejelzések alapján a közeljövőben mind az agrár szektorban felhasznált, mind pedig a közvetlen fogyasztásra szánt víz komoly drágulása előtt állunk.

Az értékmegőrzés, és ezek hozzáférhetővé tételének alapelve:

A felszíni és felszín alatti vízkincsek társadalmilag biztosított védelme.

A népesség egészségének romlása és folyamatos veszélyeztetése

A változó klímának köszönhetően komoly egészségügyi veszélynek van kitéve a teljes lakosság.

Az egészségmegőrzést biztosító alapelvek:

A területfelhasználás ésszerűsítése, a környezeti károsítók csökkentése, valamint nagy figyelem fordítása a prevencióra mind járási, mind megyei szinten.

5. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere

Azonosított prioritások

Békés megye átfogó és stratégiai céljaival koherens módon három prioritás került kialakításra:

1. gazdasági struktúra megújítása;
2. megye térszerkezetének továbbfejlesztése;
3. fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése.

Gazdasági struktúra megújítása

A gazdasági szerkezet megújítását jórészt a megyében megtalálható erőforrásokra alapozva kell megoldani, amely hosszú távon garantálja a fejlődést és az életminőség emelkedését. A struktúra megújítása négy pilléren nyugszik.

- Integratív vertikumok kialakítása
- A hozzáadott érték növelése egyrészt innovációval, ill. technológiai transzfer erősítésével, másrészt a feldolgozottság növelésével és a termék/szolgáltatás előállítás és értékesítési lánc integrálásával érhető el (17. ábra).
- Érték alapú élelmiszer-gazdaság fejlesztése
- A belterjes, intenzív gazdálkodás erősítésével, termelési szerkezet a piaci igényeknek jobban megfelelő, magas hozzáadott értéket teremtő átalakításával, a termelői szakképzettség növelésével erősíthető a megye mezőgazdasági területeinek népességmegtartó képessége.
- Indokolt növelni a termelőbázis innovációs készségét, amely a megyei K+F fejlesztések egyik súlypontja is lehet, ezáltal javulhat a megyében előállított termékek versenyképessége.

Magye térszerkezetének továbbfejlesztése

A megye fenntartható térszerkezete négy egyenértékű cél egyidejű megvalósításával érhető el:

- közúti és vasúti elérhetőség javítása,
- kiegyensúlyozott, többközpontú városhálózat megerősítése,
- város és vidék közötti kapcsolatok erősítése,
- határon átnyúló (gazdasági) kapcsolatok fejlesztése.

Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése

A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése a megyei program harmadik kiemelt fejlesztési csomópontja. A térség fejlődésének a fenntartható és folyamatos gazdasági bővülésen kell alapulnia. E célból magas szinten kell megszervezni a környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységeket, amelynek ötvöznie kell az Európai Unió, a nemzeti, a megyei, és a települési érdekeket úgy, hogy ezekkel az életminőség javítását is előirányozzák.

A környezeti fenntarthatóságon túl a társadalmi fenntarthatóság szempontjából elsődleges a megye humán erőforrásának megőrzése, állapotának javítása, a létszám, képzettség, egészségi állapot területén, amely tényezők nélkül elképzelhetetlen a hosszú távon is fenntartható gazdasági növekedés.

A célok elérése érdekében különösen az alábbi területekre kell koncentrálni:

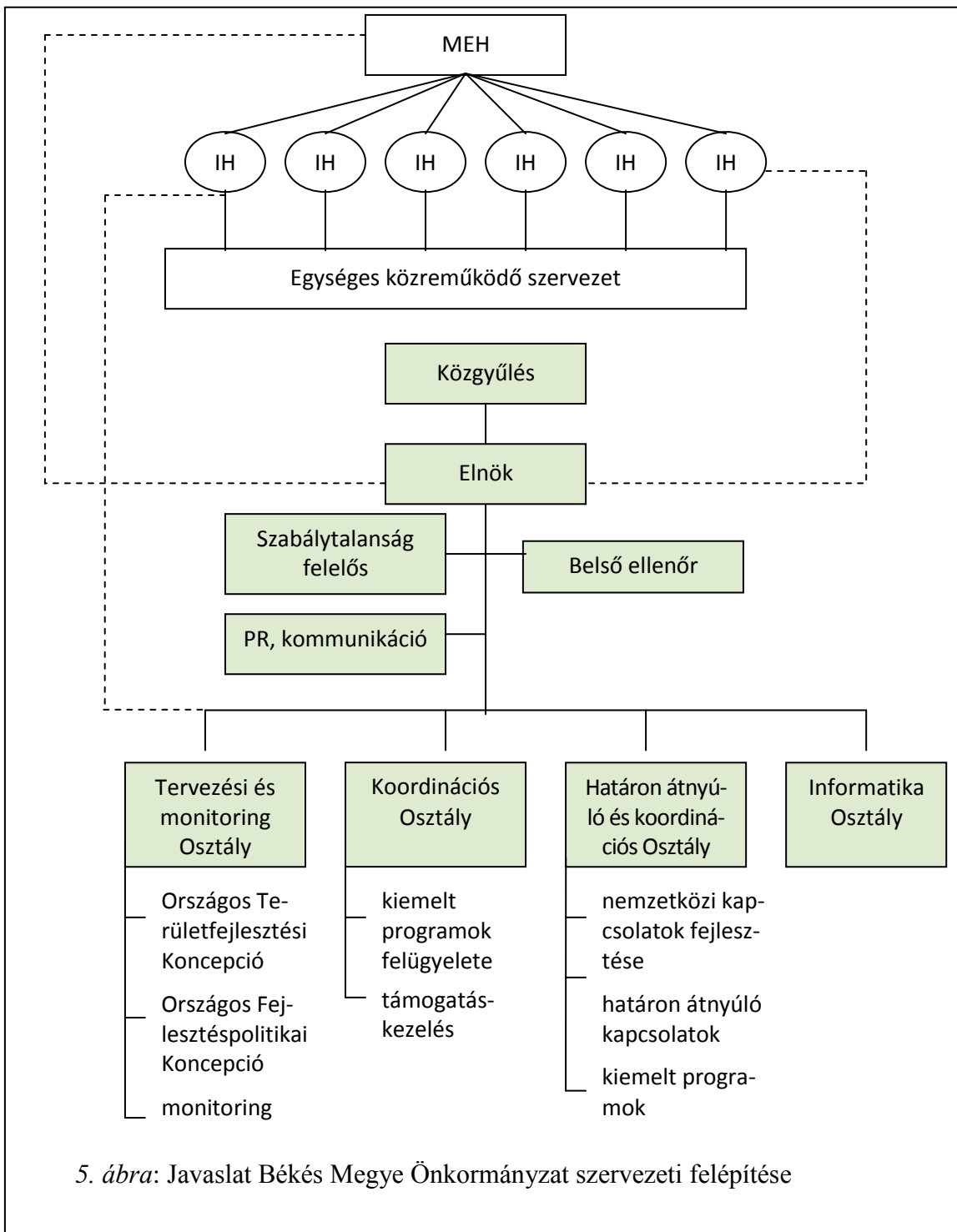
- alternatív energiaforrások hasznosítása;
- határon átnyúló (közös) környezetvédelmi fejlesztések;
- klímaváltozás okozta vízgazdálkodási problémák kezelése (aszály, árvíz és belvíz);
- személyi szolgáltatások fejlesztése;
- települési szolgáltatások fejlesztése;
- ivóvíz hálózat minőségének javítása, hálózati rekonstrukció;
- energiatakarékos, környezetbarát, termelés, fűtés, közlekedés ösztönzése, alternatív energiaforrások felhasználásának bővítése;
- e-közigazgatás fejlesztése;
- természeti értékek, táj védelme.

Felelősség- és intézményrendszer

Békés megye 2014-2020 közötti fejlesztési elképzeléseinek megvalósításához elválaszthatatlanul kapcsolódik az az intézményrendszer, amely egyrészt megteremti annak feltételeit, másrészt a döntéseket végrehajtja.

A megyei önkormányzat szervezeti struktúráját egyrészt a kormányzati, másrészt az EU elvárásainak megfelelően át kell alakítani, ehhez kell igazítani a személyi és tárgyi feltételeket.

A vezetői összefoglaló 5. ábrája a Miniszterelnöki Hivatal, az irányító hatóságok, valamint a tervekben megfogalmazódott egységes közreműködő szervezet és a Békés Megyei Önkormányzat közötti információs kapcsolatot szemlélteti.

A Megyei Önkormányzatnak a megváltozott feladatokkal összhangban fel kell készülnie egyrészt előkészítési, másrészt végrehajtási, valamint monitorizálási feladatok megoldására.

A szervezeti ábra ennek a hármas elvárásnak kíván megfelelni.

a) Tervezési és Monitoring Osztály alapvető funkciója:

- adat és információszolgáltatás az Országos Területfejlesztési Koncepcióhoz, valamint az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepcióhoz, a megyei érdekek megjelenítése ezekben a dokumentumokban;
- kapcsolattartás az érintett irányító hatósággal (hatóságokkal) az egységes közreműködő szervezettel, civilszervezetekkel, stb.;
- adatszolgáltatás monitorizáláshoz, ill. önálló monitoring feladatok ellátása.

b) Koordinációs Osztály alapvető funkciója:

- a megye kiemelt programjainak (ivóvíz, szennyvíz, hulladék, M44) felügyelete;
- támogatáskezelés.

c) Határon átnyúló és koordinációs Osztály alapvető funkciója:

- határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése;
- határon átnyúló kiemelt programok kezelése;
- nemzetközi kapcsolatok fejlesztése.

d) Informatikai Osztály alapvető funkciója:

- az osztályok működéséhez szükséges adatbázisok, informatikai háttér üzemeltetése és fejlesztése.

6. A tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció

A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése a megyei program harmadik kiemelt fejlesztési csomópontja. A térség fejlődésének a fenntartható és folyamatos gazdasági bővülésen kell alapulnia. E célból magas szinten kell megszervezni a környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységeket, amelynek ötvöznie kell az Európai Unió, a nemzeti, a megyei, és a települési érdekeket úgy, hogy ezekkel az életminőség javítását is előirányozzák.

A környezeti fenntarthatóságon túl a társadalmi fenntarthatóság szempontjából elsődleges a megye humán erőforrásának megőrzése, állapotának javítása, a létszám,

képzettség, egészségi állapot területén, amely tényezők nélkül elképzelhetetlen a hosszú távon is fenntartható gazdasági növekedés.

A célok elérése érdekében különösen az alábbi területekre kell koncentrálni:

- alternatív energiaforrások hasznosítása;
- határon átnyúló (közös) környezetvédelmi fejlesztések;
- klímaváltozás okozta vízgazdálkodási problémák kezelése (aszály, árvíz és belvív);
- személyi szolgáltatások fejlesztése;
- települési szolgáltatások fejlesztése;
- ivóvíz hálózat minőségének javítása, hálózati rekonstrukció;
- energiatakarékos, környezetbarát, termelés, fűtés, közlekedés ösztönzése, alternatív energiaforrások felhasználásának bővítése;
- e-közigazgatás fejlesztése;
- természeti értékek, táj védelme

A Békés Megyei Önkormányzat arra törekszik, hogy az érintettek azon körét vonja be a folyamatos, rendszeres egyeztetésekkel érintettek körébe, akik a korábbi időszakban is meghatározó szereplői voltak a tevékenységükkel, információikkal, véleménynyilvánításukkal a megyei fejlesztéseknek, a megye felzárkóztatásának.

A partnerek kiválasztásának módja az alábbi elvek figyelembevételével történt:

- A korábbi Direkt Marketing Programban (amelyben Békés Megye gazdasági életének azon szereplői vettek részt, akik egy személyes megkeresés során kérdőíves felmérés alkalmával partnerségüket jelezték) alkalmával már partner volt.
- A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács támogatásában részesültek köre.
- A 2012 februárjában a Békés Megyei Önkormányzat által fejlesztési együttműködési céllal megkeresett települések ajánlásában, javaslatában szereplő kör.
- Egyes ágazatonkénti egyeztetések kis-, közép-, és nagyvállalkozói köre.
- Szomszédos megyei önkormányzatok és települési önkormányzatok, kiemelve a megyei jogú várost, Békéscsabát.
- Megyei és térségi szintű civil és társadalmi szektor képviselői.

7. Békés megye fejlesztésének alapelvei

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- rendszerszemlélet, akcióorientáltság;
- egyensúlyi növekedési állapot megteremtése;
- helyi erőforrások felhasználása;
- hosszú távú szemlélet;
- térségi szemlélet,
- szubszidiaritás;
- kiemelt innovációs törekvések;
- környezettudatosság, fenntarthatóság.

0. BEVEZETŐ

Békés megye területfejlesztési koncepciója és stratégiai programja egyrészt Békés megye következő Európai Uniói költségvetési periódusra való felkészülésének, másrészt a hosszú távú, kiegyensúlyozott fejlődését megalapozó dokumentum.

Előzmények

Az önkormányzati törvény módosításával megváltozott a megyei önkormányzatok feladatköre és szerepe: a jövőben kiemelt feladatuk a megye gazdasági-társadalmi-környezeti célú fejlődésének elősegítése. Annak érdekében, hogy a fejlesztések eredményesek legyenek, szükséges a megyét érintő fejlesztési irányok, célok kijelölése, ill. azon eszközök meghatározása, melyek a célok elérését segítik. Mindezen feladatokhoz szükséges áttekinteni a megye gazdasági-társadalmi-környezeti állapotát, az elmúlt évek folyamatait, valamint a külső környezet fő fejlődési irányait, keretfeltételeit.

A tervezett fejlesztések megvalósításához több szereplő együttműködése szükséges: a központi kormányzatnak a jelentősebb összegű támogatási feltételek, illetve programok, míg a helyi szereplőknek a konkrét fejlesztési javaslatok, projektek kidolgozásában van meghatározó szerepük. Ezért megyei szinten a megye területére vonatkozóan kell a központi kormányzat elképzeléseihez igazodva a legjelentősebb fejlesztési feladatokat megfogalmazni a helyi önkormányzatokkal, főbb társadalmi-gazdasági partnerekkel együttműködve.

A hazai fejlesztéspolitika 2014-2020 között is döntően az Európai Unió kohéziós célú fejlesztési forrásaiból gazdálkodik.

Az Európai Unió által kijelölt 11 kiemelt prioritás területe az alábbi:

- Kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció erősítése.
- Információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása.
- KKV-k, a mezőgazdasági és a halászati ágazatok versenyképességének javítása.
- Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban.
- Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés ügyének támogatása.
- Környezetvédelem és az erőforrás-hatékonyság.
- Fenntartható közlekedés előmozdítása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban.
- Foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása.

- Társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.
- Beruházások az oktatás, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás területén.
- Intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás.

A Nemzeti Fejlesztés 2020 elnevezésű dokumentum tartalmaz egy kizárólag a megyére vonatkozó összefoglaló pontot, amelyben kiemelik, mely fejlesztési irányokat tart elsődlegesnek Békés megye; ezek a fejlesztési irányok:

- Az infrastruktúra fejlesztése: a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett.
- Gazdaság- és vidékfejlesztés: munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészségturizmus fejlesztése.
- Társadalmi megújulás: a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével.
- Környezeti fenntarthatóság segítése az épített és természeti környezet védelme, a környezetbarát hulladékgazdálkodás, újrahasznosítás fejlesztése és a megújuló energiákra épülő termelés és fogyasztás támogatása által.
- Határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával.
- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és –feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

Különös jelentősége van Békés megye fejlődése szempontjából az 1222/2011. (VI.29.) Korm. határozatnak (A gyorsforgalmi- és főúthálózat hosszú távú fejlesztési programja), amely az alábbi utak fejlesztését rögzíti:

- M44 autóút Kunszentmárton kelet - Kondoros kelet szakasza, 2011-2016;
- M44 autóút Kondoros kelet – Békéscsaba nyugat szakasza, 2017-2020;
- M44 autóút M8 autópálya – Kunszentmárton kelet szakasza, 2021-2024;
- 47 jelű főút Mezőberény elkerülő szakasz, 2021-2024;
- 47 jelű főút Csorvás elkerülő szakasz, 2025-2027;
- 447 főút Békéscsaba-Mezőkovácsháza (4432 jelű összekötő út) – Battonya (országhatár), 2025-2027.

Országos Környezeti Kármentesítési Program az érintett Békés megyei településeken a hátrahagyott tartós környezetszennyeződések károsító, veszélyeztető hatásának megszüntetése, a földtani közeg, vagy a felszín alatti víz szennyezettségének, veszélyeztetettségének csökkentése vagy megszüntetése.

- Békéscsaba, volt Patyolat Vállalat, 1283/1 és 1283/2 hrsz-ú terület;
- Szarvas, Szentesi út 0139/2 hrsz-ú terület;
- Körösladány 035/13 és 035/14 hrsz-ú terület;
- Gyomaendrőd-Nagylapos 02392/9 hrsz-ú terület;
- Békéscsaba, Fényes tanya 0243/2 hrsz-ú terület;
- Kardos, Csabai út 15. 06/38 hrsz-ú;
- Kardos Hosszú sor 31. 014/2 hrsz-ú terület.

A hazai, az adott térséggel szomszédos, azonos térségi szintű térségek és/vagy külföldi közigazgatási egységek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térsége vonatkozó üzenetei:

Békés megyét három magyarországi megye (Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar) határolja, Románia felől Arad és Bihar megyékkel határos. Mivel regionális szinten Csongrád és Bács-Kiskun megyékkel alkotják a dél-alföldi régiót, több ponton kapcsolódhatnak egymáshoz fejlesztések Bács Kiskun megyével is. Csongrád megyével meghatározó lehet közös infrastruktúrális beruházások megvalósítása mind a közút (M47 és a Battonya-Szentés-Kiskunfélegyháza vonal) mind a vasút területén.

Az energiaellátás tekintetében közös pontot jelenthet a mindkét megyében megjelenő földgáz és a hévizek. A Körös-Maros Nemzeti Park mindkét megyére kiterjedő területén közös feladatok ezt követően is adódnak.

Bács-Kiskun megyével közös cél az úthálózat fejlesztése, ahol az M44 megépítése kulcskérdés a gazdasági együttműködések, fejlesztések tekintetében.

Koncepció és program célja

Békés megye területfejlesztési koncepciójának és programjának alapvető célja:

- a megye fejlesztési alapelveinek, koncepciójának, célrendszerének meghatározása; 2014-2020-as tervezési ciklusra történő felkészülés támogatása;
- a megyei fejlesztési elképzelések pozicionálása a 2012-2020-as időszakra vonatkozó Országos Területfejlesztési Koncepció (OTK)-ban és az Országos Fejlesztési Koncepció (OFK)-ban;
- a fejlesztési források orientálása;

- a megyén belüli és a megyehatárokat átlépő partnerségi kör erősítése;
- határon átnyúló kapcsolatok erősítése.

Koncepció és program összeállítása során követett alapelvek

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- rendszerszemlélet: a koncepció hosszú távú célokat fogalmaz meg; illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési célokhoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelvekhez; az ágazati szemlélet helyett integrált megoldásokat vázol fel;
- egyensúlyi állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei hibacső rés csökkentését, egyensúlyi növekedési pálya megteremtését célozzák;
- helyi erőforrások felhasználására, aktivizálása.

A dokumentum szerkezete

Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja című dokumentum fejezetei összefoglalják:

- a megye jövőképét;
- a célrendszerét;
- a célrendszer koherenciáját;
- a területfelhasználás alapelveit;
- a fejlesztés eszköz- és intézményrendszerét;
- a tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció témakörét;
- ill. Békés megye fejlesztésének alapelveit.

1. Békés megye jövőképe

Békés megyének 2030-ra el kell érnie, hogy:

Békés megye értékeinek megtartásával, alkotó-, innovatív megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsege, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

A jövőkép indoklása

a) Az integrált élelmiszergazdaság súlyának jelentősége világviszonylatban nő:

Az OECD és a WTO, valamint az EU illetékes szakbizottságai előrejelzéseinek alapján az agrárium súlya, jelentősége az elkövetkezendő évtizedekben felértékelődik; ezen belül a feldolgozatlan és a feldolgozott élelmiszeripari termékek arányában változás következik be.

b) Az agrárium foglalkoztatás abszorpciós képessége magas, termelékenységének fokozásában jelentős tartalékok vannak; az innovatív élelmiszergazdaság potenciális kitörési pontot jelent a megye életében.

c) A feldolgozott és a feldolgozatlan élelmiszerek árainak megháromszorozódásával számolnak a szakértők (lásd az 1. mellékletet).

d) Az integrált élelmiszergazdaság (megyei természeti feltételei kimagaslóan jók; a megye mezőgazdasági szempontból az ország legintenzívebben művelt területe, a szántó részaránya a legmagasabb, 77 % (az erdők részaránya viszont a legkisebb, mindössze 3 %). A megyében található az ország gabonatermő területének mintegy 10 %-a; a termőterület átlagos földminősége hektáronként 27 aranykorona, ami az ország megyéi közül a legkedvezőbb, ezen belül a szántóterületé megközelíti a 30 aranykoronát.

e) Békés megye mára is az ország egyik legfontosabb élelmiszertermelő térsége.

A keresletet növeli a bio-üzemanyag gyártás alapanyag-igényének növekedése is. Az árnövekedés következtében az élelmiszeripari termelő vállalatok jövedelmezőségében jelentős növekedés prognosztizálható.

f) Az élelmiszerek gyártásában mind jelentősebb lesz a helyi márkajelzéssel ellátott, kiváló minőségű élelmiszer.

g) A hazai élelmiszer-külkereskedelemben a feldolgozott, minőségi élelmiszerek exportja tovább növekszik, ennek megfelelően az alapanyagul szolgáló mezőgazdasági termékek termelés bővülése várható; az élelmiszeriparban folytatódik a verseny, a változásokhoz kellőképpen alkalmazkodni nem tudó vállalatok megszűnését sem zárják ki.

h) Az egészségmegőrzés jelentősége egyre nagyobb: az egészségmegőrzésben nő a bioélelmiszerek iránti kereslet; az egészségturisztikai ágazat trend feletti növekedését prognosztizálják az elkövetkező két évtizedben; az egészségmegőrzésre épülő ágazatok békés megyei potenciálja kedvező.

i) A föld- és a napenergia jelentősége rohamosan felértékelődik: Békés megye adottságai ebben a vonatkozásban is kedvező.

2. A megye célrendszerének bemutatása

2.1. Békés megye fejlesztésének átfogó célja

A jövőkép szorosan illeszkedik a helyzetértékelésben megfogalmazottakhoz (célrendszerének hierarchiát az 1. ábra szemlélteti).

Békés megye fejlesztésének átfogó célja 2020-ig:

a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése. A foglalkoztatás javítása.

Átfogó cél indoklása

Mint azt a helyzetvizsgálat feltárta, Békés megye gazdasági kibocsátásnak üteme 1989-et követően tartósan elmarad az országos átlagtól, ill. a megye potenciális lehetőségeitől.

A tendencia megállításának, a növekedési ütem fenntarthatóságának alapvetően négy feltétele van:

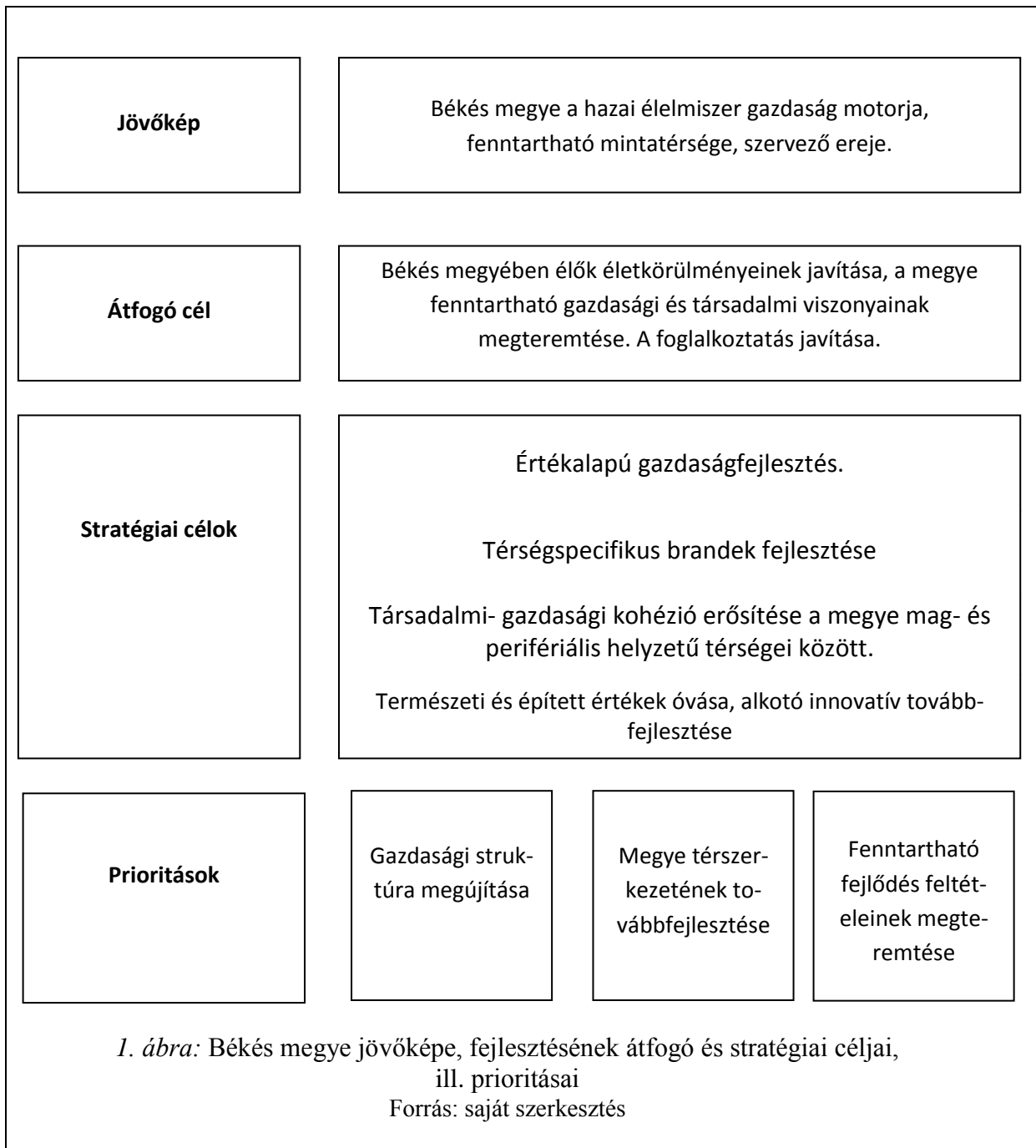
- foglalkoztatás javítása,
- tőkeállomány növelése,
- technikai-, technológiai transzfer feltételeinek javítása,
- térségi vonalas infrastruktúra fejlesztése.

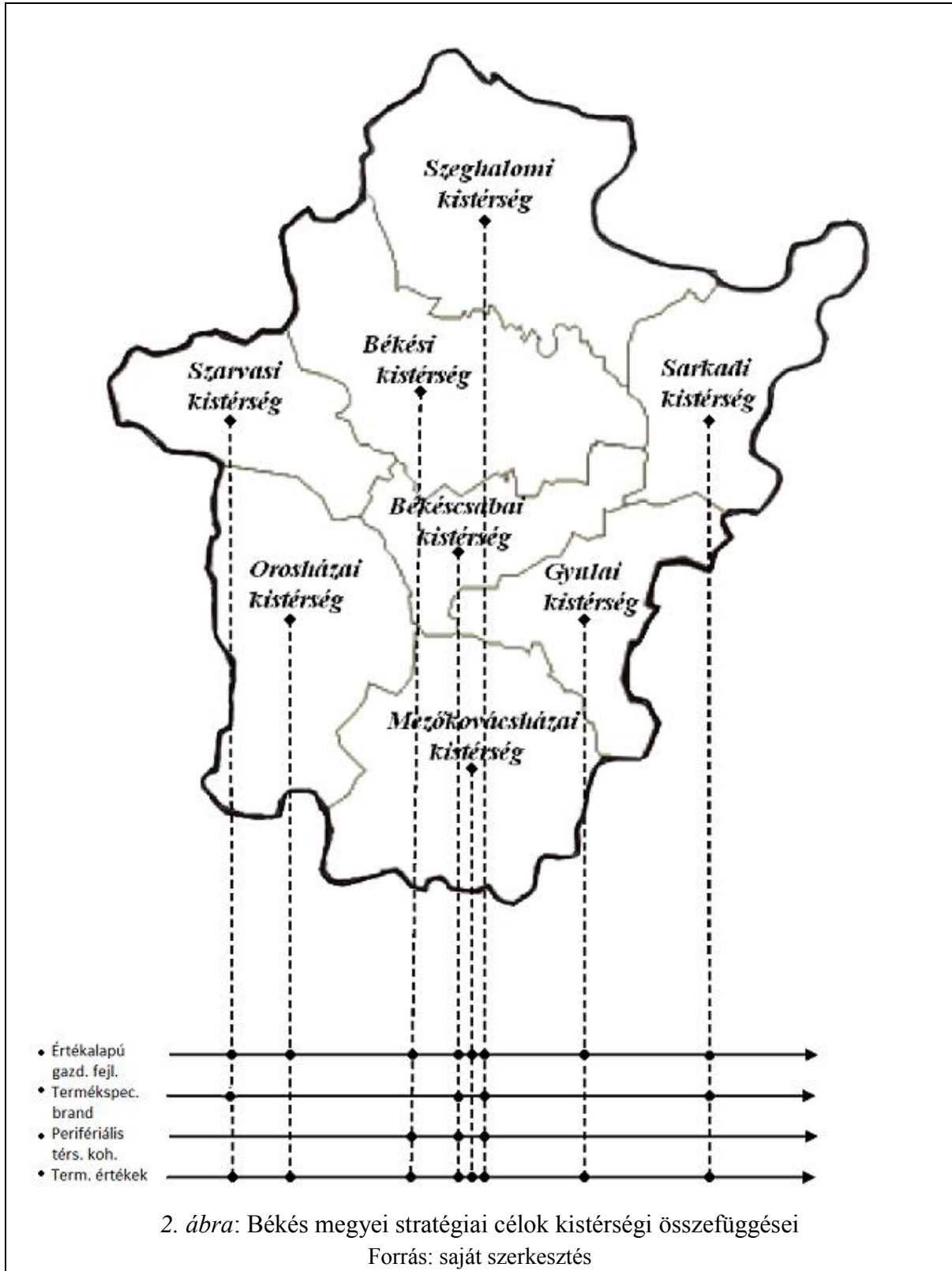
Az átfogó célt alátámasztó számszaki elemzést a 2. melléklet tárgyalja részletesen.

Békés megye fejlesztésének stratégiai céljai (2020-ig):

- térség-specifikus brandek fejlesztése a megye perifériális helyzetű településein;
- versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés;
- társadalmi- és gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális települései között;
- természeti- és épített értékek megóvása, innovatív hasznosítása.

A megye fejlesztésének átfogó- és stratégiai céljai egymásra épülő koherens-, multiplikatív rendszert alkotnak (1. ábra), amelynek vertikális és horizontális térségi összefüggéseit a 2. ábra szemlélteti.

A megyei stratégiai célok rendelt kiemelt célokat az 1. táblázat foglalja rendszerbe.

1. táblázat: Békés megye stratégiai céljainak lebontása

stratégiai cél	értékalapú gazdaságfejlesztés	térség specifikus brandek kialakítása a periférián	társadalmi, gazdasági kohézió erősítése a megye perifériális helyzetű településein	természeti- és épített értékek óvása, alkotó innovatív továbbfejlesztése
kiemelt célok	• aktivitási ráta növelése • munkanélküliségi ráta csökkenése • hozzáadott érték növelése • tőkeállomány növelése • beruházási ráta növelése • K+F ráfordítás növelése • szakképzés hatékonyságának javítása • technológiai transzfer fogadókészségének megteremtése • logisztikai feltételek javítása • megye elérhetőségének javítása	• foglalkoztatás javítása • eltartó képesség javítása • képzettség javítása • hungarikumok ki-fejlesztése • gasztroturizmus fejlesztése	• helyi gazdaságfejlesztés • humán fejlettségi index javítása • szegénység és a társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetettek arányának csökkentése • elérhetőség javítása • munkaerő ingázás feltételeinek javítása • települések közötti szolidaritás erősítése • perifériális helyzetű térségek megtartó erejének megteremtése • szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása • közösség építés helyi piacok működtetése	• energiafelhasználás hatékonyságának javítása • energiafogyasztás csökkentése • megújuló energia felhasználási arányának növelése • széndioxid kibocsátás csökkenése • ökológiai funkciójú területek arányának megtartása

Forrás: saját szerkesztés

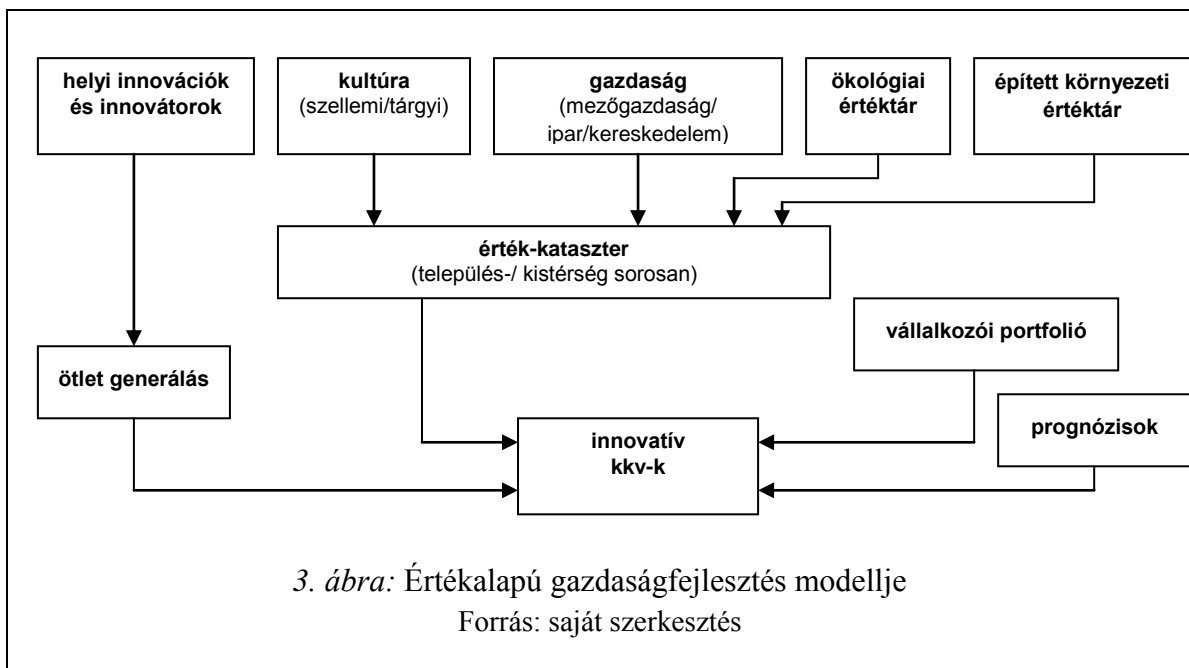

2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai

2.2.1. Értékalapú gazdaságfejlesztés

Békés megye gazdaságának hozzáadott értéke elmarad az országos átlagból; az alacsony tőkefelhalmozás, az alacsony beruházási ráta, továbbá az országos átlagtól jóval kisebb K+F ráfordítások miatt.

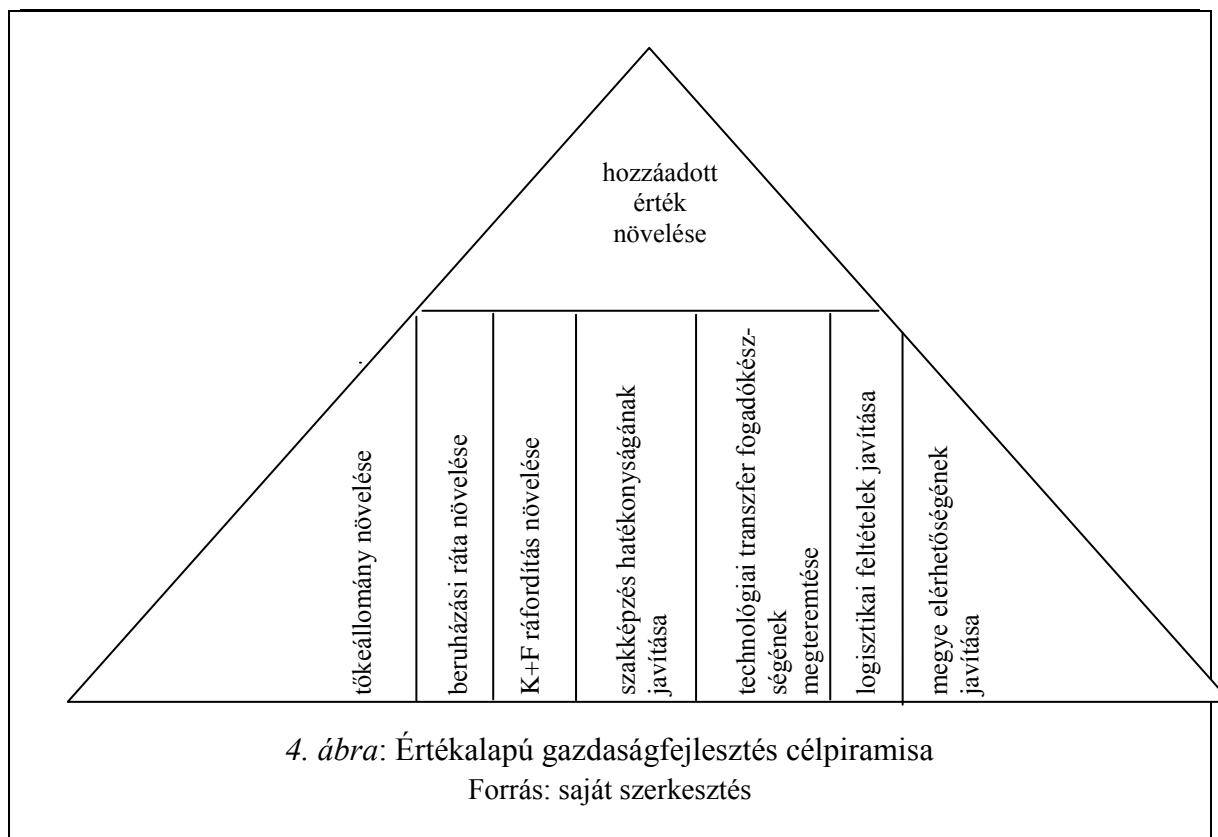
Az értékalapú gazdaságfejlesztés a megye K+F aktivitásának tudatos erősítését, a gazdaság versenyképességének növelését tűzi ki célul a 3. ábrán vázoltaknak megfelelően.

A megye stedy-state növekedési állapotának megteremtése aligha képzelhető el az innovatív kkv-k megerősödése nélkül.

Ez az értékalapú fenntartható egyensúlyi gazdasági növekedési pálya egyaránt számol a foglalkoztatás- és az aktivitási ráta javulásával, a hozzáadott érték- és a K+F ráfordítások növekedésével, a környezeti állapot megóvásával (4. ábra).

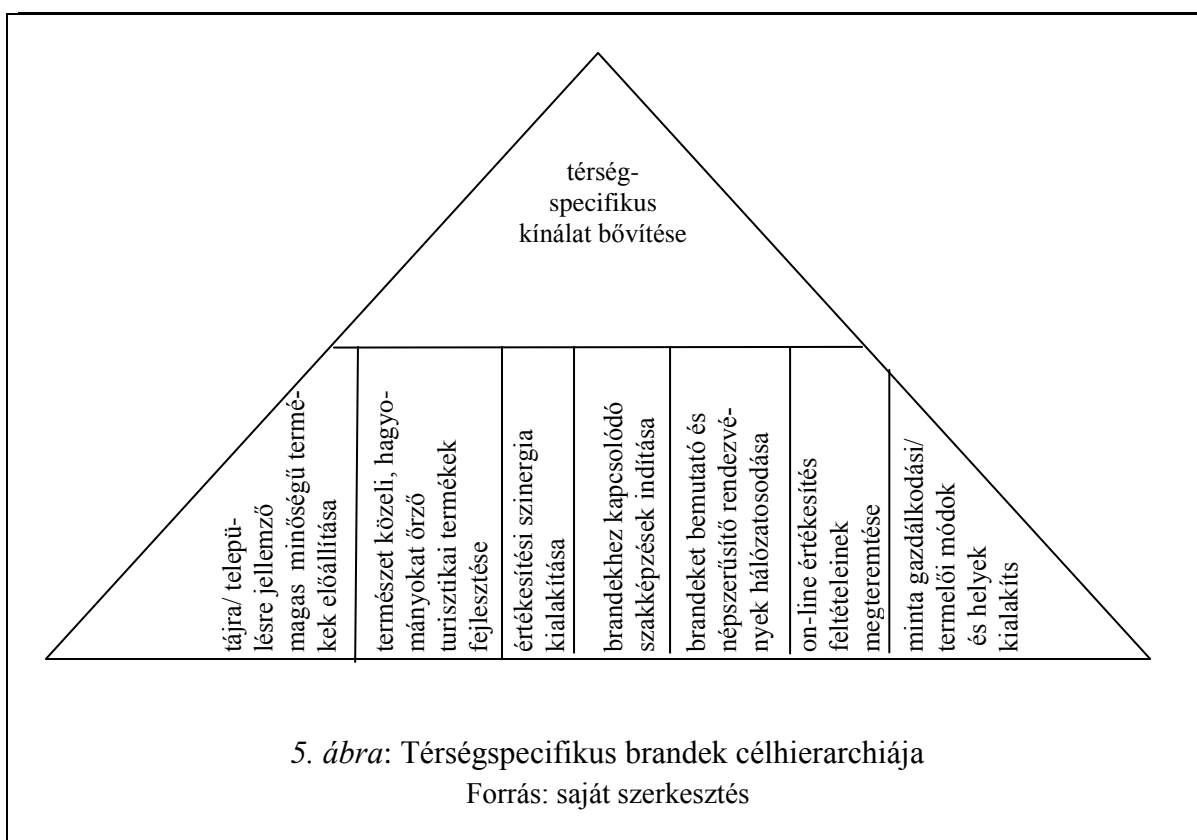

2.2.2. Térségi brandek fejlesztése

Békés megye mag- és periférikus (jellemzően a Dél-békési térség) települései között jelentős társadalmi-, gazdasági diszkrepancia alakult ki. Ennek a felszámolását célozza meg a helyi (település, térség specifikus) brandek kidolgozása, piaci bevezetése.

A térségspecifikus brandek célhierarchiáját az 5. ábra szemlélteti.

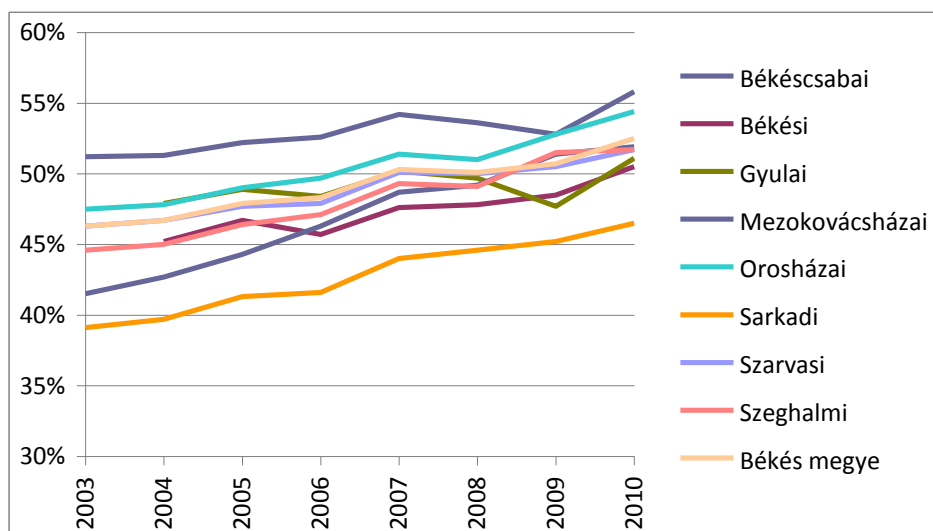

2.2.3. Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között

Az elmúlt két évtizedben Békés megye kistérségei között jelentős területi különbségek alakultak ki; különösen nehéz helyzetben vannak a Szeghalmi- és a Mezőkovácsházai kistérség településein élők.

Békés megye periférikus helyzetű településein élők legnagyobb gondja:

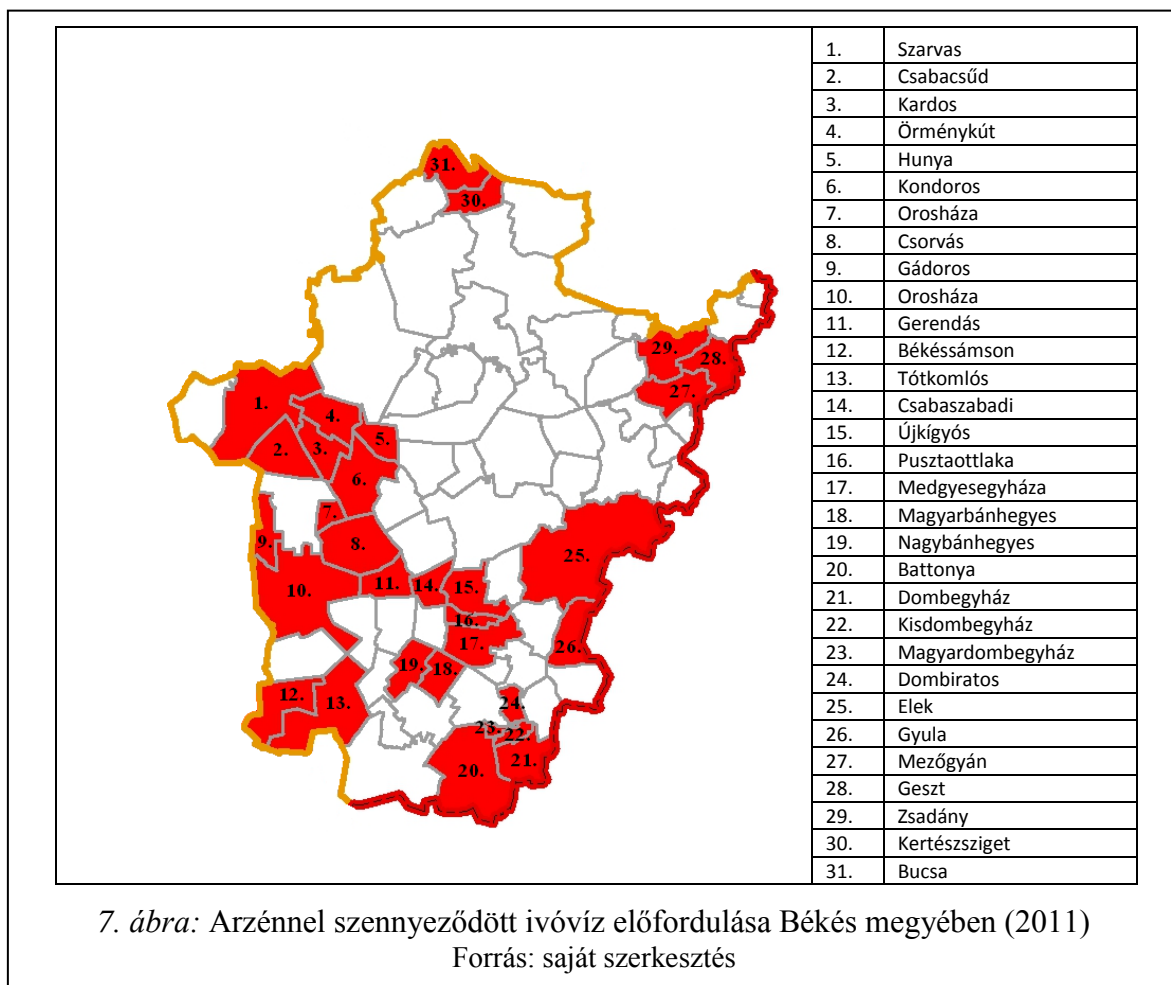
a) az alacsony aktivitási ráta (6. ábra).

6. ábra: Aktivitási ráta változása Békés megye kistérségeiben
 Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

b) Arzénnal szennyezett ivóvíz (7. ábra).

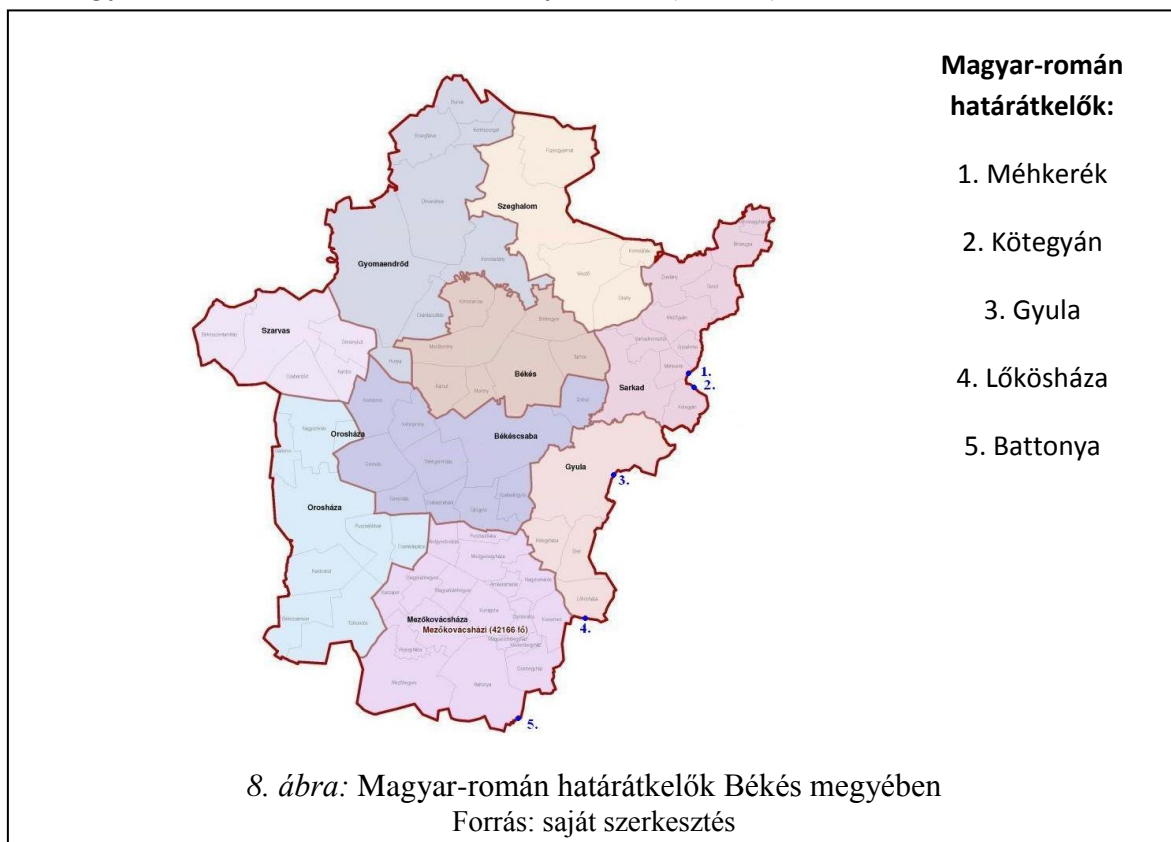
Magyarországon 2001-ig hatályban lévő ivóvízszabvány egyes összetevőkre magasabb határértéket engedélyezett, mint az Európai Közösség által elfogadott, az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelv. Az irányelvet 2001-ben a magyar jogrendbe illesztették az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló új 201/2001 (X.25.) Kormányrendelettel, amit módosított a 47/2005. (III. 11.), majd pedig a 65/2009 (III.1.) Kormányrendelet.

A KEOP 1.3.0/09-11 „Ivóvízminőség javítása” c. alintézkedés keretében a megyében ivóvízminőség-javító önkormányzati társulások jöttek létre és megkezdődött a projektek tervezése, előkészítése, amelyek azonban a visszalépések miatt nem valósulhattak meg. Az ivóvízminőségre vonatkozó követelmények tehát továbbra is feladatokat rónak azon településekre, ahol az egészségre ártalmas vízminőségi komponensek (elsősorban az arzén) határérték felett fordulnak elő.

2011-ben Békés megyében 31 olyan települést tartottak nyilván, amelyek ivóvize arzénnal szennyezett.

c) Magyar-román határátkelők alacsony száma (8. ábra).

A Békés megyét érintő határszakaszon jelenleg 5 határátkelő található. A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium tervei szerint több mint ötven új közúti határátkelőhely létesülhet a Magyarország és Románia közötti 48 kilométer hosszú határszakaszon, amelyen jelenleg 10 közúti határátkelő van, egymástól átlagosan 45 kilométer távolságra. Az új határátkelőhelyek megnyitásával intenzifikálódhatnak a határon átnyúló települési gazdasági kapcsolatok, növekedhetne a foglalkoztatási ráta.

d) Alacsony képzettségi index (2. táblázat).

2. táblázat: HDI értékek Békés megye kistérségeiben

	Írástudók aránya a 6 évesnél idősebb népességben belül (%)	6 évesnél idősebb népesség által átlagosan elvégzett osztályszám	Egy lakosra jutó összes belföldi jövedelem (Ft/fő)	Születéskor várható átlagos élettartam (év)	Képzettségi index	Belföldi jövedelem indexe	Születéskor várható átlagos élettartam indexe	HDI 2009
Békéscsabai	98,55	9,86	753 084	74,47	0,755	0,675	0,638	0,689
Békési	98,57	8,85	532 435	73,77	0,647	0,379	0,553	0,526
Gyulai	98,51	9,49	671 026	73,53	0,701	0,576	0,524	0,601
Mezokovács házai	98,47	8,55	461 598	72,12	0,585	0,257	0,355	0,399
Orosházai	98,77	9,11	606 778	73,30	0,730	0,490	0,497	0,572
Sarkadi	97,90	8,31	391 979	73,47	0,398	0,117	0,517	0,344
Szarvasi	98,80	9,17	599 136	74,10	0,746	0,479	0,592	0,606
Szeghalmi	97,90	8,42	524 306	72,35	0,412	0,365	0,384	0,387

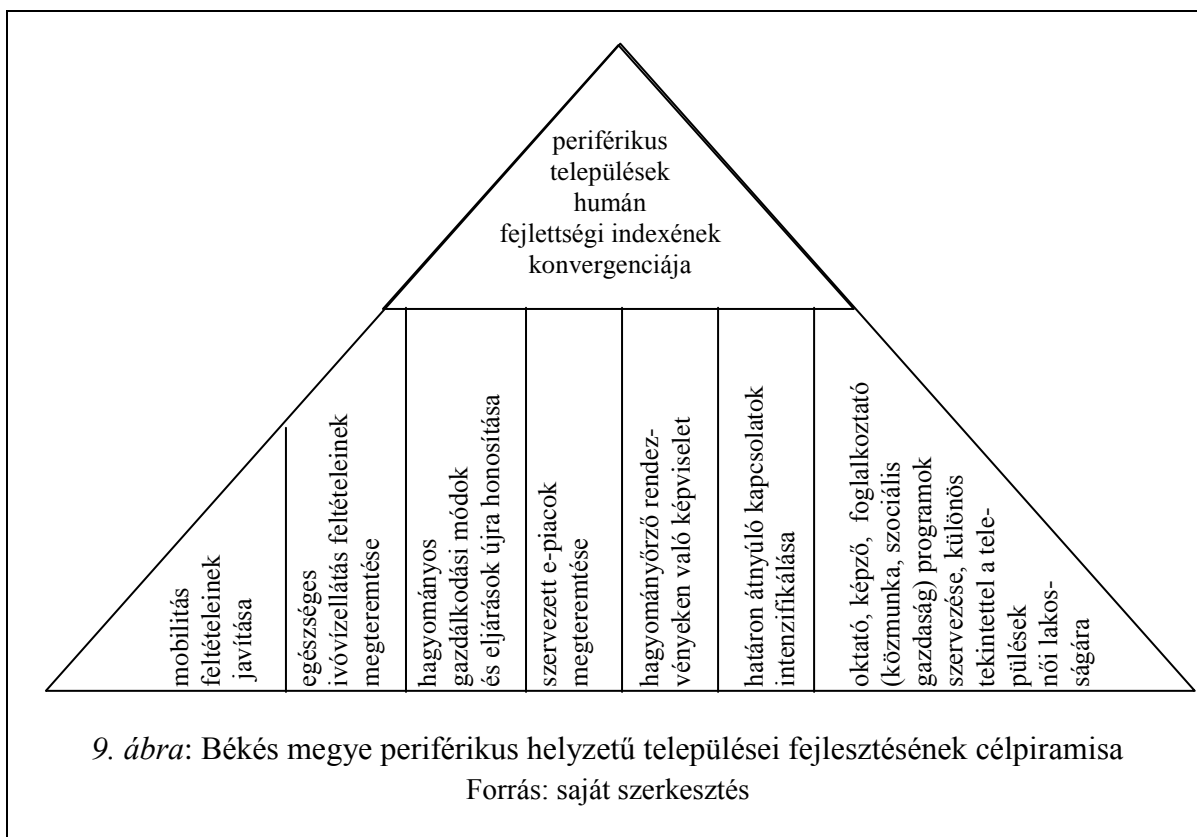
	Írástudók aránya a 6 évesnél idősebb népességben belül (%)	6 évesnél idősebb népesség által átlagosan elvégzett osztályszám	Egy lakosra jutó összes belföldi jövedelem (Ft/fő)	Születéskor várható átlagos élettartam (év)	Képzettségi index	Belföldi jövedelem indexe	Születéskor várható átlagos élettartam indexe	HDI 2002
Békéscsabai	98,2	8,5	270 381	71,45	0,64	0,47	0,64	0,586
Békési	2002-ben nem létezett ez a kistérség							
Gyulai	2002-ben nem létezett ez a kistérség							
Mezokovács házai	98,0	7,7	172 625	69,12	0,45	0,14	0,35	0,317
Orosházai	98,6	8,1	245 624	71,01	0,62	0,39	0,59	0,533
Sarkadi	97,7	7,6	151 298	71,56	0,40	0,07	0,66	0,377
Szarvasi	98,5	8,2	210 648	71,74	0,64	0,27	0,68	0,531
Szeghalmi	97,4	7,5	193 176	69,84	0,34	0,21	0,44	0,331

e) A periférikus helyzetű települések rossz minőségű bekötő úthálózata

A periférikus helyzetű településeken élők helyzetének javítására vonatkozó célpiramist a 9. ábra szemlélteti.

A diszkrepancia a humán fejlettségi index növelésével csökkenthető, ami integrálja a jövedelmi viszonyok, az életkörülmények, az iskolázottság javítását megfogalmazó célokat (9. ábra).

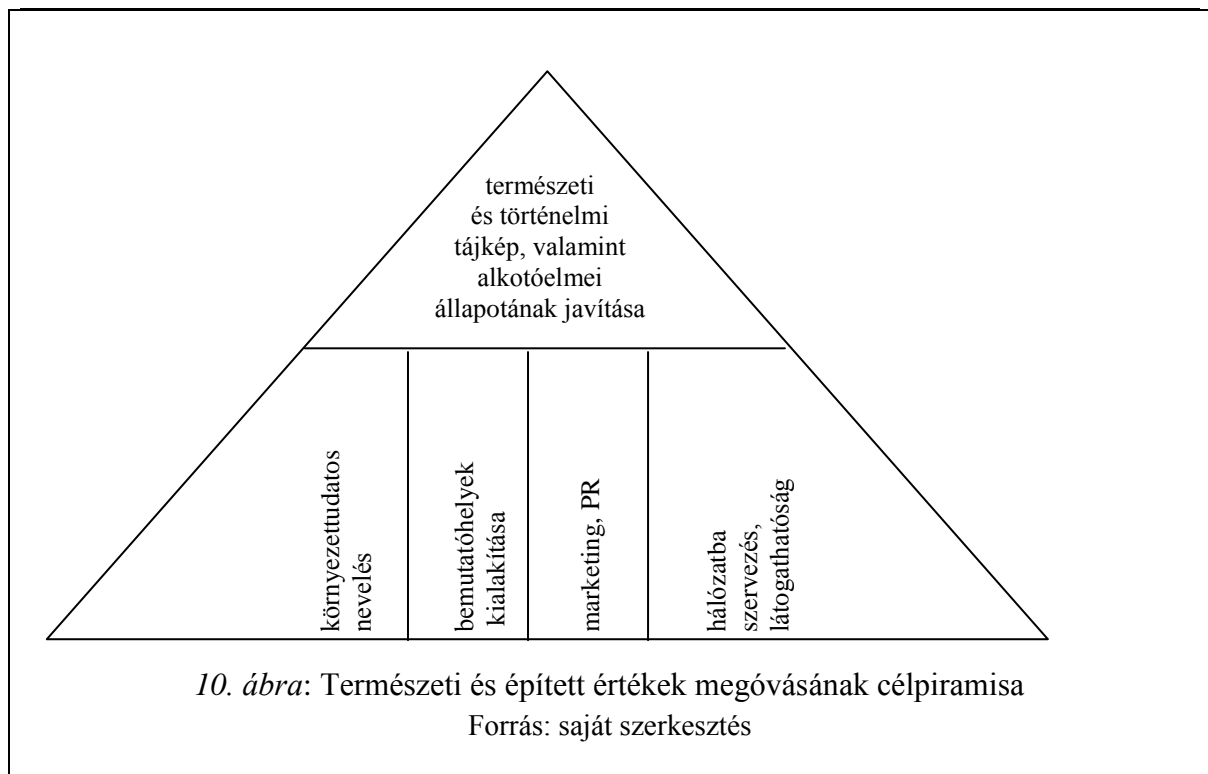

2.2.4. Természeti és épített értékek óvása, alkotó innovatív tovább-fejlesztése

A fejlesztési célok csak úgy érhetők el, ha a gazdasági és társadalmi intézkedések mellett nagy szerepet kap az egészséges és vonzó természeti környezet, az fenntartható és hatékony természeti erőforrás használat, valamint a települési környezet megfelelő kialakítása. A megyei feladatok jelentős része, térségi együttműködést (szomszédos megyék, határon túli területek) igényel, szigorúan összhangban az EU irányelveivel, valamint a megyei területfejlesztés érdekeivel is.

A települési- és épített értékek megóvásának célpiramisát a 10 ábra szemlélteti.

2.3. Fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre

Tőkeállomány növelése

A megye a tőkeállomány tekintetében egyértelműen az országos szint alatt teljesít az elmúlt bő 2 évtizedben. Ez különösen azért is problémás, mert a gazdasági növekedés beindításának elengedhetetlen feltétele legalább a tőkeállomány szinten tartása, amely az utóbbi néhány évben már nem jellemezte a megyét. A tőkeállományt ismét növekedési pályára kell állítani, különös figyelemmel a periférikus kistérségekre, amelyek számára speciális megoldásokat kell keresni.

K+F ráfordítás növelése:

A kutatás fejlesztésre fordított kiadások növelésével javítható a megyei járások versenyképessége, hiszen modernebbé és hatékonyabbá válnak a vállalkozások. A K+F szektor támogatásával elérhető az is, hogy a megyei felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok ne hagyják el a megyét munkahely hiányában, ezért csökkenne az elvándorlás.

Logisztikai feltételek javítása

A megyei járások helyzetét vizsgálva látható, hogy szükség van arra, hogy sűrűbb és jobb minőségű logisztikai útvonalak alakuljanak ki, amely által vonzóbbá tehetőek ezek a területek.

Helyi termékfejlesztés

A helyi termékfejlesztés támogatása segíti:

- a termelőket az általuk megtermelt javak értékesítési lehetőségének bővítésére,
- a fogyasztókat, hiszen hagyományos és megbízható minőségű, helyben termelt javakat vásárolhatnak meg,
- javítja a kistérségi munkavállalási lehetőségeket, ezáltal javulnak a foglalkoztatási mutatók,
- összességében javítja a járások lakóinak megélhetési lehetőségeit és az életminőséget.

Elérhetőség javítása

Javításra szorulnak az úthálózat burkolatai, biztosítani kell a folyamatos haladást, ezáltal javul a közlekedésbiztonság is, lerövidülnek az utazáshoz szükséges időtartamok. Hatékonyabbá válik a megyén belüli munkamegosztás.

Helyi piacok működtetése

Biztos piac megteremtése a termelők számára, hogy eladhassák az általuk termelt javakat. Kölcsönös bizalom kialakítása a termelők és a vásárlók között. Javíthatóak a foglalkoztatási mutatószámok.

Ökológiai funkciójú értékek védelme, megtartása

Az ökológiai funkciók védelme során azok megtartására, károsodásuk megelőzésére koncentrálnunk. Három lépésben:

- elsőként definiáljuk az értékeket, a védelem tárgyát,
- majd meghatározzuk a kívánatosnak tekintett környezetállapotot, amelyet fenntartunk az emberi önkorlátozás és a megelőzés eszközeivel,
- végül szükség esetén a környezeti értékek helyre-, ill. visszaállítására koncentrálnunk.

Gasztroturizmus fejlesztése

Az olyan turisztikai programok előnyben részesítése, amelyek során az ide látogatók tudatosan szeretnének megismerkedni az adott terület ételeivel, és azok alapanyagaival, úgy hogy ennek elérése céljából változtatni kell a fogyasztói igényeken. Értékes terület, hiszen az étkezés mindennapi szükségleteink egyike, és támogatni kell a megyére jellemző egészséges ételek térhódítását.

Innovatív egészségturizmus

Nem csupán a hagyományos termálforrásokon alapuló turizmus, hanem egyre inkább ki kell egészíteni összetettebb szolgáltatáscsomagokkal. Szükség van az infrastruktúra fejlesztés mellett arra is, hogy kialakuljon egy egyértelmű márka is a megyében erre vonatkozóan (wellness, spa).

Foglalkoztatás javítása

Bár különböző mértékben, de a megye egészét jellemzi az alulfoglalkoztatás. Az aktívak, ill.

3. táblázat: Fejlesztési célok Békés megye járásainak településein

	Település	tőkeállomány növe- lése	K+F ráfordítás nö- velése	logisztikai feltételek javítása	helyi termékefejlesz- tés	elérhetőség javítása	helyi piacok mű- ködtetése	ökológiai funkciójú helyek megtartása	gasztroturizmus fejlesztése	innovatív egészség- turizmus	foglalkoztatás javi- tása
Békés	Békés	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Bélmegyer					X					X
	Kamut					X					X
	Köröstarcsa				X	X		X			X
	Mezőberény	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Murony					X					X
	Tarhos					X					X
Békéscsaba	Békéscsaba	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Csabasabadi					X		X			X
	Csorvás		X		X	X			X		X
	Doboz				X	X					X
	Gerendás			X		X		X			X
	Kétsoprony					X		X			X
	Szabadkígyós				X	X					X
	Telekgerendás			X		X		X			X
	Újkígyós		X		X	X		X	X		X
Gyomaendrőd	Csárdaszállás					X					X
	Dévaványa		X		X	X			X	X	X
	Ecsefalva					X					X
	Gyomaendrőd	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Hunya					X					X
Gyula	Elek			X	X	X					X
	Gyula	X	X		X	X	X	X	X	X	X
	Kétegyháza			X	X	X					X
	Lökösháza			X		X		X			X

3. táblázat folyt.

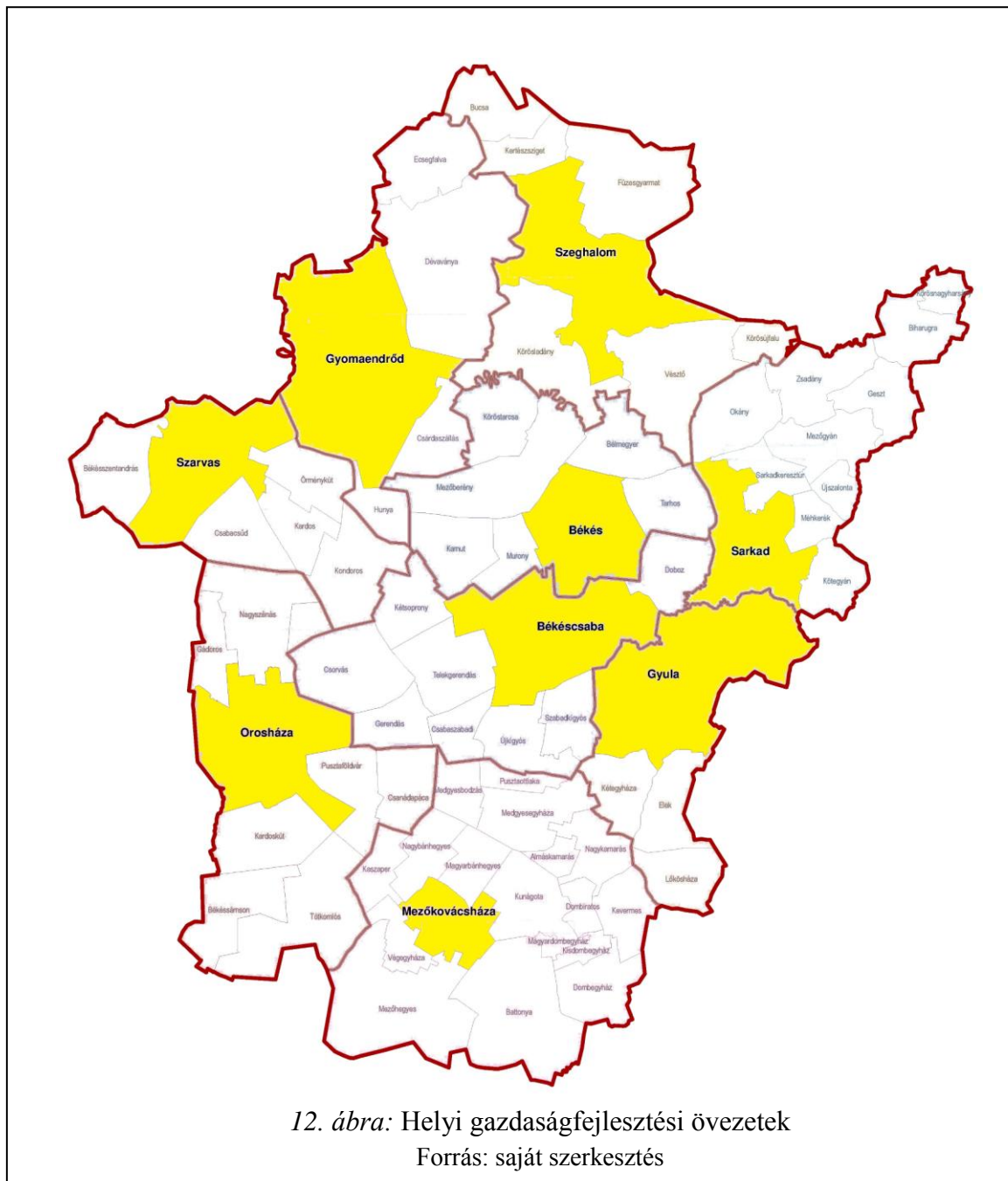
	Település	tőkeállomány növe- lése	K+F ráfordítás nö- velése	logisztikai feltételek javítása	helyi termékefejlesz- tés	elérhetőség javítása	helyi piacok mű- ködtetése	ökológiai funkciójú helyek megtartása	gasztroturizmus fejlesztése	innovatív egészség- turizmus	foglalkoztatás javí- tása
Mezőkovácsháza	Almáskamarás					X					X
	Battonya		X		X	X		X	X	X	X
	Dombegyház				X	X					X
	Dombiratos			X		X		X			X
	Kaszaper				X	X					X
	Kevermes				X	X					X
	Kisdombegyház					X					X
	Kunágota				X	X					X
	Magyarbánhegyes			X	X	X					X
	Magyardombegyház					X					X
	Medgyesbodzás					X					X
	Medgyesegyháza			X	X	X					X
	Mezőhegyes		X		X	X		X	X	X	X
	Mezőkovácsháza		X		X	X		X	X	X	X
	Nagybánhegyes			X		X		X		X	X
	Nagykamarás					X		X			X
	Pusztatömlök					X		X			X
Végegyháza					X					X	
Orosháza	Békéssámson				X	X					X
	Csanádapáca				X	X					X
	Gádos			X	X	X					X
	Kardoskút					X		X			X
	Nagyszénás		X		X	X			X		X
	Orosháza	X	X		X	X	X	X	X	X	X
	Pusztaföldvár					X		X			X
Tótkomlós		X		X	X			X	X	X	

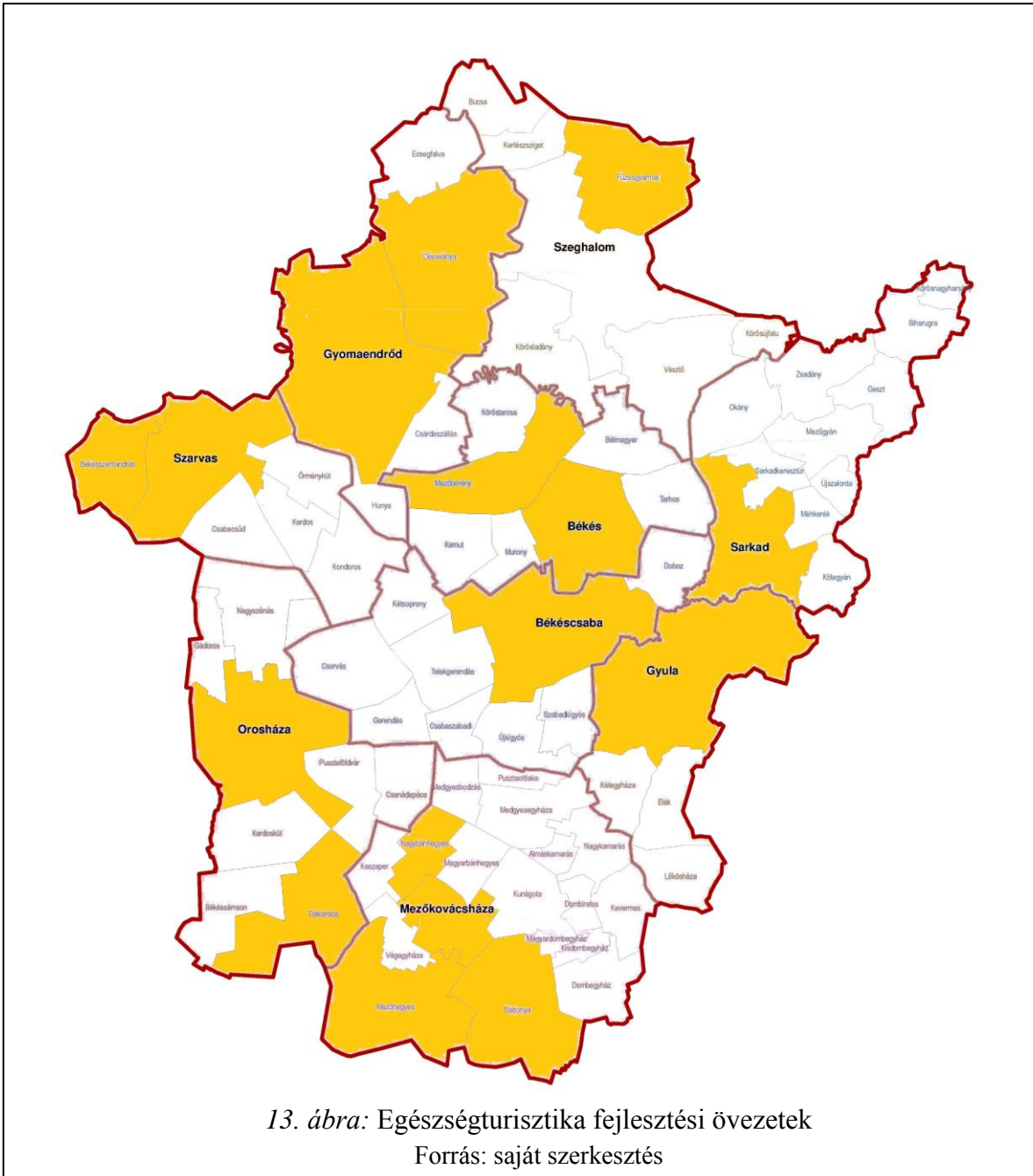

3. táblázat folyt.

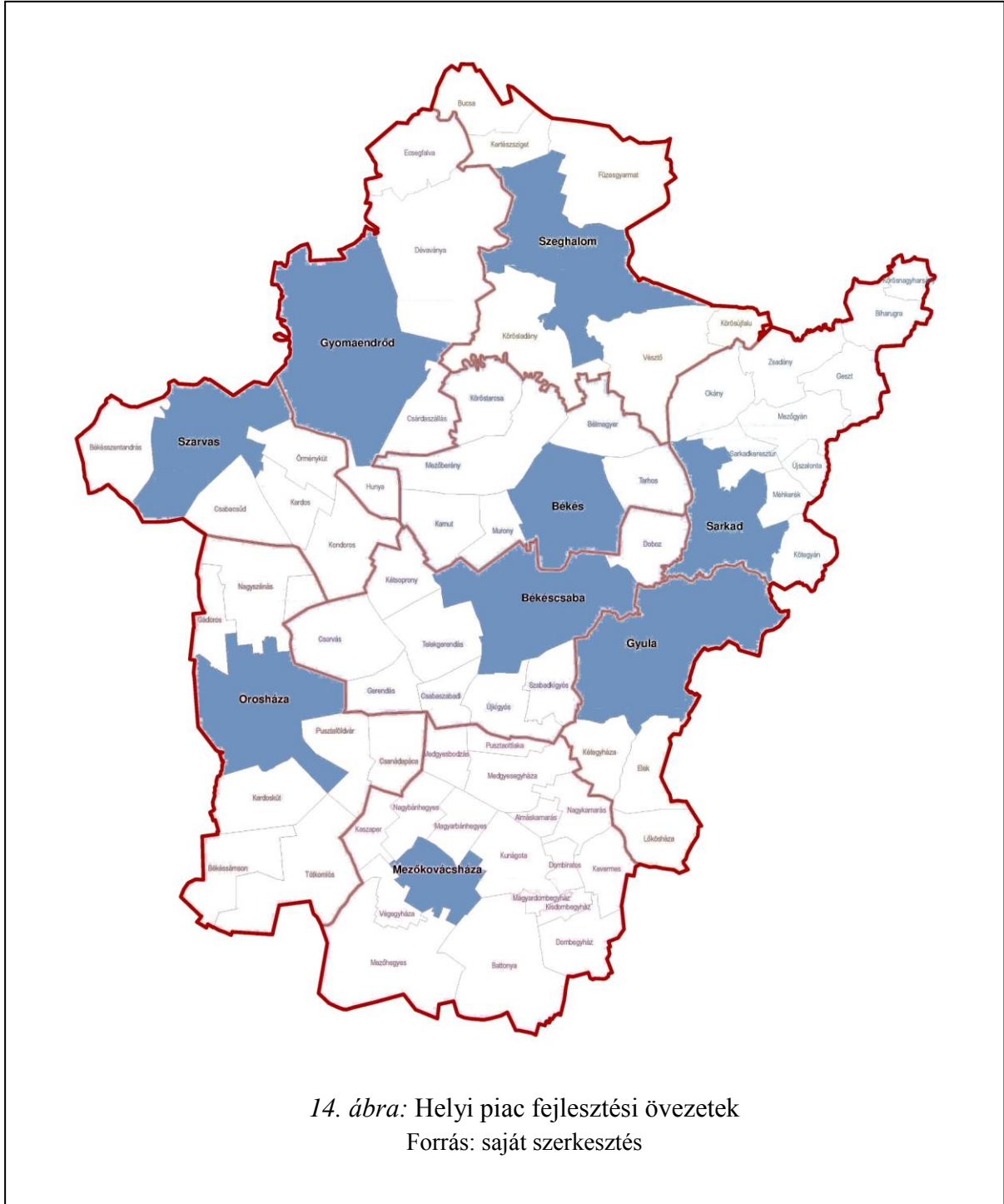
	Település	tőkeállomány növe- lése	K+F ráfordítás nö- velése	logisztikai feltételek javítása	helyi termékefejlesz- tés	elérhetőség javítása	helyi piacok mű- ködtetése	ökológiai funkciójú helyek megtartása	gasztroturizmus fejlesztése	innovatív egészség- turizmus	foglalkoztatás javí- tása
Sarkad	Biharugra			X		X		X			X
	Geszt			X		X					X
	Körösnagyharsány					X					X
	Kötegyán			X		X		X			X
	Méhkerék			X	X	X		X			X
	Mezőgyán					X					X
	Okány			X	X	X					X
	Sarkad	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Sarkadkeresztúr			X		X					X
	Újszalonta			X		X					X
	Zsadány			X		X					X
Szarvas	Békésszentandrás				X	X		X		X	X
	Csabacsúd					X		X			X
	Kardos					X					X
	Kondoros				X	X					X
	Örménykút					X					X
	Szarvas	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Szeghalom	Bucsa			X	X	X					X
	Füzesgyarmat				X	X		X		X	X
	Kertészsziget			X		X					X
	Körösladány				X	X		X			X
	Körösújfalú					X		X			X
	Szeghalom				X	X					X
	Vésztő				X	X		X			X

13. ábra: Egészségturisztika fejlesztési övezetek
Forrás: saját szerkesztés

14. ábra: Helyi piac fejlesztési övezetek
Forrás: saját szerkesztés

4. táblázat: Határmenti utak fejlesztése Békés megyében

Ssz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült ktg Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
72	RO	Körös-nagyharsány	Cheresig (Körös-szeg)	országos (42156. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		527 812 704	248 500 224	776 312 928	kivitelezés alatt, műszaki teljesítés: 100 %	42156 jelű út felújítása Körös-nagyharsány – országhatár - Vizesgyán között	Vizesgyán önkormányzat	A szakhatósági hozzájárulás kiadva (2012.11.13.), a végleges művelési ág változás engedély 2012. 11.16.-án kiadva (erdő érintettségű terület fakivágása).
78	RO	Elek	Grăniceri (Otlaka)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		726 285 312	912 493 728	1 638 779 040	Kivitelezői közbeszerzés AF megjelent (2012.10.05). Ajánlatadás megtörtént (2012.10.25)	3,7 km hosszú (2,3 km átkelési szakasz + 1,4 km Elek-oh közötti szakasz), 6,5 m széles aszfaltburkolat építése	Arad megye	Ajánlatok bírálat alatt. A TSZ hosszabbítása megtörtént 2013.12.31.
80	RO	Dombegyház	Variașu Mic (Kisvarjas)	országos (4439. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		1 413 051 552	312 361 920	1 725 413 472	Kivitelezői közbeszerzés AF megjelent (2012.10.08). Ajánlatok bedásra kerültek (2012.10.25.)	8,2 km hosszú (2,8 km átkelési szakasz + 5,4 km Dombegyház-Országhatár közötti szakasz), 6,5 m széles aszfalt burkolat és egy körforgalmi csomópont építése	Arad megye	Ajánlatok bírálat alatt. A TSZ hosszabbítása megtörtént 2013.12.31.

4. táblázat folyt.

Sz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült kgt Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
80	RO	Dombegyház	Variașu Mic (Kisvarjas)	országos (4439. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/A		1 413 051 552	312 361 920	1 725 413 472	Kivitelezői közbeszerzés AF megjelent (2012.10.08). Ajánlatok bedárasra kerültek (2012.10.25.)	8,2 km hosszú (2,8 km átkelési szakasz + 5,4 km Dombegyház-Országhatár közötti szakasz), 6,5 m széles aszfalt burkolat és egy körforgalmi csomópont építése	Arad megye	Ajánlatok bírálat alatt. A TSZ hosszabbítása megtörtént 2013.12.31.
77	RO	Gyula-Dénesmajor	Iermata Negră (Feketegyarmat)	országos (42146. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	1/B		156 828 536	708 943 849	865 772 386				
75	RO	Geszt	Salonta (Nagyszalonta)	országos (42154. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	5	2,5	598 000 000						
79	RO	Dombegyház	Dorobanți (Kisiratos)	országos (44143. j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	5	2,74	495 000 000						

4. táblázat folyt.

Sz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült kgt Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
73	RO	Geszt	Cefa (Cséffa)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	7	1,93	2 480 902 272	978 640 416	3 459 542 688	Geszt-Cséffa I; Geszt-Cséffa II: Értesítés érkezett arról, hogy a pályázat be van fogadva és a tartalék listára került, forrás hiány miatt.	Cséffa Önkormányzat	Geszt-Cséffa I: 42154. j. Naggyanté - Mezőgyán közötti összekötő út I. szakasz átépítése 2,4 km + Geszt - országhatár közötti összekötő út építés (új szakasz) 1,9 km hosszú, összesen: 4,3 km Geszt-Cséffa II: 42154. j. Naggyanté - Mezőgyán közötti összekötő út II. szakasz 3,5 km + Geszt átkelési szakasz 2,3 km hosszú, összesen: 5,8 km meglévő út átépítése	Tartalékprojekt2 projektet tartalmaz: Geszt-Cséffa I.Geszt-Cséffa II.

4. táblázat folyt.

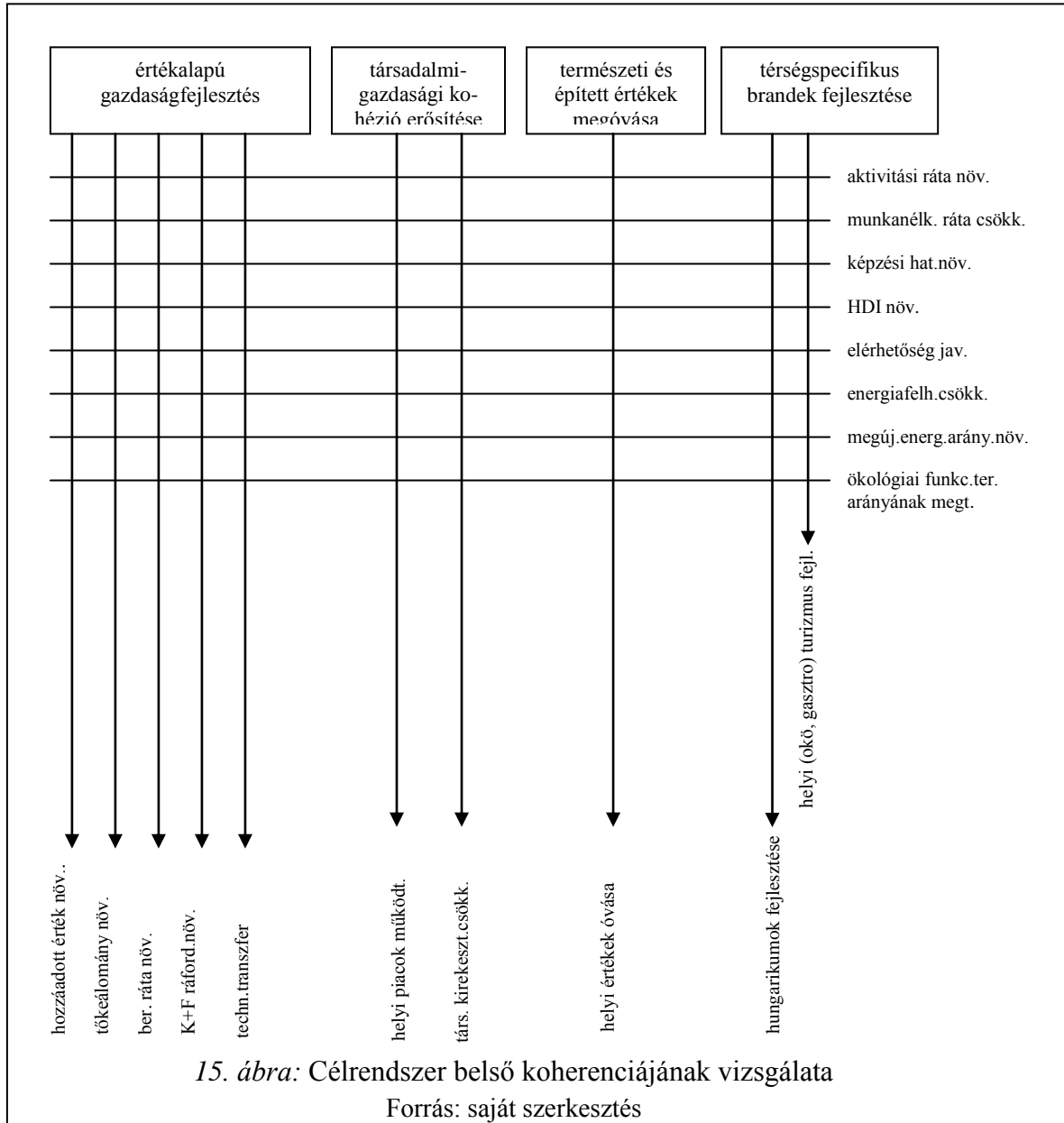
Sz.	Partner	Megnevezés magyar	Érintett települések partner	Az út tulajdonviszonyai, számjele, kategóriája	A forgalom jellege	Kategória	Építendő (km)	Becsült kgt Magyar oldalon (Ft)	Becsült költség partner oldalon (Ft)	Becsült költség összesen (Ft)	Státusz	Leírás	Partner	Megjegyzés
76	RO	Sarkad	Ant (Ant)	országos (42151 j. út)	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	7	2,65	2 010 736 224	1 083 827 808	3 094 564 032	Sarkad-Ant I., Sarkad-Ant II.: Értésítés érkezett arról, hogy a pályázat be van fogadva és a tartalék listára került, forrás hiány miatt.	Sarkad-Ant I. 42151. j. Sarkad - országhatár közötti összekötő út I. ütem 4,9 km hosszú meglévő út átépítése és a Barkász híd felújítása. Sarkad-Ant II. 42151. j. Sarkad - országhatár közötti összekötő út II. ütem 2,2 km hosszú út építése.	Avran Önkormányzat	Tartalékprojekt 2 projektet tartalmaz: Sarkad-Ant I. Sarkad-Ant II.
81	RO	Battonya	Pecica (Pécska)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	7	3,53	714 984 600		776 312 928				
74	RO	Geszt	Martház (Marciháza)	önkormányzati	személy- és teherforgalom 3,5 t-ig	8	1,08	180 213 000		1 638 779 040				

3. A célrendszer koherencia vizsgálata

3.1 Belső koherencia vizsgálata

Békés megye stratégiai és kiemelt céljai között vertikális és horizontális kapcsolatot a 15. ábra szemlélteti.

3.2. Külső koherencia vizsgálata

A célrendszer konformitását egyrészt a hazai, másrészt az EU 2020 koncepció célrendszerével kapcsolatosan vizsgáltuk meg (16. ábra).

3.2.1. Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval

A nemzeti jövőkép elérése érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg. Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó céloknál egyenként jóval szűkebb tárgykörű specifikus célt tűz ki:

5. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolódása az OTK-hoz, OFK-hoz

OFK és OTK2030-ig szóló átfogó fejlesztési céljai	A koncepció és az átfogó célok között fennálló koherencia jellege és erőssége
Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés	Közvetlen, erős
Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Áttételes, erős
Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése	Közvetett, erős
Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet	Közvetlen, erős
Fejezetek	A koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság	Közvetlen, erős
Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	Közvetlen, erős
Öngondoskodó, élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Közvetlen, erős
Kreatív és tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I	Közvetlen, közepesen erős
Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom, roma integráció	Közvetlen, erős
Biztonság, korszerű és hatékony nemzeti közszolgáltatások, jó állam	Áttételes, közepesen erős
Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata, környezetbiztonság	Közvetett, közepesen erős
Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont	Közvetlen, közepesen erős
Növekedésünk motorjai: városok, kiemelt térségek és befektetési övezetek	Közvetlen, erős
Vidéki térségek értékalapú felemelése	Közvetlen, erős
Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

A megye gazdasági szerkezetének újrapozicionálása, az innovatív (KKV) segítése hozzájárul a versenyképesség növekedéséhez az erőforrások, értékek fenntartható használatához az export növekedéséhez.

Gyógy- és termásvíz tekintetében a legkedvezőbb területek közé sorolható hazánkban, az Egészségipari értéklánc fejlesztése c. elképzelések hozzájárulhatnak a bel-földi turizmus erősítéséhez.

A koncepció kiemeli a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességét, amelynek feltétele a természeti értékek, erőforrások megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés széles körű elterjedése.

Az infó-kommunikációs háttér javítása különösen az elmaradott vidéki térségek, valamint a hátrányos helyzetű csoportok esetében segíti a gazdasági és társadalmi megújulást.

A fenntartható fejlődés feltételeit a koncepció a közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom, roma integráció területén is megjeleníti, a megfogalmazott elképzelések közvetett vagy áttételes hatásain keresztül a személyi-, élelmiszer-, egészség-, környezetbiztonság, területein is jelentkeznek.

A megye kiemelt feladata lesznek a határ menti kapcsolatok koordinációja: a határátkelőhelyek számának növelése, a határ menti együttműködések gyarapodása teljes mértékben szinkronban a OFTK „az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont” c. célkitűzésével.

Célunk az ország központi fekvéséből (Európa közepe) adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése, a fenntarthatóság figyelembevételével.

A gazdasági struktúra megújítása nem képzelhető el a megye városainak megerősítése nélkül, ami a funkciók gyarapításában, ill. a feladatok megosztásában, a többszintű településhálózati kapcsolatok kiegyensúlyozott működtetésében egyaránt megjelenik.

A fejlesztési koncepció jövőképe önmagában a leszakadás további növekedésének elkerülését célozza meg, amely célnak elengedhetetlen fejlesztéspolitikai célja a leszakadó, hátrányos helyzetű térségek, perifériák fejlesztése.

A közlekedési infrastruktúra remélt fejlesztései révén a megye a foglalkoztatási központjainak, a városoknak javul az elérhetősége, oldódik a vidéki területek periférikus helyzete.

3.2.2. Békés megye célrendszerének kapcsolata az Országos Területrendezési Tervvel

3.2.3. Békés megye célrendszerének kapcsolata a fontosabb ágazati (ágazati) koncepciókkal

3.2.3.1. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Magyar Növekedési Tervvel

A Magyar Növekedési Terv célja, hogy aktív gazdaságpolitikai beavatkozásokkal rövidtávon is növelhető legyen a gazdaság teljesítménye. A Terv célja a földrajzi kapcsolatok diverzifikálása, az erőteljes keleti nyitás, a csatlakozás a nagy európai exportörökre, a Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés, valamint a Visegrádi és Nyugat-Balkáni együttműködés; kiemelt célja a hazai gazdaság nettó exportjának (külkereskedelmi kivitel és a behozatal különbsége) maximalizálása.

A „Globális és európai növekedési zónák” tématerületen belül a Békés megyei területfejlesztési koncepcióban megfogalmazottak kapcsolódási pontjai a gazdasági komplexitás, a hozzáadott érték növekedése várható a mezőgazdasági termelés, az élelmiszergazdaság fejlesztésének köszönhetően.

A „Magyarország újraiparosítása” tématerülettel összhangban a megyei célok között megjelenik a gazdasági struktúra megújítása, ill. a jelentős számú munkaerőt alkalmazni képes élelmiszeripar ösztönzése (6. táblázat).

6. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata a Növekedési Tervvel

Növekedési Terv céljai	A dokumentumok között fennálló koherencia jellege és erőssége
Importkiváltó gazdaságpolitika a termelésben.	Közvetlen, közepesen erős
Importkiváltó gazdaságpolitika a felhasználásban.	Közvetett, közepesen erős
Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítésével.	Áttételes, gyenge
fejezetek	a koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Globális és európai növekedési zónák.	Közvetlen, erős
Magyarország újraiparosítása.	Közvetlen, közepesen erős
A növekedés ágazati elemzése.	Közvetlen, közepesen erős
Növekedés motorjai – vállalatcsoportok.	Közvetlen, közepesen erős
A növekedés új piacai – keleti nyitás.	Közvetlen, erős
A növekedés területi dimenzió.	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

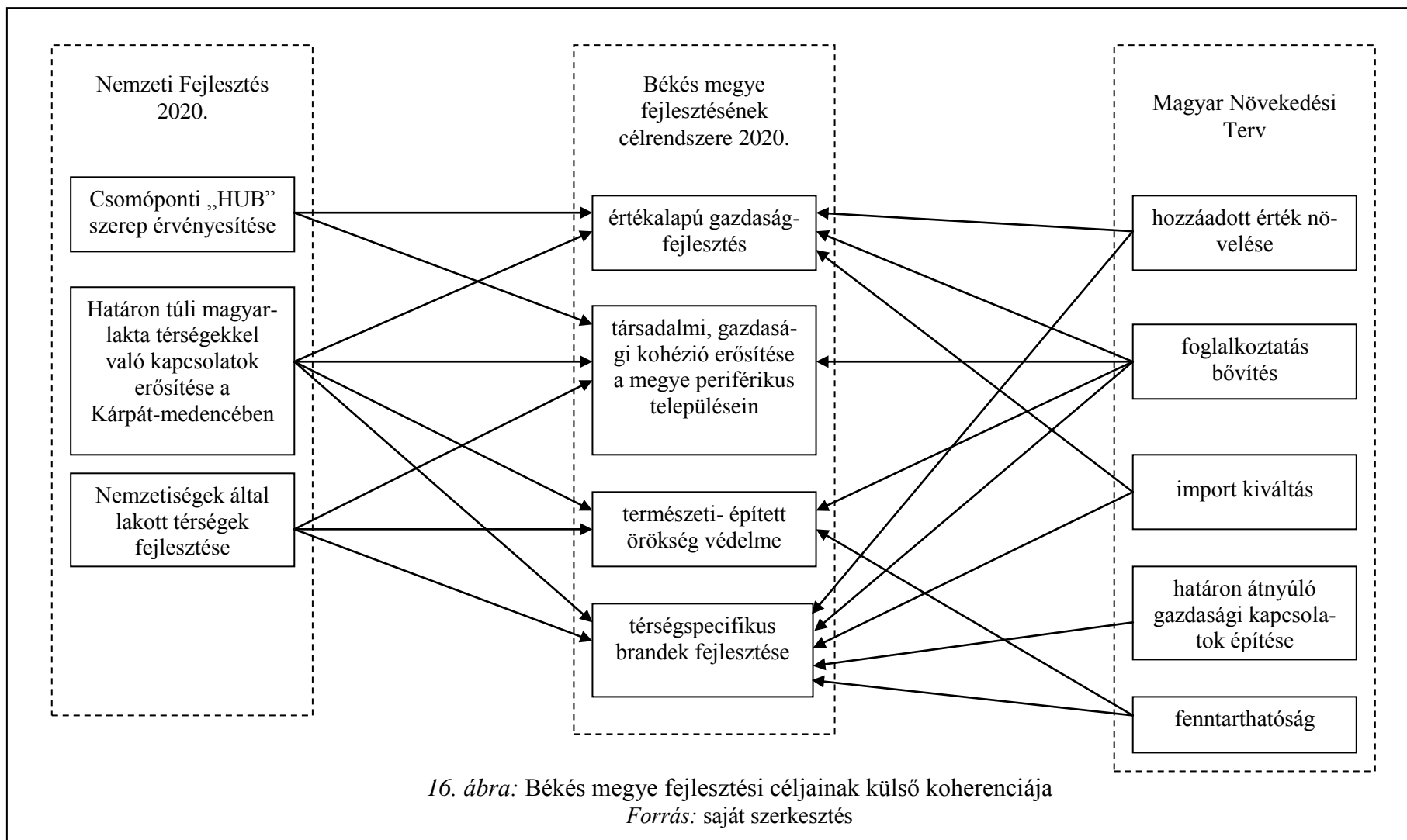
A megyei koncepció kiemelt célja a foglalkoztatás növelése a munkahelyteremtő valamint a gazdasági teljesítmények bővítése a magas hozzáadott értékű iparágak ösztönzésével.

A növekedési potenciál ágazati elemzése alapján a fő fejlesztési irányoknak, a kereskedelemre, élelmiszeriparra kell koncentrálniuk, emellett meg kell teremteni a multinacionális cégek számára vonzó gazdasági környezet feltételrendszerét, amelyek nélkül a KKV-k megerősödése is csak korlátozottan valósulhat meg.

A megyei célok között hangsúlyos a határon túli kapcsolatok erősítése, várható a határátkelőhelyek számának növekedése, ami a román-magyar gazdasági, kulturális kapcsolatok intenzifikálódását eredményezheti.

Az élelmiszergazdaság megerősödése utat nyit a rácsatlakozásra a nagy nyugat-európai exportőrökre.

A megyén belüli növekedési tengelyek megerősítésével, a megye szerepének növekedésével a határon átnyúló városi együttműködések területén, a növekedés területi dimenziói is megjelennek.

3.2.3.2. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Új Széchenyi Tervhez

Az Új Széchenyi Terv középpontjában a foglalkoztatás dinamikus bővítése, a pénzügyi stabilitás fenntartása, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, valamint hazánk versenyképességének javítása áll. A tízéves gazdaságstratégia kijelöli azokat a kitörési pontokat és a hozzájuk kapcsolódó programokat, amelyek biztosítják Magyarország hosszú távú fejlődését.

A megye gyógy- és termásvíz tekintetében a legkedvezőbb területek közé sorolható hazánkban, az Egészségipari értéklánc fejlesztése c. elképzelések teljes mértékben harmonizálnak a „Gyógyító Magyarország- Egészségipari Programban” leírt célkitűzésekkel (7. táblázat).

7. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata az USzT-vel

Új Széchenyi Terv programjai	A koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program	Közvetlen, erős
Zöldgazdaság-fejlesztési Program	Közvetlen, erős
Vállalkozásfejlesztési Program	Közvetlen, erős
Közlekedésfejlesztési Program	Közvetlen, erős
Tudomány – Innováció Program	Közvetlen, közepesen erős
Foglalkoztatási Program	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

Az elképzelések hozzájárulhatnak az elmaradott térségek felzárkóztatásához, különösen a közösségi infrastruktúra esetében megjelenik a geotermikus energia komplex hasznosítási lehetősége, figyelemmel a természeti adottságok védelmére, a minőség garantálása, ezáltal javul az egészségipar versenyképessége, ill. az oktatási intézmények kapcsolódása révén javul a területen tevékenykedők szaktudása.

A Zöldgazdaság-fejlesztési program célja

Megújuló Energia Útiterv 2020-ra a megújuló energiaforrások részarányának 20%-ra növelését (ezen belül a bioüzemanyagok vonatkozásában 10%-ot), továbbá 20%-os energiahatékonyság-növelést, és az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának – az 1990-es szinthez képest – 20%-os mérséklését tűzte ki. Az uniós célok eléréséhez Magyarországnak is Nemzeti Cselekvési Tervet kell készítenie.

Magyarországnak a megújuló energia területén a fejlesztéseket úgy kell megvalósítania, hogy azok minden állampolgár számára a lehető legnagyobb gazdasági, társadalmi és környezeti előnyökkel járjanak.

A megyei koncepcióban megjelennek a megújuló és alternatív energia előállításának támogatásával, az agrárenergetika, szilárd hulladékkezelés, energiahatékonyság, fűtőhatékonyság kérdései.

A Vállalkozásfejlesztési Program három prioritása közül a vállalkozásélénkítés, a vállalkozói aktivitás növelése, ill. az üzleti környezet fejlesztése jelennek meg hangsúlyos módon a koncepcióban.

A megye periferikus helyzete miatt kiemelt feladat a közúthálózat fejlesztése, ill. a határátkelőhelyek számának növelésével a nemzetközi véráramba kerülés. A megye előtt álló feladatok, a közúti vasúti infrastruktúra megújítása, logisztikai pozícióinak javítása.

A „Tudomány – Innováció Programnak” megfelelően a megyei koncepció törekszik a gazdaság K+F- és tudás-intenzitását, a feldolgozóipari és szolgáltató szektorokban működő magas növekedési potenciálú innovatív vállalatok támogatását lehetővé tevő keretek megfogalmazására, az agrárgazdaság területén K+F+I tevékenységének kiemelt ösztönzésével jótékonyan hat annak gazdasági teljesítményére.

A megye foglalkoztatási szintje elsősorban a mezőgazdaság, élelmiszeripar, feldolgozóipar hozzáadott értékének növelésének eredménye.

3.2.3.3. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához

A nemzet fenntarthatósági politikájának átfogó célja a folytonosan változó társadalmi, humán, gazdasági, természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

A négy alapvető cél a nemzeti erőforrás területén a következő:

- Emberi erőforrások esetében cél a népességében stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom.
- Társadalmi erőforrások esetében cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése.

- Természeti erőforrások esetében a környezeti eltartó-képességet, mint a gazdálkodás korlátját kell érvényesíteni.
- Gazdasági (fizikai) erőforrások területén fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitértségünk csökkentése. Fontos a lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése, a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidék) erősítése.

8. táblázat: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához

Célok	A koncepció és a fejezetek között fennálló koherencia jellege és erőssége
Stabil a kor kihívásainak megfelelő készségekkel rendelkező emberek, a kirekesztettséget csökkentő társadalom.	Közvetlen, erős
A fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása	Közvetett, erős
A környezeti eltartó-képesség szempontjainak érvényesítése	Közvetlen, erős
Gazdasági feltételek erősítése	Közvetlen, erős

Forrás: saját szerkesztés

A megye népessége az utóbbi évtizedekben megállíthatatlanul csökkent, köszönhetően az elöregedés, valamint elvándorlás folyamatainak. Az idősödő társadalom miatt növelni, ill. javítani kell azon szolgáltatások színvonalán, amelyek az idősödő korosztályok mind további részvételét lehetővé teszik a munka világában, ill. nyugdíjazásukat követően minél kevésbé valósuljon meg kirekesztettségük.

A hátrányos helyzetű rétegek IKT-khoz való hozzáférése javíthatja a társadalom fenntarthatóságának esélyeit. A koncepció különös hangsúlyt fektet a megye tőkeállományának növelésére, a vállalkozásfejlesztés, befektetés-ösztönzés területén.

3.2.3.4. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Vidékstratégiához

A Nemzeti Vidékstratégia átfogó célkitűzése: Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása.

Cél egy olyan vidékfejlesztési program megvalósítása, amely az emberek és a közösség értékeire építve, a hagyományokat ápolva, a táji és épített környezet értékeit megőrizve, a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodva, a mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozásokat fejlesztve nyújt esélyt a vidéki élet megbecsültségének és vonzerejének helyreállítására, a vidéken élők életminőségének átfogó javítására, a vidék, és általa az ország felemelkedésére.

A megye a hazai élelmiszergazdaság motorja kíván lenni, a koncepcióban megfogalmazott célok megvalósulása így hozzájárulhat a falvak és a tanyák gazdasági létalapjának megerősödéséhez, újjászervezéséhez, a vidéki településeken élő romák számára megélhetés biztosításához. Az érték alapú fejlesztése kitörési pont lehet a megye települései számára (9. táblázat).

9. táblázat: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcs. a NV-hoz

A NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA	
Nemzeti Vidékstratégia fő céljai	A koncepció és a célok között fennálló koherencia jellege és erőssége
Tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése	Közvetett, közepesen erős
Sokszínű és életképes agrártermelés	Közvetlen, erős
Élelmezési és élelmiszerbiztonság	Közvetlen, erős
A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése	Közvetlen, erős

A koncepcióban visszaköszön Vidékstratégia agrár- és élelmiszergazdaság életképességének növelésére, piaci pozícióinak javítására vonatkozó célkitűzés. A megyét adottságai predesztinálják az ágazat foglalkoztatási szerepvállalásának növelésére, az alulról szerveződő együttműködések ösztönzése, ezáltal nőhet a szektor foglalkoztatási potenciálja.

A fentebb megfogalmazott célok természetesen csak akkor érhetők el, ha a megye termékei a helyi ill. a hazai és külföldi fogyasztók szemében egyet jelent a minőséggel, biztonsággal.

3.2.3.5. Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása az EU 2020 prioritásokhoz

10. táblázat: EU 2020 prioritások

EU kiemelt célja (2020)		Magyar célrendszer	Békés megye célrendszere (2020)
Foglalkoztatási ráta (%)	75 %	75 %	60 %
K+F a GDP %-ában	3 %	1,80 %	0,8 %
Széndioxid-kibocsátás-csökkentési célkitűzések	-20 % (az 1990-es szinthez képest)	10 %	6,0 %
Megújuló energia	20 %	14,65 %	12,0 %
Energia-hatékonyság – az energiafogyasztás csökkentése millió tonnában	az energiahatékonyság 20 %-os növelése, amely 368 millió tonna kőolaj egyenértéknek felel meg	2,96	
Korai iskolalehagyás %-ban	10 %	10 %	10 %
Felsőoktatás %-ban	40 %	30,30 %	25 %
A szegénység vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése (fő)	20.000.000	450.000	10.000

Forrás: EU 2020 alapján saját szerkesztés

4. Területfelhasználás alapelveit lefektető koncepció

Klimaváltozás

Napjainkban újból előtérbe került a rövid időn belül várhatóan bekövetkező jelentős klimatizációs változások. Ez a megyét tekintve leginkább abban fog megmutatkozni, hogy nyári időszak csapadékmennyisége kb. a negyedével csökkenni fog, míg télen nagyjából ennyivel növekedik. A felmelegedésnek és a csapadékmennyiség csökkenésének erős szélviharok lehetnek a következményei.

Erőforrások megőrzése

A területhasznosítás olyan típusa, amely a tiszta, természetes és egészséges lakosság érdekében az egyáltalán nem, vagy lassan megújuló erőforrások megőrzését szolgálja.

Prioritások:

- jó minőségű szántóföldek megőrzése
- hatékony erdőgazdálkodás
- felszíni vizek védelme

Drágulások az energiaszektorban

Az alternatív energiaforrások terjedésének lassú üteme miatt továbbra is nagy szükség van a klasszikus energiahordozók felhasználására, amelyeknél folyamatos drágulás figyelhető meg, és a jövőre vonatkozóan is ez prognosztizálható.

Fenntarthatóság biztosítása

A helyi erőforrásokat és a térségi munkamegosztást támogató akciók előtérbe helyezése, ezzel párhuzamosan a tisztább környezet, és a környezettudatosság szem előtt tartása.

Az ivóvíz és a mezőgazdaságban felhasznált öntözővizek drágulása

Az előrejelzések alapján a közeljövőben mind az agrár szektorban felhasznált, mind pedig a közvetlen fogyasztásra szánt víz komoly drágulása előtt állunk.

Az értékmegőrzés, és ezek hozzáférhetővé tételének alapelve:

A felszíni és felszín alatti vízkincsek társadalmilag biztosított védelme.

A népesség egészségének romlása és folyamatos veszélyeztetése

A változó klímának köszönhetően komoly egészségügyi veszélynek van kitéve a teljes lakosság.

Az egészségmegőrzést biztosító alapelvek:

A területfelhasználás ésszerűsítése, a környezeti károsítók csökkentése, valamint nagy figyelem fordítása a prevencióra mind járási, mind megyei szinten.

5. Fejlesztés eszköz- és intézményrendszere

5.1. Prioritások azonosítása

Békés megye átfogó és stratégiai céljaival koherens módon három prioritás került kialakításra:

- a) gazdasági struktúra megújítása,
- b) megye térszerkezetének továbbfejlesztése
- c) fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése

5.1.1. Gazdasági struktúra megújítása

A gazdasági szerkezet megújítását jórészt a megyében megtalálható erőforrásokra alapozva kell megoldani, amely hosszú távon garantálja a fejlődést és az életminőség emelkedését. A struktúra megújítása négy pilléren nyugszik.

a) Integratív vertikumok kialakítása

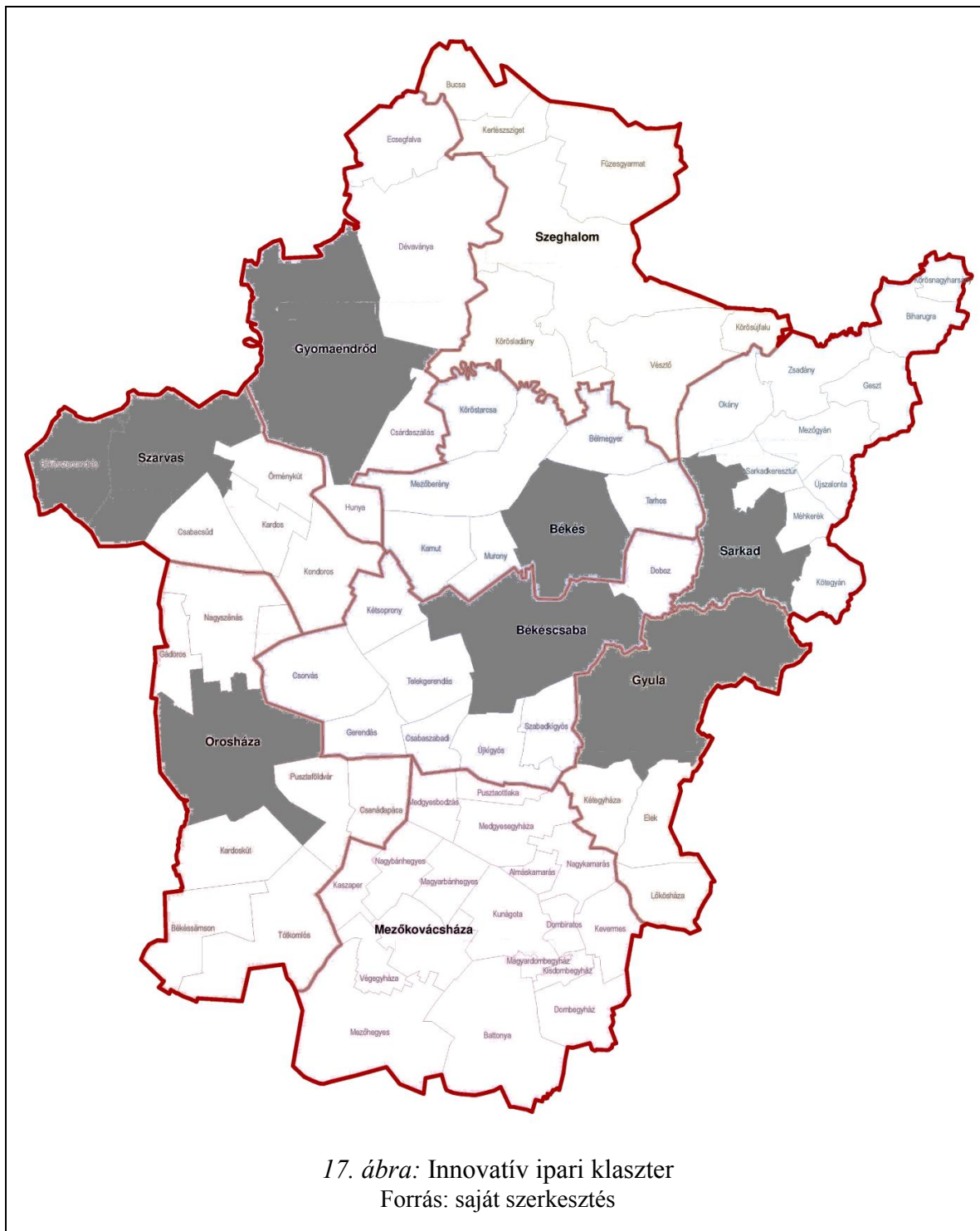
A hozzáadott érték növelése egyrészt innovációval, ill. technológiai transzfer erősítésével, másrészt a feldolgozottsági fok növelésével és a termék/szolgáltatás előállítás és értékesítési lánc integrálásával érhető el (17. ábra).

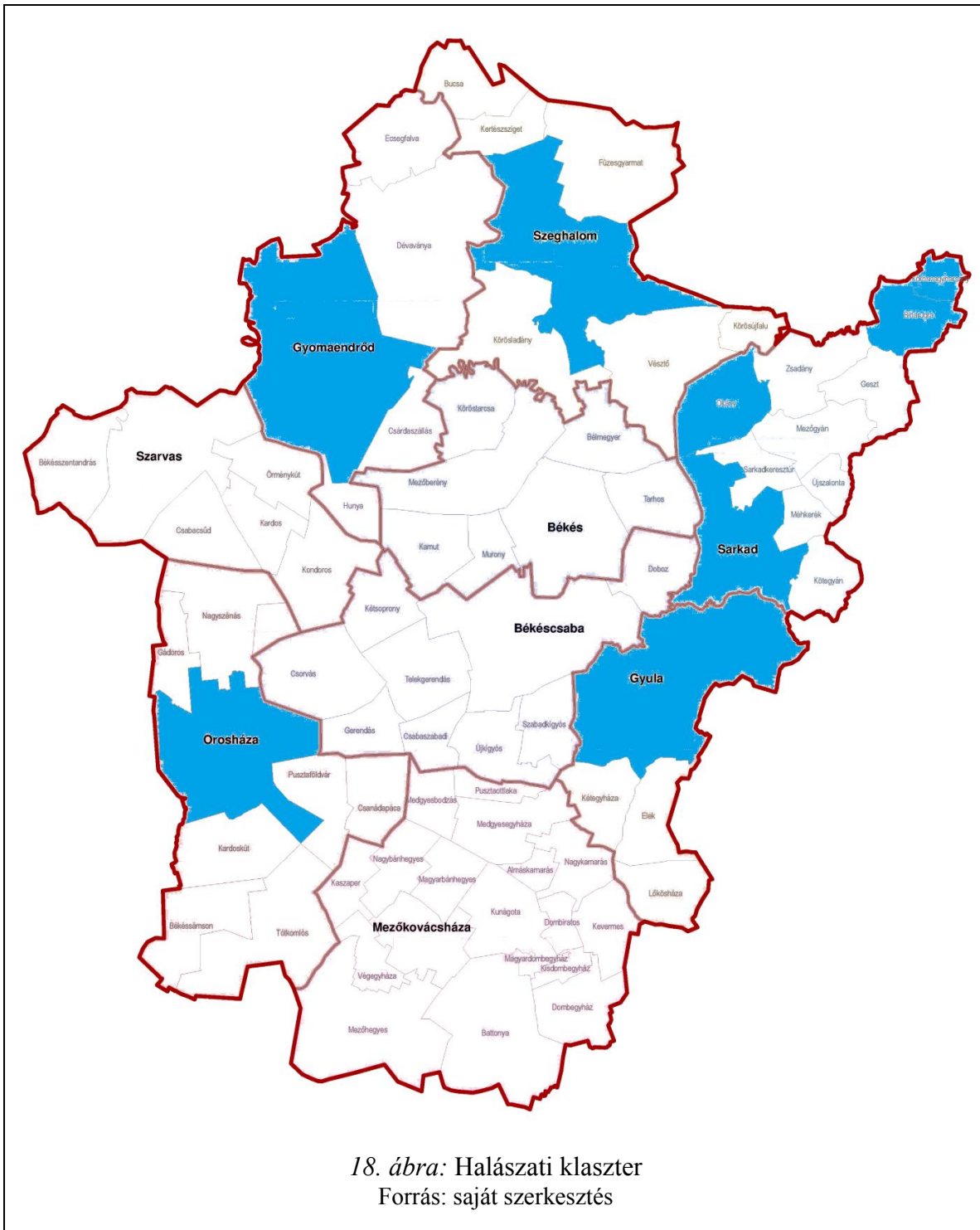
b) Érték alapú élelmiszer-gazdaság fejlesztése

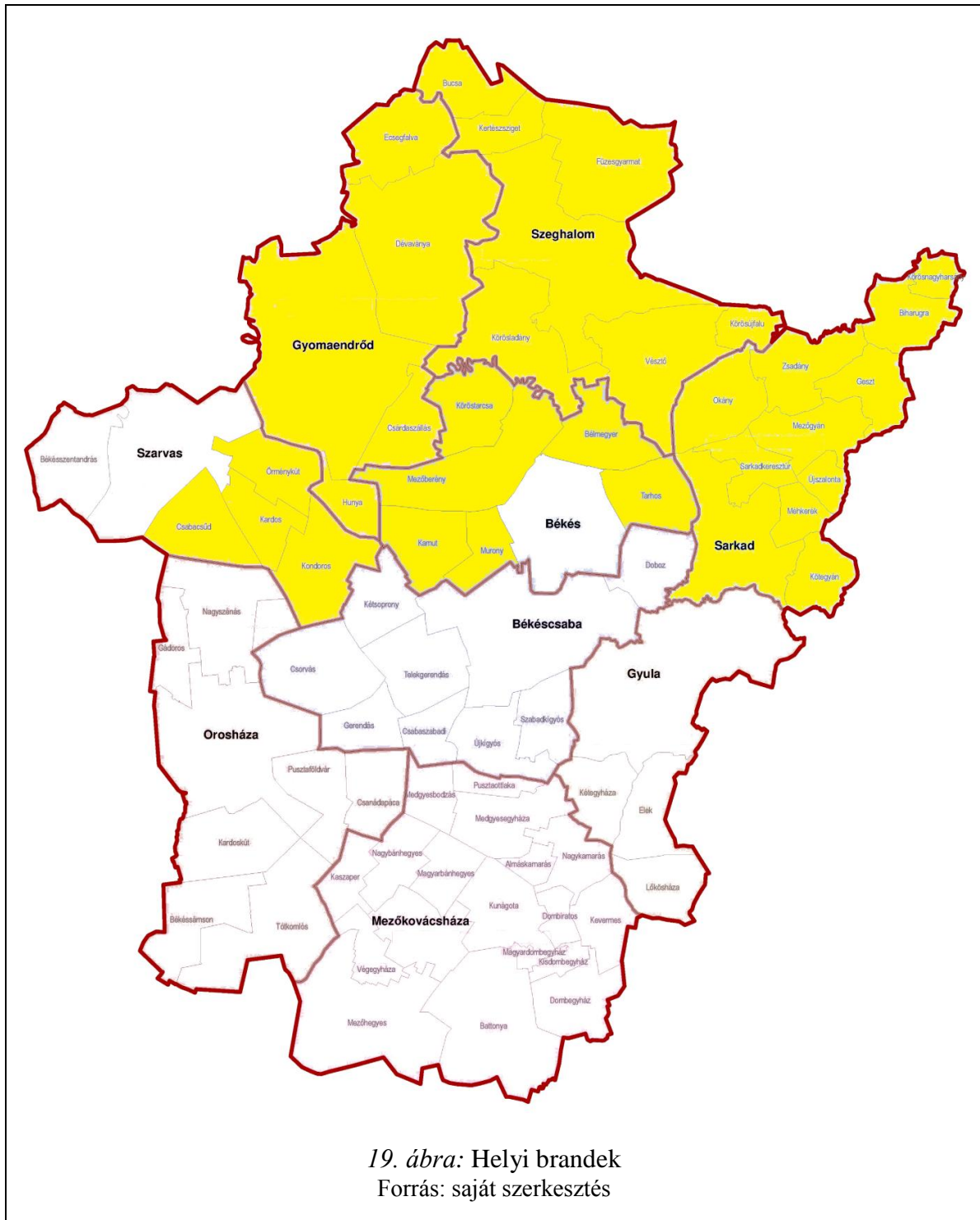
A belterjes, intenzív gazdálkodás erősítésével, termelési szerkezet a piaci igényeknek jobban megfelelő, magas hozzáadott értéket teremtő átalakításával, a termelői szakképzettség növelésével erősíthető a megye mezőgazdasági területeinek népességmegtartó képessége.

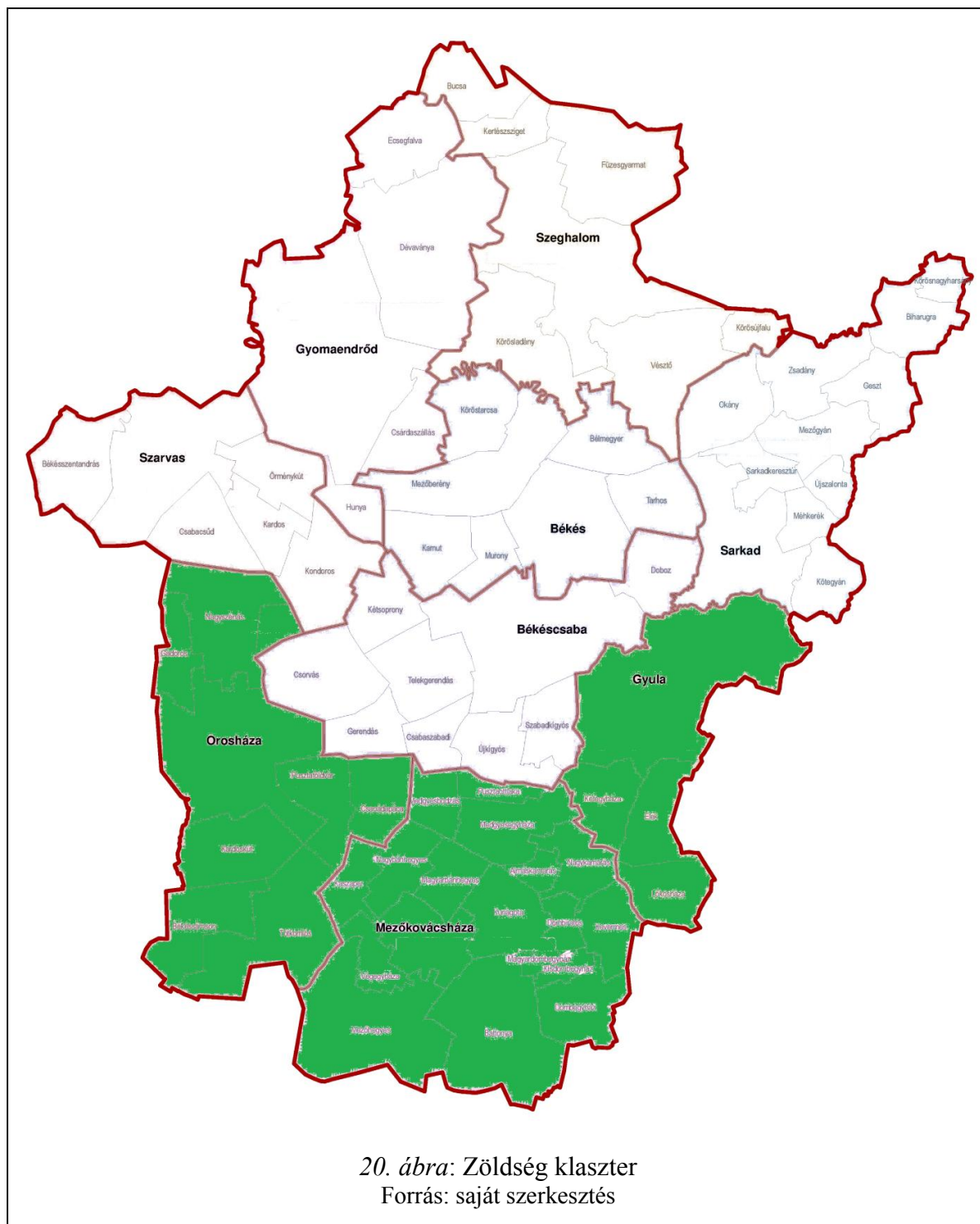
Indokolt növelni a termelőbázis innovációs készségét, amely a megyei K+F fejlesztések egyik súlypontja is lehet, ezáltal javulhat a megyében előállított termékek versenyképessége.

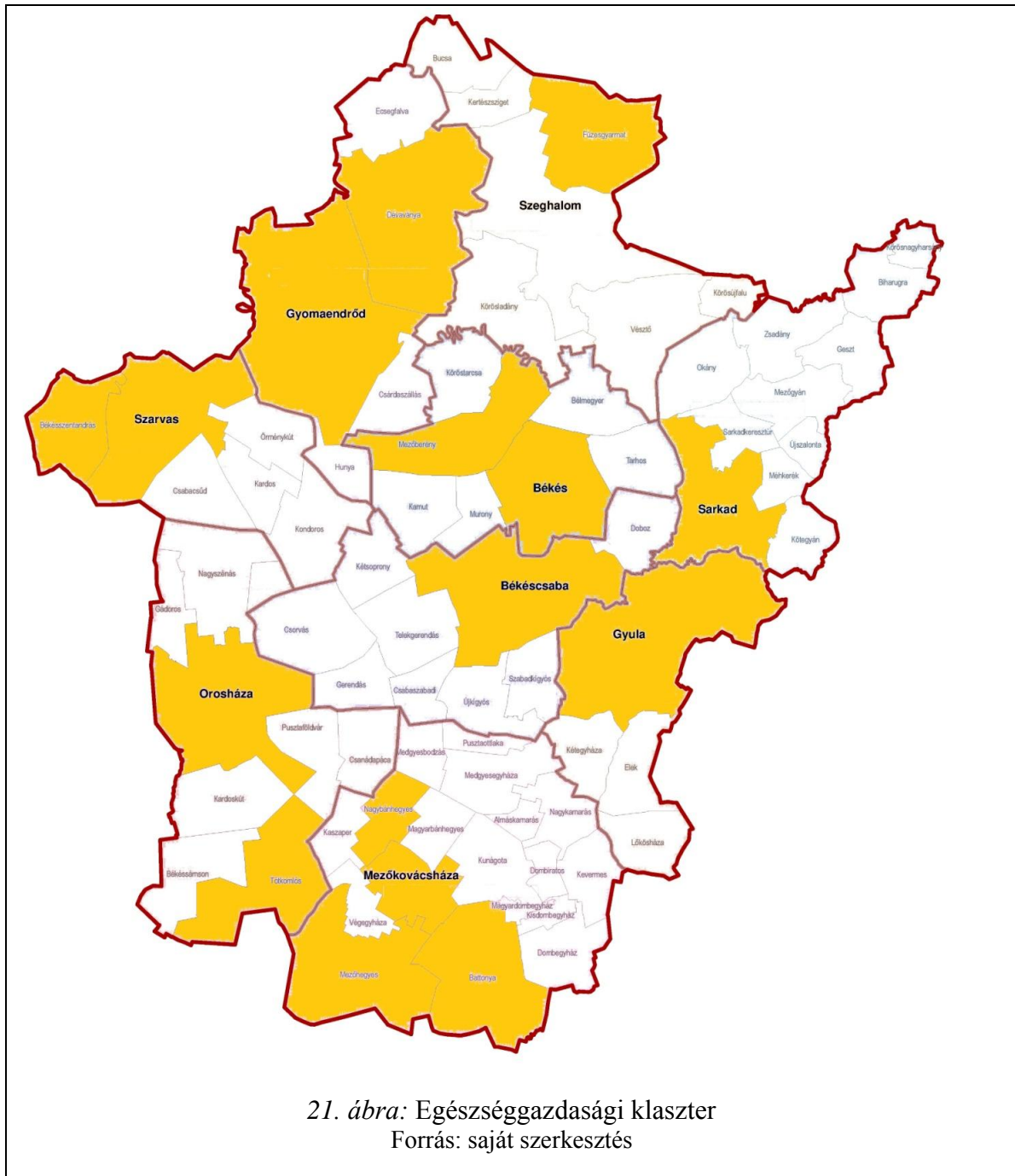
- komplex agrár vezértermék és hálózatok fejlesztése (18. ábra),
- „Békés megyei termék” márka, minőségbiztosítás stb. létrehozása (19. ábra),
- a mezőgazdaság növekedési pályára helyezése, termelési szerkezetváltással, az innovatív KKV-k fejlesztése,
- a megye feldolgozóiparának fejlesztése (20. ábra),
- agrár szektorhoz kapcsolódó kutatások ösztönzése.

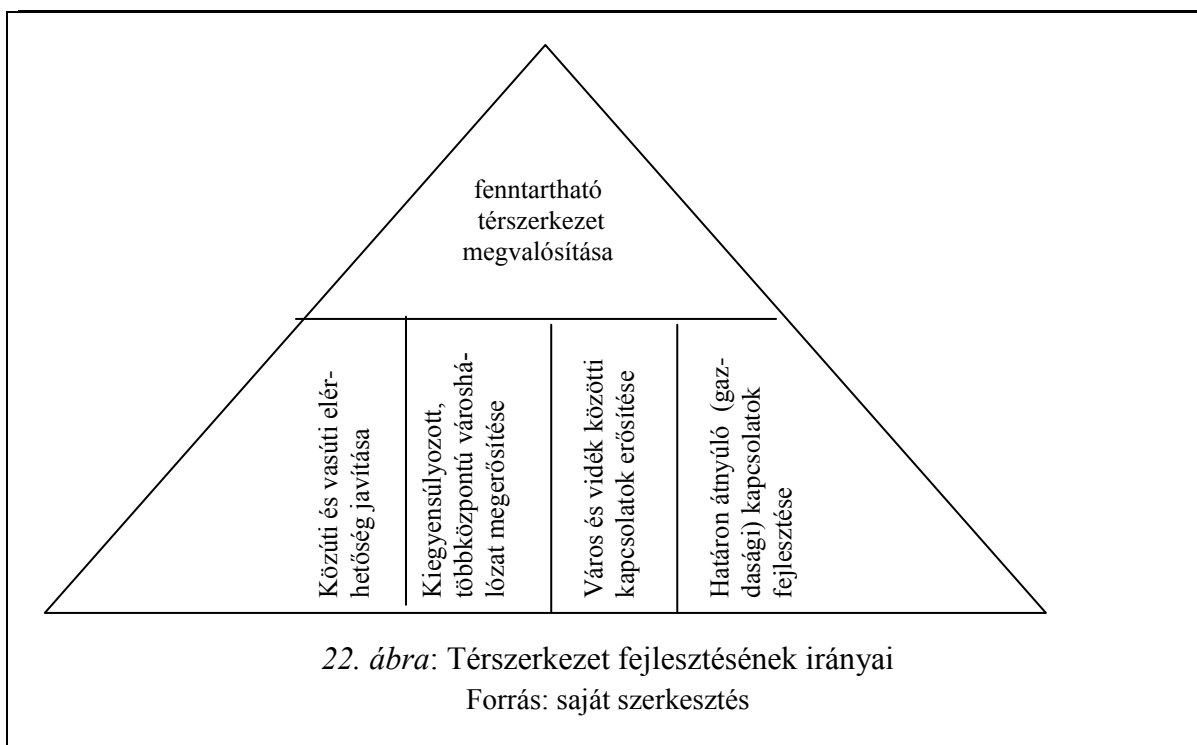

5.1.2. Megye térszerkezetének továbbfejlesztése

A megye fenntartható térszerkezete négy egyenértékű cél egyidejű megvalósításával érhető el (22. ábra):

- közúti és vasúti elérhetőség javítása;
- kiegyensúlyozott, többközpontú városhálózat megerősítése;
- város és vidék közötti kapcsolatok erősítése;
- határon átnyúló (gazdasági) kapcsolatok fejlesztése.

5.1.3. Fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése

A fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése a megyei program harmadik kiemelt fejlesztési csomópontja. A térség fejlődésének a fenntartható és folyamatos gazdasági bővülésen kell alapulnia. E célból magas szinten kell megszervezni a környezetvédelemhez kapcsolódó tevékenységeket, amelynek ötvöznie kell az Európai Unió, a nemzeti, a megyei, és a települési érdekeket úgy, hogy ezekkel az életminőség javítását is előirányozzák.

A környezeti fenntarthatóságon túl a társadalmi fenntarthatóság szempontjából elsődleges a megye humán erőforrásának megőrzése, állapotának javítása, a létszám, képzettség, egészségi állapot területén, amely tényezők nélkül elképzelhetetlen a hosszú távon is fenntartható gazdasági növekedés.

A célok elérése érdekében különösen az alábbi területekre kell koncentrálni:

- alternatív energiaforrások hasznosítása;
- határon átnyúló (közös) környezetvédelmi fejlesztések;
- klímaváltozás okozta vízgazdálkodási problémák kezelése (aszály, árvíz és belvíz);
- személyi szolgáltatások fejlesztése;
- települési szolgáltatások fejlesztése;
- ivóvíz hálózat minőségének javítása, hálózati rekonstrukció;
- energiatakarékos, környezetbarát, termelés, fűtés, közlekedés ösztönzése, alternatív energiaforrások felhasználásának bővítése;
- e-közigazgatás fejlesztése;
- természeti értékek, táj védelme

Békés megye legérzékenyebb tájai magas természetességi fokú, elsősorban a természetvédelmi területek központi részét alkotó térségek (ökológiai magterületek), ezek puffer zónái, illetve a magterületeket összekötő folyosórendszerek (ökológiai folyosók). A magterületek jelentős mértékű biológiai sokféleséget őrző, természetes, természetközeli vagy féltermészetes élőhelyek. Ezek a területek védett természetvédelmi területek (Dévaványa környéki gyepek, Holt-Sebes-Körös, Bélmegyeri Fáspuszta, Kis-Sárrét, Dél-Bihari Szikések, Szabadkígyósi gyepek, Csanádi-háti puszták). Az ökológiai folyosók összefüggő, vagy megszakított, lokális jelentőségű élőhelysorozatok, melyek a korábban nagyobb kiterjedésű élőhelytípusok természetközeli állapotban megmaradt darabjait kötik össze.

Érzékenységi szempontból szintén jelentős tájak a NATURA 2000 területek, melyek a vadon élő fajok számára különleges jelentőségűek, elengedhetetlenek az elterjedés, a migráció és a géncsere szempontjából. A NATURA 2000 folyosók azok a területek, melyek sajátos módon járulnak hozzá a védett fajok megfelelő megőrzéséhez. A tájterhelhetőség megállapításakor a kiváló termőhelyi adottságú, a megye középső, délnyugati részén található (Békési-sík és Békési-hát) területek, továbbá az érzékeny felszín alatti vízbázis övezetek is besorolásra kerülnek.

A tájat leginkább terhelő tényezők elsősorban a megye vonalas infrastruktúrája (közút- és vasúthálózat) és a települési térségek, amelyek a távolság függvényében egyre kisebb mértékben fejtik ki hatásukat.

A tájterhelhetőségi vizsgálatai alapján a legkevésbé terhelhető térség a (már egyébként is védettséget élvező) megye észak-északkeleti részén lévő Dévaványai-sík és Kis-Sárrét, valamint a Körösök-völgye. Ezek azok a természeteshez közeli területek, illetve a kiváló termőhelyi adottságú erdő- és mezőgazdasági területek, felszín alatti vizek szempontjából érzékeny területek, amelyek a különböző környezeti és antropogén tájterhelésekre (közlekedési, illetve környezeti infrastruktúra, extenzív mezőgazdasági földhasználatok, illetve ipari-termelői területhasználatok) különösen érzékenyek.

Az alacsony érzékenységgű, magas biodiverzitású tájak természetesen nem érnek véget a megyehatároknál, így a későbbi fejlesztések során fokozott partnerségi együttműködést kívánnak a szomszédos megyékkel, illetve a déli szomszédjainkkal, elsősorban Arad és Bihar megyékkel. Ilyen (közös figyelmet érdemlő) tájak első sorban a Kis-Sárrét és a Körös-menti területek.

5.2. Felelősség- és intézményrendszer – a koncepció üzenetei

Békés megye 2014-2020 közötti fejlesztési elképzeléseinek megvalósításához elválaszthatatlanul kapcsolódik az az intézményrendszer, amely egyrészt megteremti annak feltételeit, másrészt a döntéseket végrehajtja.

A megyei önkormányzat szervezeti struktúráját egyrészt a kormányzati, másrészt az EU elvárásainak megfelelően át kell alakítani, ehhez kell igazítani a személyi és tárgyi feltételeket.

Az 23. ábra a Miniszterelnöki Hivatal, az irányító hatóságok, valamint a tervekben megfogalmazódott egységes közreműködő szervezet és a Békés Megyei Önkormányzat közötti információs kapcsolatot szemlélteti.

A Megyei Önkormányzatnak a megváltozott feladatokkal összhangban fel kell készülnie egyrészt előkészítési, másrészt végrehajtási, valamint monitorizálási feladatok megoldására.

A szervezeti ábra ennek a hármass elvárásnak kíván megfelelni.

a) Tervezési és Monitoring Osztály alapvető funkciója:

- adat és információszolgáltatás az Országos Területfejlesztési Koncepcióhoz, valamint az Országos Fejlesztéspolitikai Koncepcióhoz, a megyei érdekek megjelenítése ezekben a dokumentumokban;
- kapcsolattartás az érintett irányító hatósággal (hatóságokkal) az egységes közreműködő szervezettel, civilszervezetekkel, stb.;
- adatszolgáltatás monitorizáláshoz, ill. önálló monitoring feladatok ellátása.

b) Koordinációs Osztály alapvető funkciója:

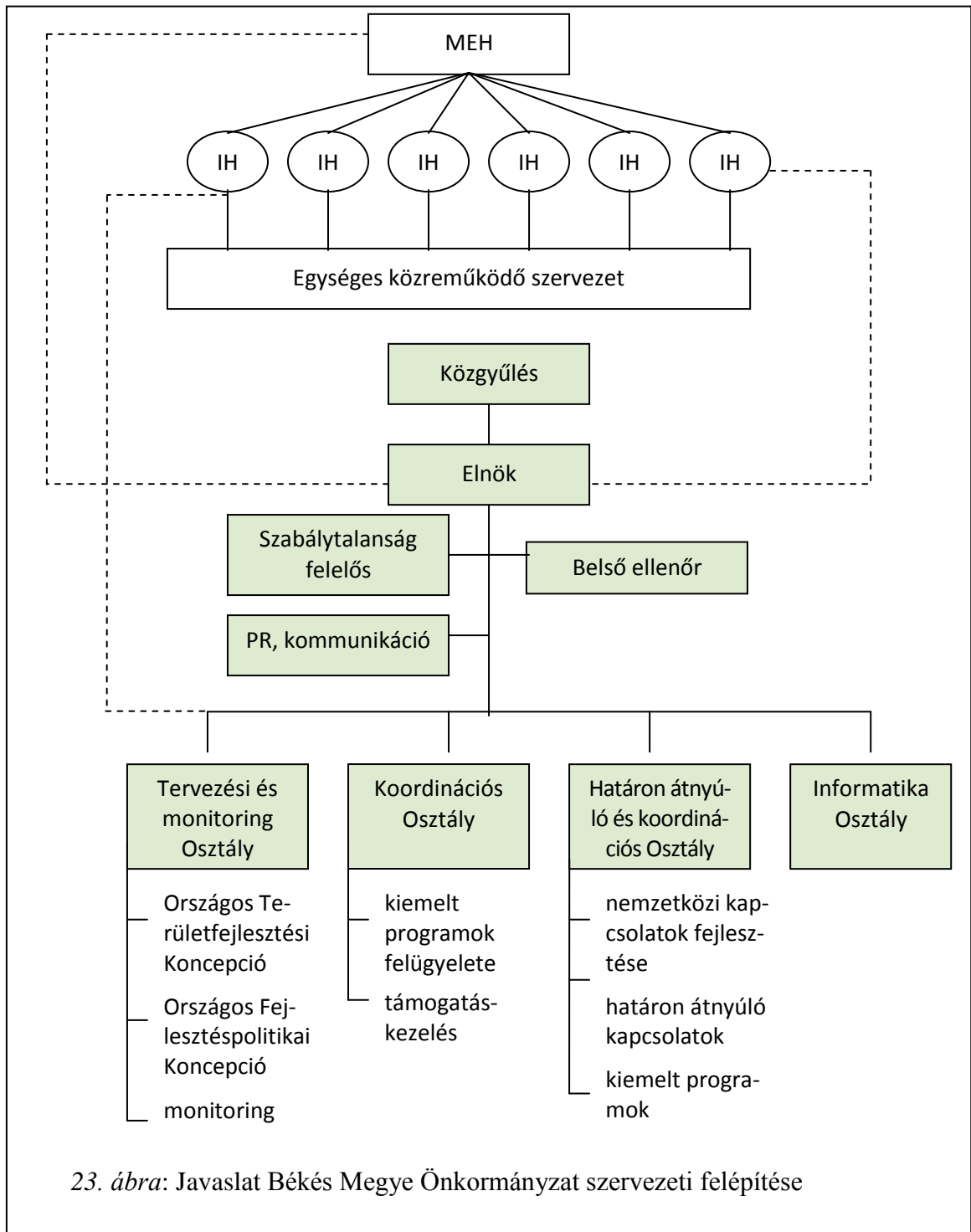
- a megye kiemelt programjainak (ivóvíz, szennyvíz, hulladék, M44) felügyelete;
- támogatáskezelés.

c) Határon átnyúló és koordinációs Osztály alapvető funkciója:

- határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése;
- határon átnyúló kiemelt programok kezelése;
- nemzetközi kapcsolatok fejlesztése.

d) Informatikai Osztály alapvető funkciója:

- az osztályok működéséhez szükséges adatbázisok, informatikai háttér üzemeltetése és fejlesztése.

6. Tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció

A Békés Megyei Önkormányzatnak partnerséget hoz létre az illetékes országos, regionális, helyi, városi és más közhatóságokat képviselő partnerekkel, gazdasági és társadalmi partnerekkel és a civil társadalmat képviselő testületekkel, beleértve a környezetvédelmi partnereket, nem kormányzati szervezeteket.

A partnerség garantálja, hogy van felelőse az érdekelt felek által tervezett intervencióknak, beépül a releváns szereplők tapasztalata és szakismerete. A partnerek bevonásra kerülnek a programok előkészítésébe, végrehajtásába, figyelemmel kísérésebe és értékelésébe.

A partnerség, a partnerségi elv érvényesítésének céljai az alábbiakban foglalhatóak össze:

- egy adott térség vagy ágazat fejlesztési stratégiájának kialakítása és rendszeres felülvizsgálata, továbbfejlesztése;
- a megvalósítás eredményességének erősítése azáltal, hogy a program teljes életciklusa alatt bevonásra kerülnek azok a szervezetek, amelyek aktív szerepet játszanak a program megvalósításában; ez lehetővé teszi a sokkal összehangoltabb cselekvést, beavatkozást;
- a beavatkozás, az intézkedések megfelelő fókuszálása, hiszen a különböző bevont partnerek jobban ismerik térségük valós szükségleteit, és képesek a beavatkozásokat azokra a területekre koncentrálni, amelyeken arra leginkább szükség van;
- további célja még a (elsősorban helyi) fejlesztési kapacitás erősítése a partnerek bevonásán és aktív közreműködésén keresztül.

A Partnerségi terv elkészítése során az alábbi alapelvek érvényesülnek:

- *Tervezhetőség és strukturáltság:* A korábban ismertetett elvek szerint a Fejlesztési koncepció társadalmi egyeztetése koordináltan strukturáltan történik. Ezen cél hatékony és sikeres megvalósítása érdekében termelési ágakra specifikált egyeztető fórumok szerveződtek az önkormányzatok, a civil szervezetek, az érdekképviselők és az érintett szakmai szervezetek együttműködésével. A folytonosság szempontjából természetesen a jövőben, így a területfejlesztési koncepció elkészítésében is számít a Békés Megyei Önkormányzat a tervezési/helyzetelemzési folyamatba bevont partnerek együttműködésére. A Partnerségi terv végrehajtására kidolgozásra kerül egy egyeztetési terv.

- *Folyamatos információnyújtás és információszerzés:* A Békés Megyei Önkormányzat a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján az érintettek számára, már a tervezés kezdetétől biztosítja a véleménynyilvánítás lehetőségét. Az 1. számú pontban ismertetett fórumokon, a megjelent célcsoport és az általuk képviselt ágazatra jellemző statisztikai adatok és a megyei helyzetkép került bemutatására, valamint a résztvevők a véleményeiket, javaslataikat ismertették. Az ott elhangzottakból összefoglalók készültek, amelyeket igény szerint, utólagos tájékoztatásul elküldtünk.
- *Ekvidencia:* Az egyeztetési folyamat során a partnerek között egyenlőség érvényesül, az érintettek mindegyikének lehetősége van egyeztetésre, valamennyi szakszerű és beépíthető javaslat feldolgozásra kerül.
- *Bizalom:* A partnerek számára biztosítjuk, hogy a beküldött véleményeikre érdemi visszajelzéseket kapjanak.
- *Koncentráltság és konszenzus:* Folyamatos tájékoztatás, emlékeztetők küldése a partnereknek az egyeztetések eredményéről, célul tűzve ki, hogy szem előtt tartásuk a beépíthetőséget, és az együttműködés hasznosságát.
- *Nyitottság, nyilvánosság és átláthatóság (Transzparencia):* Az egyeztetési folyamatba az érintettek bármelyik fázisban bekapcsolódhatnak. Fontos cél az érintettek minél szélesebb körének elérése, megszólítása. Az egyeztetési folyamat során biztosítani kell a legszélesebb nyilvánosságot és minden információhoz való hozzáférést. A Békés Megyei Önkormányzat megszokott hírközlő felületein biztosított a nyilvánosság, a megyei elektronikus és nyomtatott sajtón keresztül. A források felhasználása, a támogatási célok és a támogatandó projektek kiválasztása lényegesen átláthatóbbá, és kevésbé megkérdőjelezhetővé válik, hiszen a program életciklus valamennyi szakaszában a partnereknek beleszólása van a folyamatokba, befolyásolhatják a döntéseket.
- *Közérthetőség és hatékony kommunikáció:* Az egyeztetési folyamatok során biztosítjuk, hogy mindenki számára elérhető kommunikációs csatornán folyjanak az egyeztetések a lehető legvilágosabb, legegyszerűsebb nyelvezetet használva. Mindezt olyan módon is érvényesítjük, hogy a már alkalmazott tematikát ezen túl is alkalmazzuk, ami magában foglalja a verbális és vizuális kommunikációs eszközöket.
- *Dokumentáltság:* Az egyeztetési folyamat átláthatósága és követhetősége érdekében biztosítjuk a folyamatos dokumentálást /többek között: hangfelvétel, írásos emlékeztető/ és ezen dokumentációk nyilvánosságát a 6. pontban említett kommunikációs eszközök útján.

- *Folyamatos monitoring, visszacsatolás:* A sikeres partneri együttműködés érdekében vizsgáljuk, hogy a társadalmi egyeztetés megfelelően zajlott-e le, az érintettek véleménye megfelelően beépítésre került-e, az összes elv és az előre rögzített tervezés érvényesült-e a megvalósítás során.
- *Értékelés:* Az egyeztetési folyamat zárását követően átfogó, nyilvános értékelést biztosítunk annak érdekében, hogy a tapasztalatok hasznosuljanak.

A Békés Megyei Önkormányzat arra törekszik, hogy az érintettek azon körét vonja be a folyamatos, rendszeres egyeztetésekkel érintettek körébe, akik a korábbi időszakban is meghatározó szereplői voltak a tevékenységükkel, információikkal, véleménynyilvánításukkal a megyei fejlesztéseknek, a megye felzárkóztatásának.

A partnerek kiválasztásának módja az alábbi elvek figyelembevételével történt:

- A korábbi Direkt Marketing Programban (amelyben Békés Megye gazdasági életének azon szereplői vettek részt, akik egy személyes megkeresés során kérdőíves felmérés alkalmával partnerségüket jelezték) alkalmával már partner volt.
- A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács támogatásában részesültek köre.
- A 2012 februárjában a Békés Megyei Önkormányzat által fejlesztési együttműködési céllal megkeresett települések ajánlásában, javaslatában szereplő kör.
- Egyes ágazatonkénti egyeztetések kis-, közép-, és nagyvállalkozói köre.
- Szomszédos megyei önkormányzatok és települési önkormányzatok, kiemelve a megyei jogú várost, Békéscsabát.
- Megyei és térségi szintű civil és társadalmi szektor képviselői.

Ezen a ponton belül ki kell emelni a határon átnyúló együttműködéseket is, különösen a romániai Bihar és Arad megyékkel. Békés megyét geopolitikai adottságai, határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésében elért eddigi eredményei is predesztinálják a kapcsolatok továbbfejlesztésére.

Kézenfekvő tehát a korábbi, s ma is életképesnek bizonyuló kereskedelmi-, gazdasági-, kulturális, oktatási kapcsolatok újraélesztése, tartalmi gazdagítása, közös infrastrukturális fejlesztések elvégzése, ill. azok eredményeinek hasznosítása.

A kapcsolatok intenzifikálása különösen kedvező lehetőséget ad:

- a termelői, beszállítói kapcsolatok fejlesztésére (határon átnyúló hálózati kiépítésére),
- a határmenti együttműködés szervezeti centrumainak erősítésére,
- a határmenti marketing erősítésére.

A kitörési pontok lehatárolásának szempontja a piacteremtés: olyan fejlesztési területek azonosítása, amelyeknél egy-egy központi elem állami eszközökkel és uniós forrásokkal is elősegített célzott fejlesztése, támogatása további piaci és befektetési lehetőségek egész sorát teszi lehetővé. Az egészségiparban a termálvíz gyógyászati alkalmazása elősegítheti a gyógyászati segédeszközgyártást, vagy a szépségipar lendületet adhat a gyógynövénytermesztésnek. A hálózati gazdaság terén a piacteremtés még erősebben jelentkezik, hiszen a hálózatok elve kapcsolódások és csomópontok rendszerét jelentik, így egy-egy csomópont (pl.: logisztikai vagy üzleti központ) értelemszerűen magával húzza az egész hálózatot.

Partnerség működtetése

a) Zárt társadalmi-szakmai egyeztetések (írott és szóbeli): Az érintettek fejlesztési elképzeléseinek feltárása valamint a tervezési munkaszakaszban egyeztetés az érintettek bevonásával mérföldkövenként.

A fejlesztési prioritások mentén Békés megye települési önkormányzatainak, a gazdasági szféra, illetve a társadalmi és a civil szféra fejlesztési elképzeléseinek összegyűjtése személyes találkozók, fórumok által és kérdőíves formában.

A partnerek tájékoztatása és véleményük megkérdezése a tervezés különböző munkafázisaiban (Helyzetelemzés – Területfejlesztési koncepció – Stratégiai program – Operatív program).

A zárt társadalmi-szakmai egyeztetések strukturáltan és strukturálatlanul kerülnek megszervezésre.

A zárt egyeztetés (konzultáció) szereplői a tervezési folyamat során:

- *Békés megyei települési önkormányzatok,*
- *Békés Megyei Agrárkamara,*
- *Békés Megyei Mérnök Kamara,*
- *Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara,*
- *Békés Megyei Kormányhivatal érintett szakigazgatási szervei,*
- *VOSZ Békés Megyei Szervezete,*
- *Békés Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány,*
- *Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kara,*
- *Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség,*
- *MTA RKK,*
- *Békés megye legnagyobb árbevételű adózó vállalkozói,*
- *Élelmiszeripari feldolgozók,*
- *Mezőgazdaság: állattenyésztők,*
- *Mezőgazdaság: növénytermelők,*

- *Turizmus-vendéglátás képviselői,*
- *Építőipar vállalkozásai,*
- *Fa- és fémfeldolgozás vállalkozásai,*
- *Textilipar vállalkozásai,*
- *Közúti fuvarozás vállalkozásai,*
- *Civil szervezetek képviselői,*
- *Hulladékgazdálkodásban résztvevők.*

b) Nyílt (online – e-mailen, illetve elsősorban a www.bekesmegye.com honlapon keresztül) társadalmi-szakmai egyeztetések:

A Békés Megyei Önkormányzat felkéri minden partnerét, így a települési önkormányzatokat, vállalkozásokat, civil és társadalmi szervezeteket, hogy online felületen nyilvános kérdőívet töltsenek ki, melynek segítségével a megyei önkormányzat feltárja a megyében 2014-től megvalósítani tervezett, tanulmányokkal már rendelkező projektelképzeléseket és a tervekkel nem rendelkező projektötleteket.

A www.bekesmegye.com és www.bekesmegye.hu honlapokon egyaránt elérhető online kérdőív segít áttekinteni a térség meghatározó iparágainak fejlesztési elképzeléseit, melyek az alapot jelenthetik a 2014-2020-as pályázati ciklus kiírásaihoz.

c) Jogszabályi kötelezettségen alapuló egyeztetés: Az elkészült területfejlesztési koncepció és programok megküldése véleményezésre a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 10. sz. melléklete alapján a következő szervezeteknek:

- Országos Területfejlesztési Tanács;
- miniszterek;
- a következő kormányhivatalok:
 - Központi Statisztikai Hivatal,
 - Békés Megyei Kormányhivatal,
 - Magyar Energia Hivatal,
 - Országos Atomenergia Hivatal;
- Országos Környezetvédelmi Tanács;
- Magyar Tudományos Akadémia;
- országos önkormányzati érdekszövetségek;
- az érintett térségi fejlesztési tanácsok;
- az érintett megyei önkormányzatok;
- Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata;
- az érintett települési önkormányzatok;

- az érintett területi államigazgatási szervek közül:
 - illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség;
 - működési területével érintett nemzeti park igazgatóság;
 - működési területével érintett vízügyi igazgatóság;
 - Nemzeti Környezetügyi Intézet működési területtel érintett területi ki-
rendeltsége.

A 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 23§(2) alapján az elkészült területfejlesztési koncepció és programok közzététele társadalmi egyeztetés céljából a megyei önkormányzat honlapján történik.

A partnerségi terv segítségével a megyei fejlesztési anyagok, szakmai programok széles körű szakmai és társadalmi egyeztetésére kerül sor, amelynek eredményeképpen az üzleti szektor szereplői, az önkormányzatok, a társadalmi szervezetek fejlesztési elképzelései egy komplex megyei fejlesztést irányoznak elő.

A partnerségi elv és társadalmi konzultáció előnyei

- Hatékonyság növelése: javul a tervezés során az elemzés, a stratégiaalkotás és a prioritások kiválasztásának hatékonysága.
- Végrehajtás eredményességének növelése: segíti a partnerség a szervezetek közötti koordinációt, a párhuzamosságok elkerülését, és hozzájárult az abszorpciós képesség növekedéséhez, és általában a rendelkezésre álló források felhasználásának hatékonyabb koordinálásához.
- Növekszik a transzparencia.

A partnerségbe bevont célcsoportok fejlesztési elképzeléseinek áttekintése

Összhangban a Kormány célkitűzéseivel a Békés Megyei Önkormányzat egy új Területfejlesztési Koncepció kidolgozását tűzte ki célul, amelyben a megye társadalmi-gazdasági helyzetértékelésén túl, kitörési pontokat, megújulási lehetőségeket kíván megfogalmazni Békés megye fejlesztése, az életminőség javítása, a gazdaság növekedése érdekében. Cél, hogy a fejlesztési dokumentum összefogva Békés megye gazdasági szereplőit, cselekvési irányokat jelöljön ki, konkrét tevékenységeket, projektek kidolgozását és megvalósítását tegye lehetővé.

A koncepció kidolgozását a gazdaság szereplői és képviselőik, szakemberek, együttműködésével, a megye települési önkormányzataival partnerségben, velük összefogva kívánjuk véghezvinni.

7. Békés megye fejlesztésének alapelvei

A megyei fejlesztési koncepció megfogalmazásánál az alábbi általános alapelveket követtük:

- Rendszerszemlélet, akcióorientáltság: a koncepció illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési céljaihoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelveihez; az ágazati szemlélet helyett horizontális (integrált) megoldásokat vázol fel (azaz az alapanyag előállításán túl a feldolgozásban, az értékesítésben komplexen kezeli).
- Egyensúlyi növekedési állapot megteremtése: a jövőkép, ill. az arra épülő átfogó és stratégiai célok a megyei kibocsátási rés csökkentését, a foglalkoztatási rátá- az aktivitása ráta javítását, a tőkeállomány növelését, fenntartható bővülési ütemének megteremtését, az egyensúlyi növekedési pálya kialakítását célozzák.
- Helyi erőforrások felhasználása: a jövőkép, valamint a célok elérésének feltétele a helyi erőforrásoknak a korábnál intenzívebb aktivizálása.
- Hosszú távú szemlélet: a fejlesztési tengelyek mélységéből és horizontális jelle- géből adódóan a koncepcióval koherens módon kialakított célrendszer hosszú távú, komoly hatást gyakorol a megyében élő fiatalok jövőjére.
- Térségi szemlélet: a lokális fejlesztési irányok összhangban vannak a térség fej- lesztési céljaival, igazodnak a térség adottságaihoz, sajátosságaihoz, erőforrás potenciáljához, ill. azok várható változásaihoz, valamint a helyi értékekhez.
- Szubszidiaritás: a jövőkép és a célrendszer figyelembe veszi a települési és kis- térségi szintű érdekeket, összhangba hozza a megyei és regionális elképzelések- kel.
- Kiemelt innovációs törekvések: a koncepció kiemelten kezeli a célok megvaló- sításához elengedhetetlen kreatív és térségi légkör megteremtéséhez szükséges közeg kialakítását, katalizálását.
- Környezettudatosság, fenntarthatóság: a koncepció és a fejlesztési csomópontok kialakítása során kiemelt célként fogalmazódott meg a természeti- és az épített környezeti értékek védelme, környezettudatos használata.

8. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja készítése során figyelembe vett dokumentumok
2. melléklet: Élelmiszergazdaság jövőképe Európában 2030-ig
3. melléklet: Békés megye fejlesztése átfogó céljának megalapozása
4. melléklet: M44 útvonal tervei (<http://www.nif.hu/hu/fejlesztések/>)
5. melléklet: Ábrajegyzék
6. melléklet: Táblázatok jegyzéke

8.1. *melléklet*: Békés megye területfejlesztési koncepciója és programja készítése során figyelembe vett dokumentumok

a) EU dokumentumok

- *Európai Bizottság (2012)*: Európa 2020: az Európai Unió növekedési stratégiája. Brüsszel.
- *Európai Bizottság (2012)*: A 2014-2020-as időszakra szóló közös stratégiai keret elemei. Brüsszel, 2012. 03. 14.

b) Jogszabályok, kormányrendeletek

- *218/2009. (X.6.) Korm. rendelet* a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól. (Hatályos 2011.01.01-től)
- *1403/2012. (IX. 26.) Korm. határozat* a regionális operatív programok 2011-2013. évre szóló akcióterveinek megállapításáról.
- *218/2009. (X.6.) Korm. rendelet* a területfejlesztési koncepció a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól.

c) Hazai fejlesztési dokumentumok

- *Nemzetgazdasági Minisztérium (2012)*: Befektetés a jövőbe. Nemzeti Kutatásfejlesztési és Innovációs Stratégia 2020. (Társadalmi konzultációra készített tervezet). Budapest.
- *Nemzetgazdasági Minisztérium/Nemzeti Tervezési Hivatal (2012)*: Nemzeti Fejlesztés 2020. Az Országos Fejlesztési Koncepció és az Országos Területfejlesztési Koncepció társadalmasításának megalapozása. Budapest.
- *Nemzetgazdasági Minisztérium (2012)*: Nemzeti fejlesztés 2020. Stratégiai vitaanyag. Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal. Budapest.

Környezetvédelem

- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról.
- 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról.
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről.
- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről.
- 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról.

Természetvédelem, tájvédelem

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.
- 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről.
- 73/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Szarvasi arborétum természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról és természetvédelmi kezeléséről.
- 44/2006. (XI. 17.) KvVM rendelet a Szeghalmi Kék-tó természetvédelmi terület országos jelentőségű védett természeti területté történő átminősítéséről és természetvédelmi kezeléséről.
- 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról.
- 17/2000. (VI. 26.) KöM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén lévő védett természeti terület erdőrezervátummá nyilvánításáról.
- 4/1999. (V. 5.) KöM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park bővítéséről.
- 27/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet a Dénesmajori Csigás-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről.

- 3/1997. (I. 8.) KTM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről.
- 8/1991. (IV. 26.) KTM rendelet a Szarvasi Történelmi Emlékpark Természetvédelmi Terület létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről.
- 10/2012. (II. 21.) VM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park bővítéséről.

d) Békés megyei fejlesztési koncepciók, stratégiák, programok

- *Békés megye 1998-2001. évi társadalmi-gazdasági folyamatainak értékelése, a 2002-2006. közötti időszak kiemelt fejlesztési irányainak meghatározása. Békéscsaba, 2002.*
- *Dél-békési kistérség stratégiai fejlesztési koncepciója (2005-2013). Békéscsaba, 2005.*
- *Száraz-ér kistérségi ökofolyosó komplex fejlesztési terve. Békéscsaba, 2005.*
- *Békés megye területfejlesztési terve 2007-2013. I. kötet: helyzetvizsgálat és következtetések. Békéscsaba, 2007.*
- *Békés megye területfejlesztési terve 2007-2013 II. kötet: jövőkép és programok. Békéscsaba, 2007.*
- *Békés megye területfejlesztési terve 2007-2013. /Vezetői összefoglaló/. 2007.*
- *Geszti bekötőút és a Fehér-Körös híd felújításához kapcsolódó gazdasági tanulmány. INTERREG III/A HURO0602/148. 2007.*
- *Békéscsabai Kistérség területfejlesztési koncepciójának aktualizálása. Békéscsaba, 2009.*
- *Békés megye fejlesztési stratégiájának (2007-2013) aktualizálása. /Vezetői összefoglaló/. Békéscsaba, 2010.*
- *Békés megye területrendezési terve (módosítás) PESTTERV, 2011. június.*
- *Békés megye gravitációs erőterének elemzése, javaslatok megfogalmazása. Vezetői összefoglaló. Békéscsaba, 2011.*
- *Békés megye területfejlesztési programja. I. kötet: társadalmi-, gazdasági helyzet. Békéscsaba, 2011.*

- *Békés megye területfejlesztési programja. II. kötet: jövőkép, célrendszer, programok. Békéscsaba, 2011.*
- *Békés megye területfejlesztési programja. (Vezetői összefoglaló). Békéscsaba, 2011.*
- *A Békés Megyei Önkormányzat Társadalmi-gazdasági Programja (2007-2014). Békéscsaba, 2011.*
- *Békés Megyei Területfejlesztési Koncepció I. Békés Megyei Önkormányzat, Békéscsaba, 2012.*

e) A megye 20 ezer lakos feletti városainak települési gazdasági vagy településfejlesztési programjai és településfejlesztési koncepciói

- Békéscsaba Megyei Jogú Város - integrált városfejlesztési stratégia, 2009.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város városfejlesztési koncepciója – Városfejlesztési Stratégia, 2005.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város befektetés ösztönzési stratégiája, 2010.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdasági programja, 2011 – 2014.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város turizmusfejlesztési stratégiája, 2009.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város környezetvédelmi programjának felülvizsgálata, 2009.
- Békéscsaba Megyei Jogú Város közlekedésfejlesztési terve - Közlekedési koncepció, 2010.
- Orosháza Város integrált városfejlesztési stratégiája, 2008.
- Orosháza Város környezetvédelmi programja, 2010.
- Gyula Város integrált városfejlesztési stratégiája, 2008.
- Gyula Város stratégiája, 2003.
- Gyula Város egészségturizmus fejlesztési koncepciója, 2006.
- Gyula Város környezetvédelmi programja 2010-2014.

f) Megye ágazati tervei, programjai

- Békés megye hosszú távú közúthálózat-fejlesztési tervének felülvizsgálata, 2006.
- Békés megye környezetvédelmi programjának felülvizsgálata, 2008.

g) Vonatkozó egyéb tervek

- Délkelet-alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer létrehozására irányuló nagyprojekt.
- Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Program - érintett 65 Békés megyei település.
- A Dél-Alföld Statisztikai Régió hulladékgazdálkodási terve - 15/2003. (XI. 7.) KvVM rendelet.

8.2. melléklet: Élelmiszergazdaság jövőképe Európában 2030-ig

A FAO novemberi élelmiszerpiaci kitekintése^{1/} alapján a következő globális folyamatokra lehet számítani a nyersélelmiszerek főbb termékcsoportjainál^{2/}. A gabonafélék esetében a búza és kukoricatermés visszaesése következtében a kínálat-kereslet egyenlege feszesebbé vált. A búza esetében a visszaesés kisebb mértékű, ugyanakkor a felhasználás várhatóan meghaladja a kibocsátást, ami a készletek gyors csökkenéséhez és az árak emelkedéséhez vezet. A kiugróan rossz termés a kukorica esetében a kibocsátás és kereslet egyenlegének extrém szűküléséhez vezethet, ami historikusan alacsony raktárkészletek kialakulását eredményezi. Ez a magas árak fennmaradását valószínűsíti a következő évi termés betakarításáig. Az olajnövények esetében a tavalyi rossz termést idén is kedvezőtlen eredmények követik, amit azonban a dél-amerikai szója termés alakulása még kedvezően befolyásolhat. Az árak mérséklődése az eddigi adatok alapján a következő idényig nem várható. A cukor esetében rekord kibocsátás várható, ami az árak mérséklődéséhez és a készletek feltöltéséhez vezethet. A húsok esetében a magas takarmányárak a rekord közeli nemzetközi árak fennmaradását indokolják, a további áremelkedést ugyanakkor a stagnáló kereslet visszafoghatja. A tej ára a korlátozott export kínálat miatt emelkedő pályán van. A FAO előrejelzése alapján tehát a magyar szempontból releváns élelmiszer alapanyagok árai összességében a jelenleg megfigyelt magas szinten maradhatnak, ill. tovább emelkedhetnek.

A gabonafélék nemzetközi tőzsdei jegyzésárai továbbra is a korábban megfigyelt magas szinten tartózkodnak, a búza a nyár eleji értékhez képest kb. 30 %-kal drágább, míg a kukorica ára dollárban számítva továbbra is meghaladja a 2007/2008-as rekord szinteket. A határidős jegyzésárak a következő egy évre magas szinten ragadó gabonaárakat vetítenek előre. Az élelmiszer nyersanyagok nemzetközi árainak sokszerű emelkedése egyelőre kisebbnek tűnik a korábbi hasonló epizódok (2007 és 2010) idején megfigyeltnél, azonban ezzel együtt is jelentős inflációs hatással járhat.

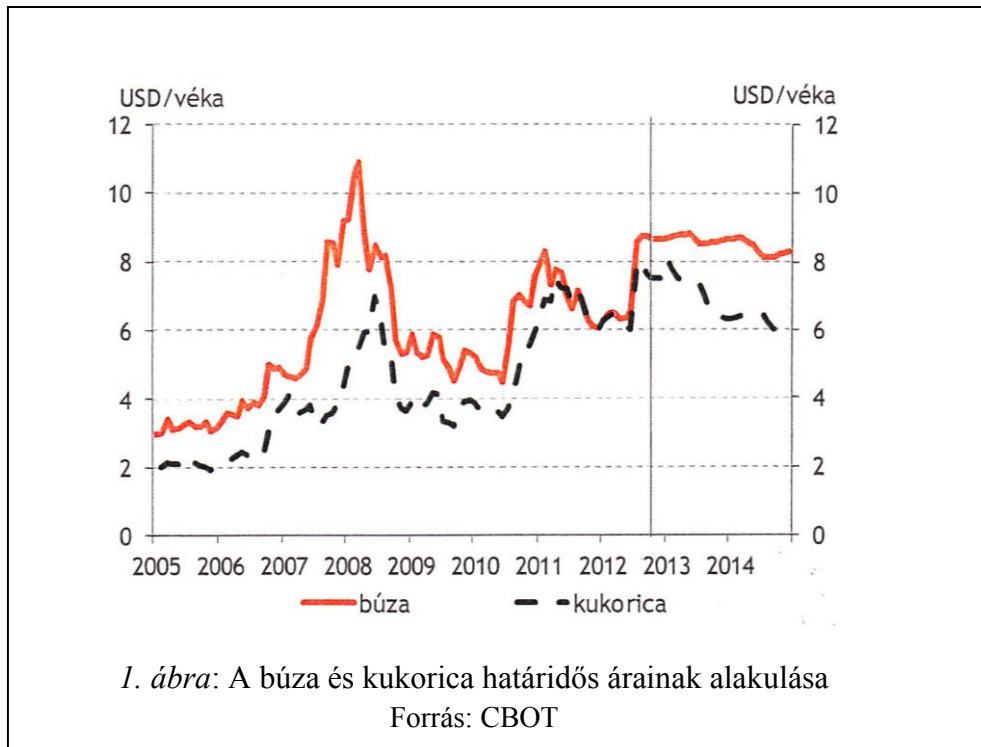
A hazai mezőgazdasági termelői árak az év eleje óta fokozatos emelkedést mutatnak. Az év elején a szigorodó állattartási körülmények következtében megugró tojásárak az állati eredetű termékek drasztikus emelkedését okozták. Emellett a tavalyi évben emelkedést mutató hús és tejárak is magas szinten ragadtak. Az elmúlt

^{1/} „Food Outlook”, November, 2012, Food and Agriculture Organization.

^{2/} Csak a magyar élelmiszerárak szempontjából releváns termékcsoportok alakulását ismertetjük.

hónapokban a növekvő szezonális élelmiszerárak járultak hozzá a termelői árak emelkedéséhez. A gabonaárak nyár közepe óta erőteljesen emelkedtek.

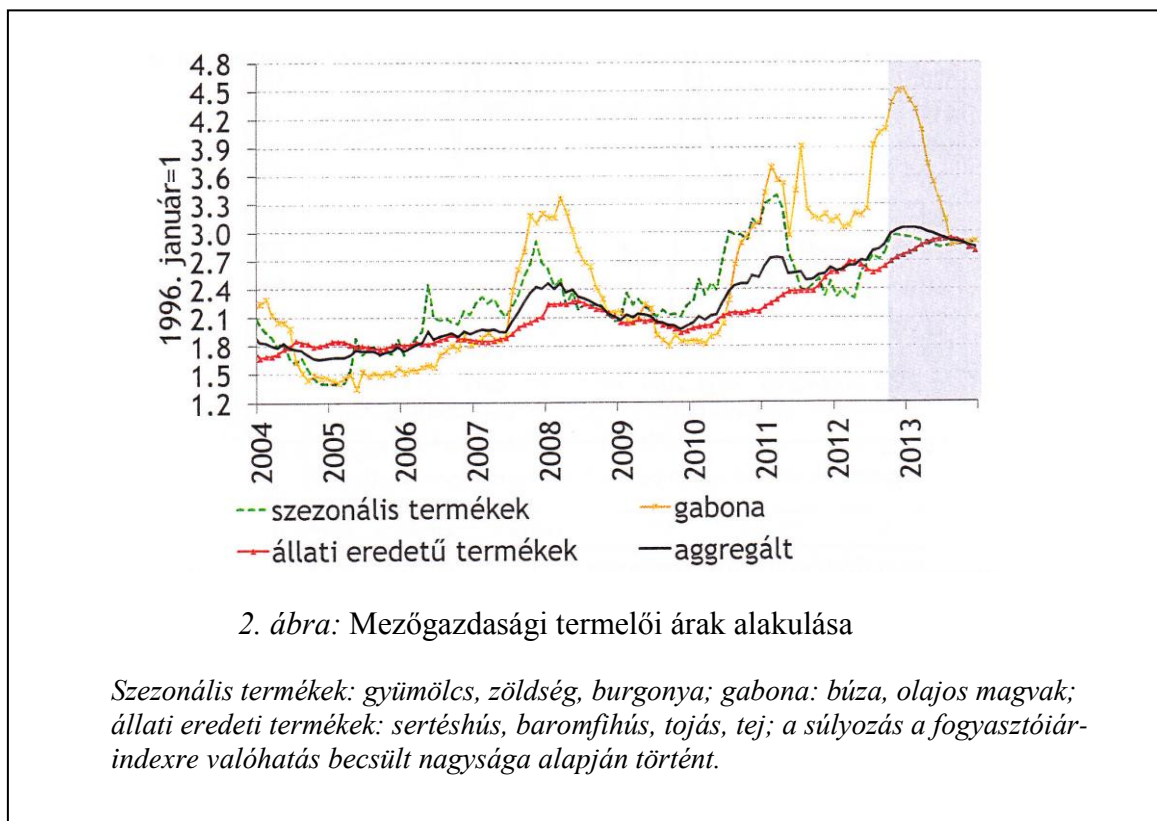

A kedvezőtlen időjárás következtében romló terméseredmények a termelői árak növekedését vetítik előre. A korai fagyok a szezonális élelmiszerekben – főként a gyümölcsösökben – jelentős károkat okoztak, ennek következtében a szezonális élelmiszerárak érdemben emelkedtek az év második felében, és a beérkező hírek alapján további emelkedés várható. A gabonatermékek árai a nemzetközi jegyzésárak megugrásával összhangban a következő hónapokban jelentősen emelkedhetnek, korrekció a következő évben az új termés megjelenésével várható. A megemelkedett gabonaárak a takarmányárakon keresztül fokozatosan begyűrűznek az állati eredetű termékek áraiba is, így e termékek esetében egy fokozatosabb, a jövő évben is jelentkező áremelkedésre számítunk.

A sokk kifutását követően a mezőgazdasági termékek árai a korábbi évtizedben megfigyelt trendszerű emelkedés szerint alakulhatnak.

A fogyasztói élelmiszerárak a termelő árakkal összhangban alakulhatnak a következő hónapokban. A szezonális termékek áremelkedése a feldolgozatlan élelmiszerárak áraiban már erőteljesen jelentkezett, és a beérkező információk további, bár enyhébb mértékű emelkedést valószínűsítenek a következő hónapokban is. Korábbi tapasztalatok alapján a feldolgozott élelmiszerek esetében a nyersélelmiszerársokk főként a következő évben fejt ki nagyobb hatást. Így ezen termékcsoport esetén a fogyasztói árakban fokozatosabb emelkedést feltételezünk.

8.3. melléklet: Békés megye fejlesztése átfogó céljainak megalapozása

Békés megye fejlesztésének átfogó célja (2020-ig): életkörülmények javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése.

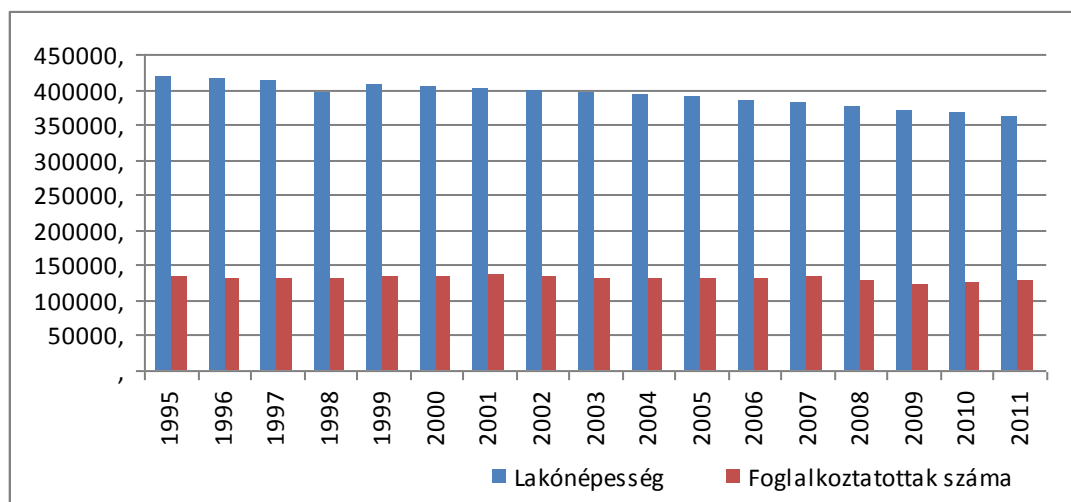
Békés megye átfogó célja négy pilléren nyugszik:

- foglalkoztatás javításán,
- tőkeállomány növelésén,
- technikai-, technológiai transzfer feltételeinek javításán,
- vonalas infrastruktúra fejlesztésén.

a) Foglalkoztatás javítása, aktivitási ráta növelése

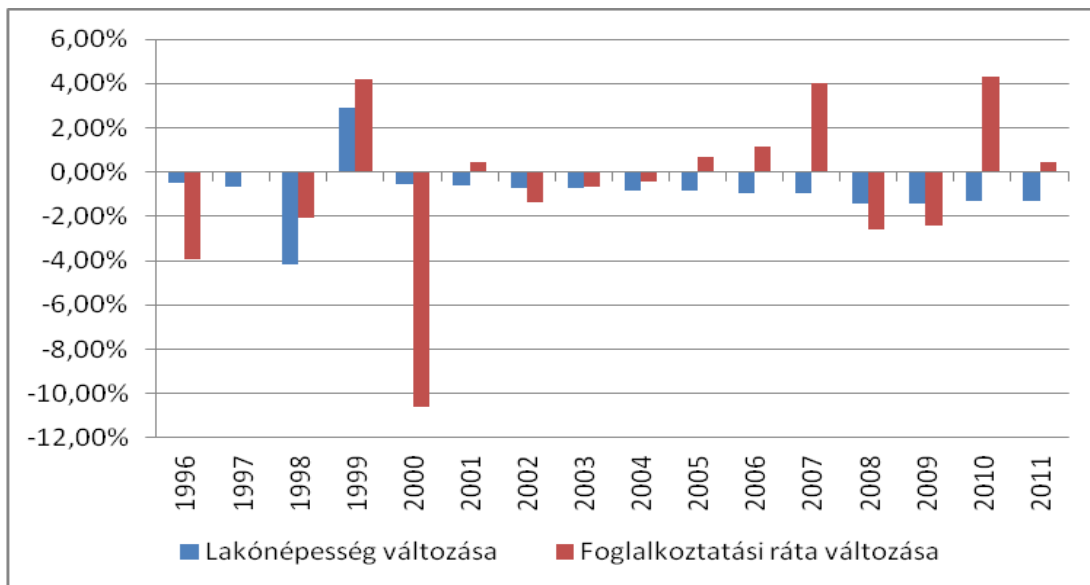
Az elmúlt 15 évben Békés megye lakossága évről évre csökkent, egyrészt a születésszám csökkenés, másrészt a negatív vándorlási egyenleg (különösen a fiatalok esetében magas) hatására.

A foglalkoztatottak száma (1999, 2007. évek kivételével) csökken, az elmúlt két évben (a gazdasági válság ellenére) enyhe javulás tapasztalható.

1. ábra: Békés megye lakónépességének és a foglalkoztatottak számának alakulása
Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

A korrelációs vizsgálatok alapján a lakónépesség és a foglalkoztatás között közepesen erős kapcsolat ($R^2=0,64$) van, azaz a foglalkoztatottság csökkenése jelentős mértékben a lakónépesség csökkenésével magyarázható.

2. ábra: Békés megye lakónépességének és a foglalkoztatási ráta változása (%)

Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

A foglalkoztatási ráta értéke kevésbé tendenciózus pályán mozgott, a kedvező országos tendenciák időben jobbra elcsúszva, a kedvezőtlenek viszont az általános országos negatív folyamatokat megelőzve jelentek meg a térségben. 1999-ben, 2001-ben, a 2005-2007-es időszakban, valamint 2010-2011-ben nőtt a foglalkoztatás, de ennek ellenére sem sikerült elérni az 1999-es időszaki csúcst. A lakónépesség terén ezzel szemben egy év kivételével (1999) folyamatos csökkenés volt mérhető a már korábban említett alacsony születési számok, valamint negatív vándorlási egyenleg miatt.

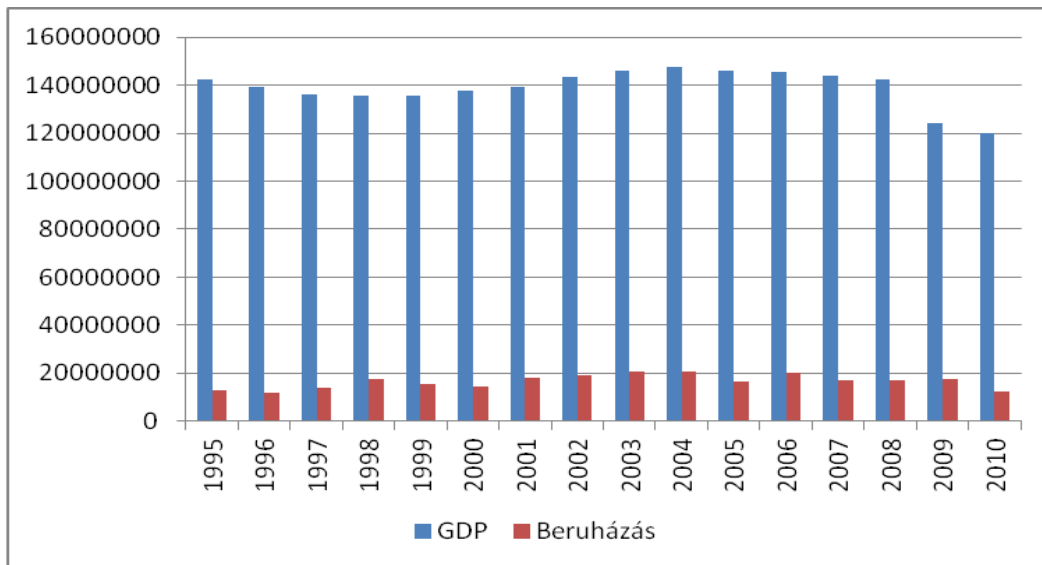
b) Tőkeállomány növelése

A kibocsátást befolyásoló másik fontos összetevője a tőkeállomány nagysága, ill. változásának üteme.

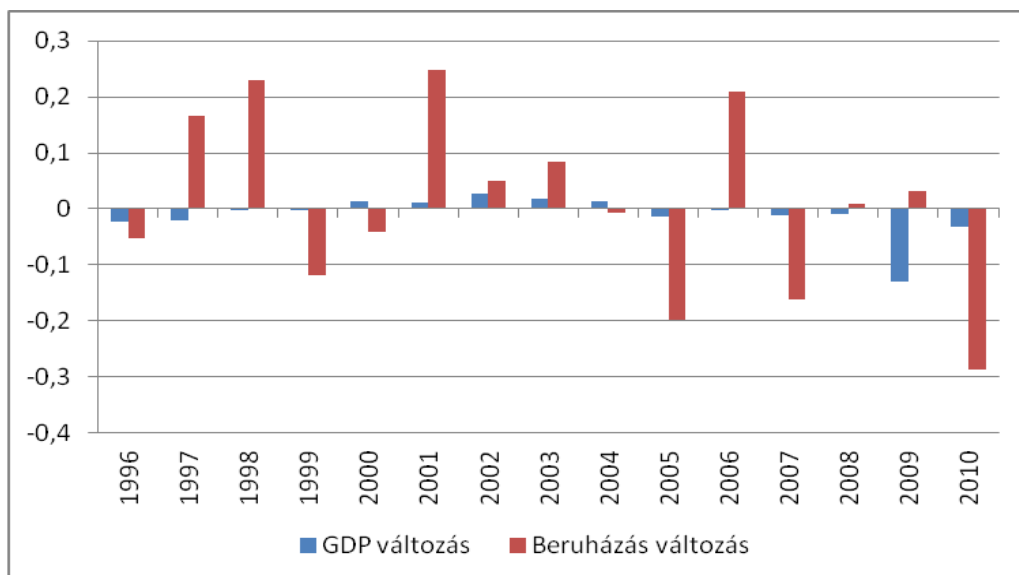
Az elmúlt 15 évben (az 1999 és a 2004-es év kivételével csökkent a GDP reálértéke; az országos átlaghoz képest az olló nyílt. A gazdasági válság jelei már 2004-től megfigyelhetők, és a 2008-as csökkenés különösen drasztikusan jelent meg a megye esetében.

A tőkeállomány és a GDP alakulását elemezve az derül ki, hogy a két mutató közötti korrelációs kapcsolat gyenge ($R^2=0,092$); azaz Békés megyében eszközölt beruházás csak kis hatással van a GDP változásaira (3. ábra).

3. ábra: Békés megye GDP-jének (eFt) és a beruházások (eFt) értéke 1995-ös áron
 Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

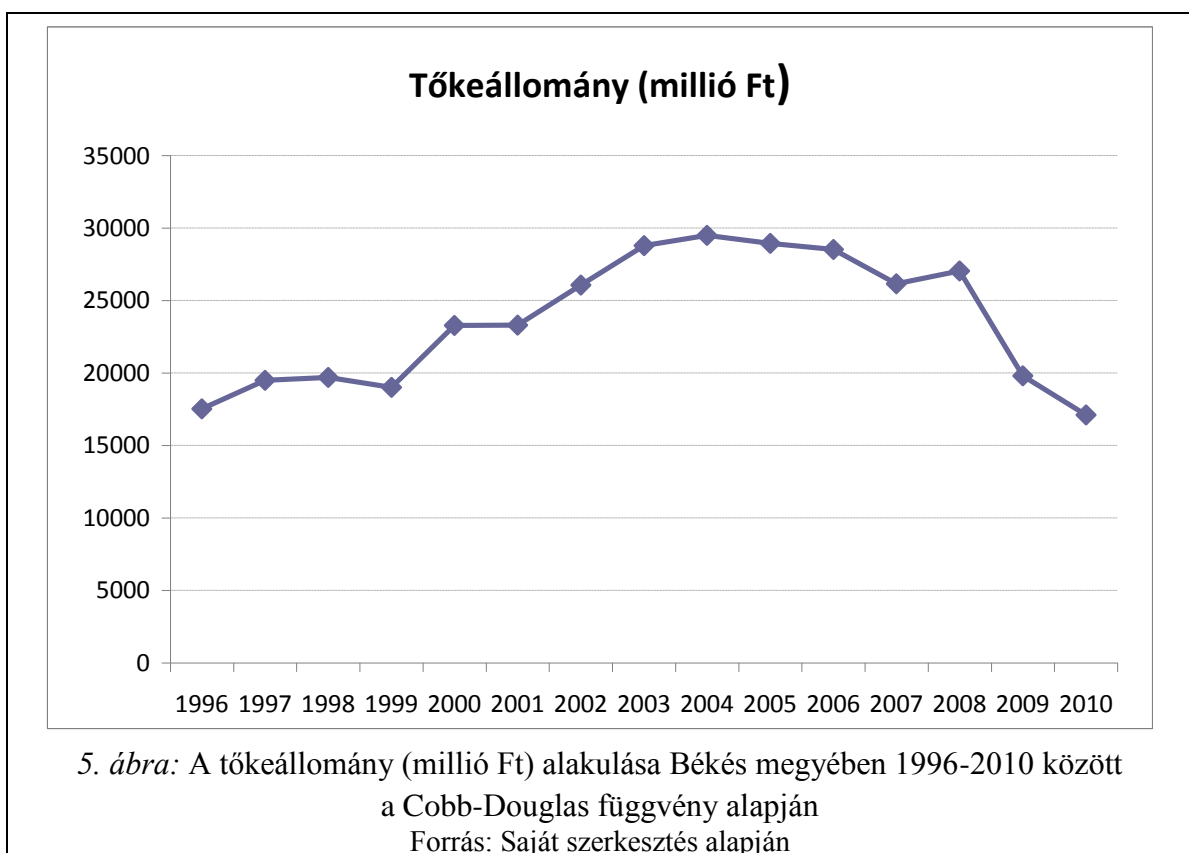

4. ábra: Békés megye GDP-jének és a beruházások változása 1995-ös áron
 Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

Az országos átlagnál alacsonyabb beruházási ráta miatt a jelentősebb beruházások kiugró (10 és 25 % közötti) pozitív elmozdulást váltottak ki (pl.: 1997, 1998, 2001, 2006 évben). Ugyanilyen szintű visszaesés figyelhető meg a relatíve nagyobb befektetések elmaradása esetén (1999, 2005, 2007, 2010).

Tekintettel arra, hogy a KSH csak beruházási adatokat közöl, a növekedés azonban a tőkeállomány nagyságának (stock-mutató), ill. változásának (flow-mutató) függvénye Cobb-Douglas függvény segítségével megbecsültük Békés-megye tőkeállományát (5. ábra).

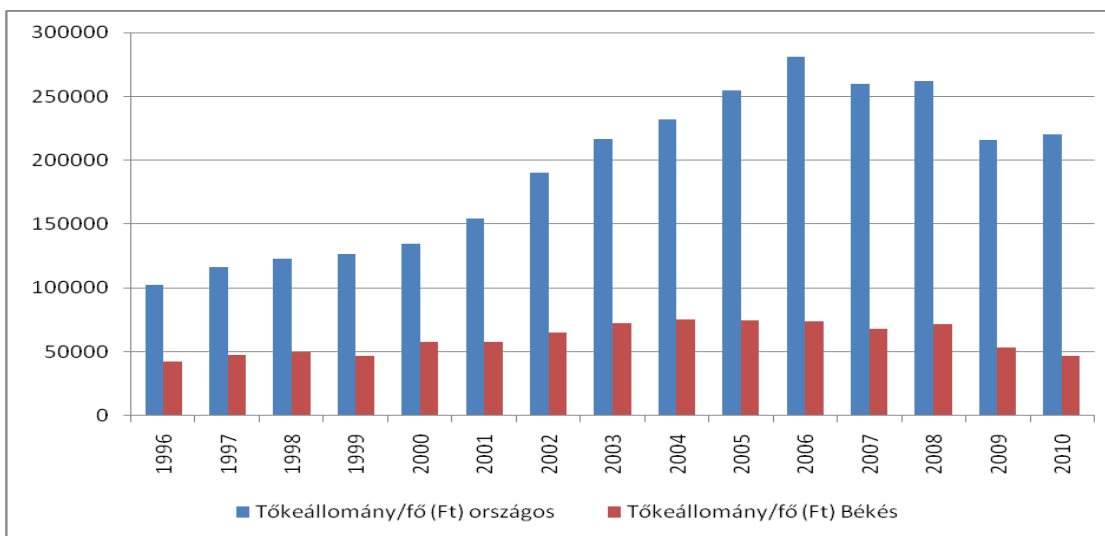

Békés megye tőkeállománya az országos tendenciáknak megfelelően, de annál kisebb ütemben 1996-tól 2004-ig nőtt; 2005-től a válság előjeleként csökkent (az amortizáció nagyobb volt, mint a szinten tartáshoz, ill. a növekedéshez szükséges beruházások értékénél).

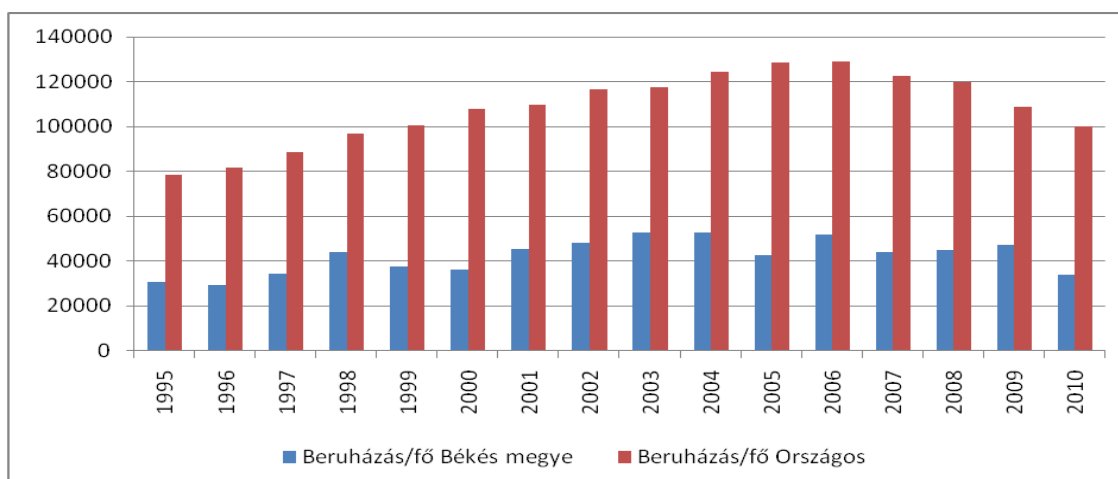
	Bruttó hazai termék (GDP) beszerzési áron, milliárd Ft	Kumulált infláció 1995. évi bázison	Reál GDP 1995-ös árakon	Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	L^{α}	$K^{(1-\alpha)}$	Tőkeállomány (millió Ft)
1996	207 526	1,24	167896,4861	144,7	25,4	3847,8	17516,7
1997	241 131	1,46	164906,3317	132,9	24,0	3994,1	19487,9
1998	274 084	1,67	163988,3302	131,0	23,8	4009,2	19699,3
1999	303 703	1,84	165195,8131	135,1	24,3	3958,6	18997,6
2000	359 235	2,02	177960,7328	135,8	24,3	4250,2	23274,9
2001	392 545	2,20	178079,9758	135,9	24,4	4251,0	23287,7
2002	424 666	2,32	182950,7808	133,3	24,1	4422,5	26072,9
2003	456 178	2,43	187704,3303	131,5	23,8	4577,7	28772,9
2004	488 774	2,60	188313,0421	130,4	23,7	4617,7	29496,9
2005	502 552	2,69	186892,3964	130,2	23,7	4587,4	28947,9
2006	521 221	2,79	186560,7436	130,9	23,8	4563,3	28516,0
2007	556 854	3,02	184550,9796	134,9	24,2	4426,7	26144,0
2008	584794	3,20	182667,2988	130,4	23,7	4479,2	27039,9
2009	530 211	3,34	158942,8972	124,5	23,0	4016,5	19802,6
2010	538 507	3,50	153888,7144	128,2	23,4	3815,5	17100,3

A Cobb-Douglas függvény alapján becsültük a megye tőkeállományát, feltételezve, hogy a teljes tényezőtermelékenység hasonló az országos értékekhez (1,73), Cobb-Douglas függvényben $\alpha = 0,65$ értékét használtuk.

6. ábra: A tőkeállomány fajlagos nagysága Békés megyében és országos szinten
 Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

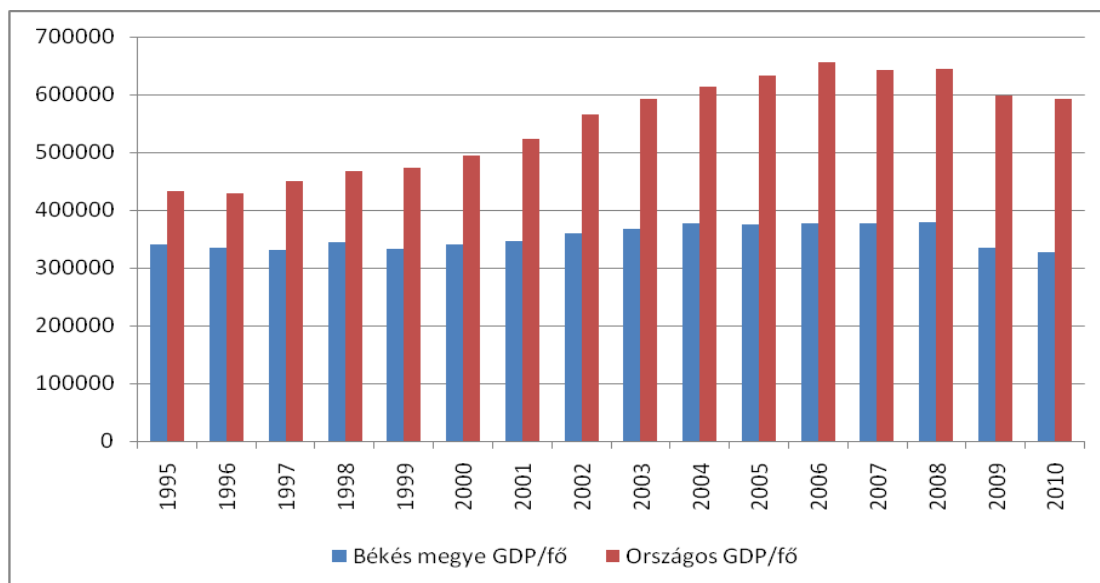
A tőkeállomány fajlagos nagysága országos szinten 2006-ig folyamatos növekedett, Békés megyében 2004-ig tapasztalhatunk emelkedést, de korán sem akkora mértékben, mint ahogyan azt országos szinten mérhetjük. Országos szinten a 2006-os év jelentette a csúcst, míg Békés megyében a válság hatásai már a kibontakozását megelőző években is érzékelhetőek voltak, mert 2005-től csökkenő tendencia volt rá jellemző.

7. ábra: A beruházások fajlagos szintje Békés megyében és országos szinten (Ft)
 Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

A KSH adatai alapján a beruházások terén országosan elmondható, hogy 1995 és 2006 között folyamatos növekedést tapasztaltunk, addig Békés megyében nem lehet egyértelmű tendenciát meghatározni. Ez a hektikusság valószínűleg annak köszönhető, hogy bizonyos években nagyobb vállalati befektetések történtek a megyében, és ez növekedést idézett elő, míg más években ezek kimaradtak, és ennek köszönhetően csökkenés volt tapasztalható.

8. ábra: A fajlagos GDP alakulása Békés megyében és országos szinten

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

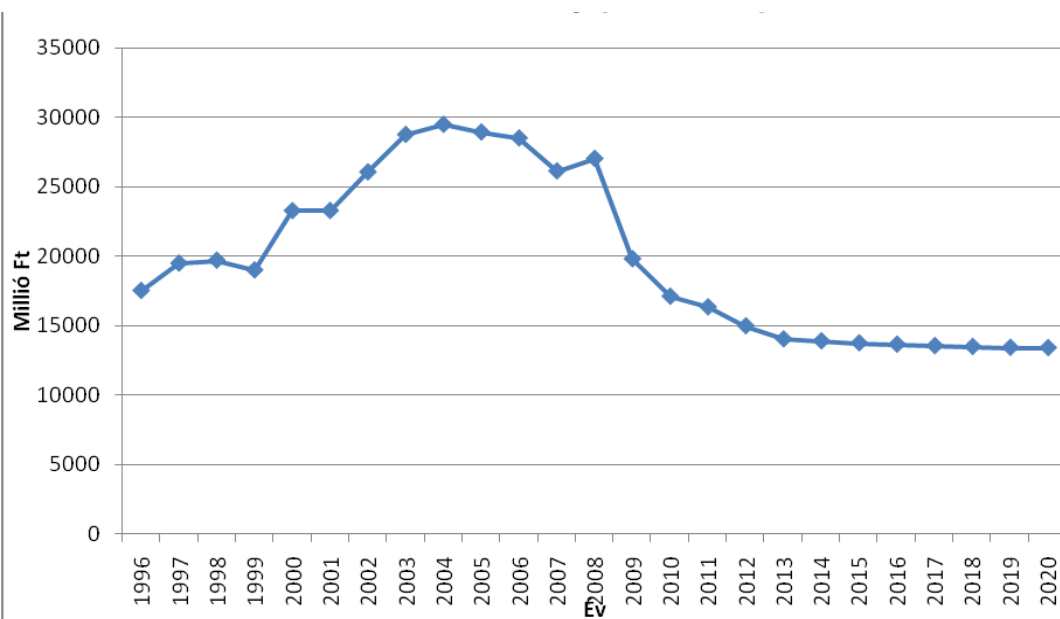
Az egy főre jutó GDP-t tekintetében Magyarországon 1995-től 2006-ig folyamatos növekedést mérhetünk, majd a válság előszeleként először stagnálás, majd pedig csökkenés következett be. A békés megyei tendenciák ezzel a növekedéssel szemben inkább a stagnáláshoz közelítenek, főleg abban az esetben, hogy ha az 1995-ös és a 2010-es értéket vizsgáljuk. A válság jobban érintette Békés megyét, hiszen a GDP csökkenés kicsivel nagyobb ütemben ment végbe, mint azt az országos értéknél volt tapasztalható.

A Cobb-Douglas függvény használatával becsléseket készítettünk arra vonatkozóan, hogy ahhoz, hogy 25%-al növekedjen a GDP 2020-ra, ahhoz mekkora tőkenövekedésre van szükség. Az első számításnál nominális GDP-re, míg a másodiknál reál GDP-re vonatkozóan készült a becslés.

A modell elkészítése során a GDP növekedést egyenletesnek feltételeztük mindkét esetben 2010 és 2020 között. A számításokhoz trendszámítással elkészítettük a foglalkoztatotti létszám becslését is, valamint az infláció értékeire vonatkozóan az MNB előrejelzéseit használtuk.

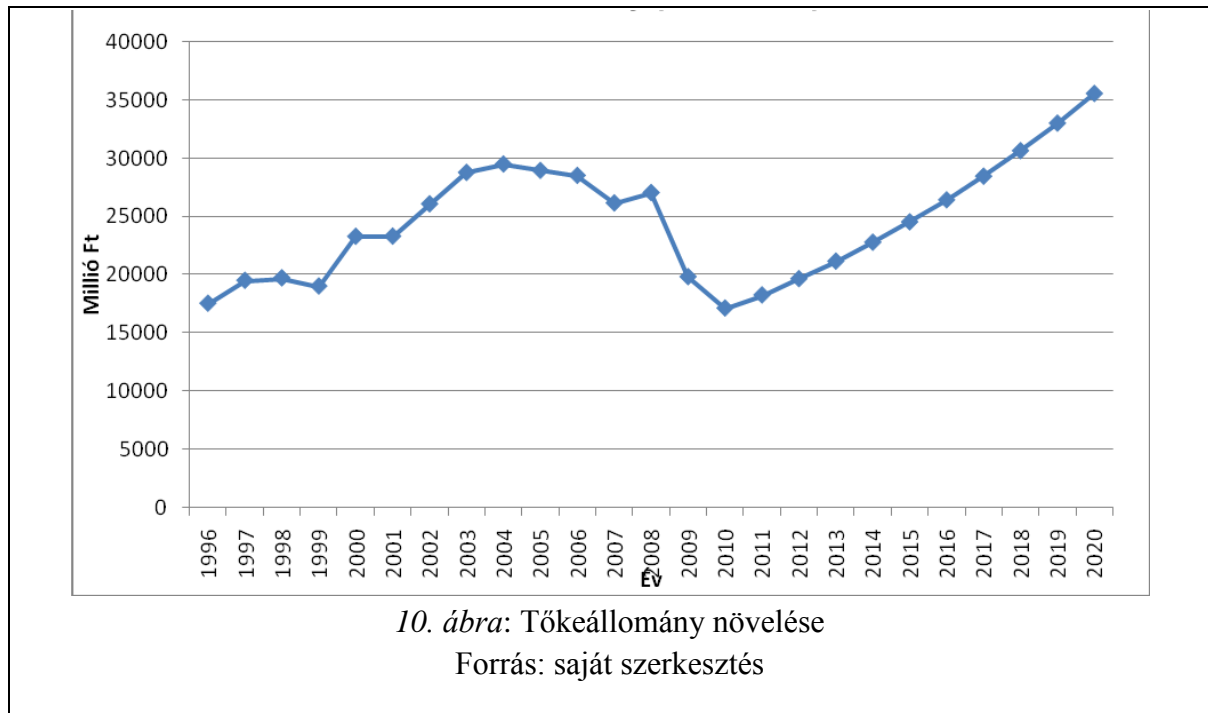
Ahhoz, hogy a folyóáras GDP 25 %-kal nőjön 2020-ra, 2011-2012-t követően lényegében változatlan tőkeállományra van szükség; azt jelenti, hogy érdemi növekedés nem várható a megyében (9. ábra).

9. ábra: Folyóáras GDP növekedéshez szükséges tőkeállomány változás

Forrás: saját szerkesztés

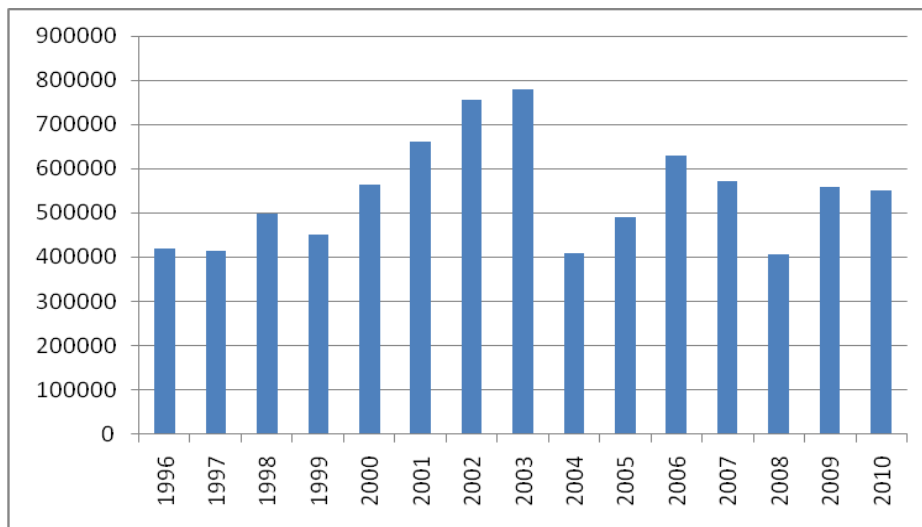
Amennyiben a reál GDP 25 %-os növekedést tűzzük ki a tőkeállomány intenzív növelésére van szükség (10. ábra).

Ez a tőkeállomány növelés kb. 2%-os reál GDP növekedésnek felel meg, ami a jelen tendenciák szerint legalább a várható országos növekedési szintet éri el. Ebben az esetben a tőkeállomány tartós növelését kell megcélozni (ami a jelenlegi állományhoz képest valamivel több, mint 7%-os éves növekedést tesz szükségessé).

c) K+F ráfordítás növelése

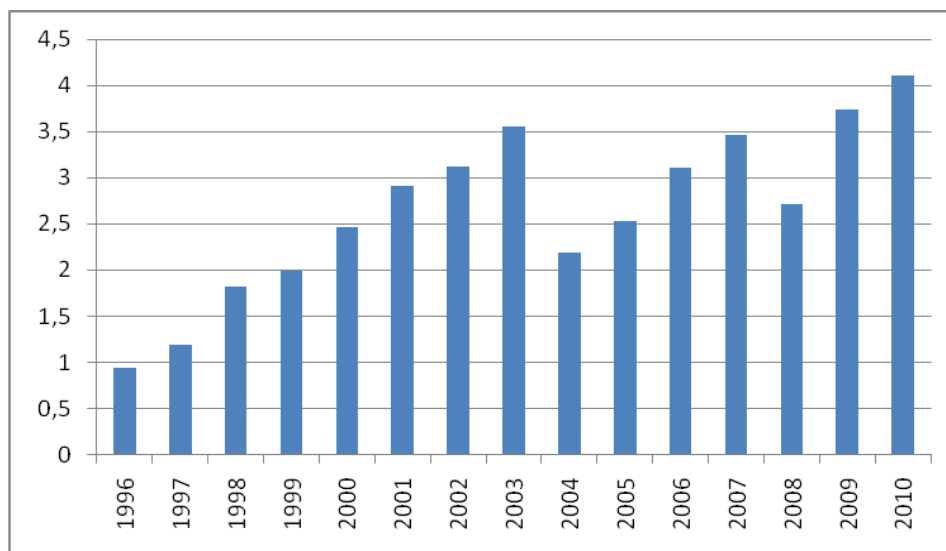
Békés megyében eszközölt K+F ráfordítás ciklikusan változott, de a vizsgált időszakban mindvégig alacsony volt (11. ábra), többnyire alig érte el az országos GDP 4 %-át, 12. ábra).

21. ábra: Békés megye K+F ráfordításai 1996-os árakon (eFt)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

Az EU 2020-ban megfogalmazott tervekkel, ill. a magyar célokkal területileg koncentráltan (Békéscsaba, Szarvas, Gyula, Orosháza) 2014-2020 között a K+F ráfordítások éves összegének átlaga legalább 1500-1600 Mrd. Ft kell, hogy legyen.

12. ábra: A Békés megyei K+F ráfordítások aránya az országos értékhez viszonyítva, 1996-os árakon

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

8.4. melléklet: M44 út nyomvonal tervei (<http://www.nif.hu/hu/fejlesztések/>)

A beruházás előkészítési stádiumban van!

A tanulmányterv négy nyomvonalváltozatot és két átjárhatóságát biztosító betétváltozatot tartalmaz.

Az „A” változat kezdőpontja csatlakozik a tervezett M8 autópálya 118+363,76 km szelvényéhez. A 4623. j. utat Szentkirálytól keleti irányban keresztezi és Lakitelektől észak-keleti irányban keresztezi a 4625. j. utat. A nyomvonal a meglévő 44. sz. főút hidjától mintegy egy kilométerre északra keresztezi a Tiszát. A tervezési szakasz a 26+995 km szelvényben ér véget, ahol csatlakozik a „C” nyomvonalváltozat 36+144 km szelvényéhez. A nyomvonal teljes hossza: 26,995 km.

A „B” változat kezdőpontja csatlakozik a tervezett M8 autópálya 121+646,70 km szelvényéhez, amely a tervezett M8 – 441. j. utak csomópontjából indul, délkeleti irányban, közel párhuzamosan halad az „A” változattal, keresztezi a 4622. j. utat, Szentkirály nyugati oldalán. A 4622. j. úttal közel párhuzamosan halad délkeleti irányban, Lakitelket északkeleti oldalról kerülve pedig 44-es sz. főúttal halad párhuzamosan. A „B” változat a 27+585 km szelvényben, a Tisza-híd előtt csatlakozik az „A” változat 24+000 km szelvényéhez. A nyomvonal teljes hossza: 28,730 km.

A „B-A/1” változat a „B” nyomvonalról az „A” nyomvonalra köt át a tervezett M8 autópálya, illetve a 4622. j. út között. A nyomvonal kezdőpontja a „B” változat 1+337 km szelvényéből indul majd átköt az „A” változatra. A tervezett változat a 9+883 km szelvényben ér véget, ahol csatlakozik az „A” változat 7+748 km szelvényéhez. A nyomvonal teljes hossza: 9,883 km.

A „B-A/2” változat szintén a „B” nyomvonalról az „A” nyomvonalra köt át Szentkirály település délkeleti oldalán. A nyomvonal kezdőpontja a „B” változat 16+164 km szelvényéből indul, majd átköt az „A” változatra. A tervezett változat az 5+480 km szelvényben ér véget, ahol csatlakozik az „A” változat 17+761 km szelvényéhez. A nyomvonal teljes hossza: 5,480 km.

A „C” változat hozzávetőleg a meglévő 44. sz. főút nyomvonalát követi le. Az M5 autópálya és az 5. sz. főút közötti szakasz megépült. Így a tervezési szakasz kezdete az 5+017,9 km szelvényből indul, az 5. sz. főúttól egyenes szakasszal, a további vonalvezetés elég kötött, a helyszínrajzi ívek nagy része minimális.

A nyomvonal keresztezi a Nagykőrös – Szeged vasútvonalat a 6+218 km sz-ben. A 7+557 km sz-ben lévő csomóponttal a nyomvonal elválk a meglévő 44. sz. főút nyomvonalától, attól délkeleti irányban halad tovább.

A 19+166 km sz-ben ismét csatlakozik a meglévő nyomvonalhoz, közben a 17+061 km sz-ben keresztezi a Kecskemét – Lakitelek vasútvonalat. A tervezett változat a 28+000 km szelvényt követően párhuzamosan halad a 44. sz. főúttal, annak északi oldalán, mintegy 40 m-re a meglévő nyomvonalától. A változat a tervezési szakasz végéig követi a meglévő nyomvonalat, az ívek és egyenesek illeszkednek ahhoz, majd a 39+821 km sz-ben ér véget, ahol csatlakozik az M44 autótút engedélyezés alatt álló szakaszához. A nyomvonal teljes hossza: 39,821 km.

A „D” változat kezdőszelvénye az M5 autópálya 98+600 km szelvényéből indul, Városföld települést délről megkerülve halad keleti irányban, keresztezve az 1+760 km sz-ben a Nagykőrös - Szeged vasútvonalat, a 3+297 km sz-ben az 5. sz. főút, majd pedig a 44. sz. főút. Mezőgazdasági területen halad, öntözött területet érint Nyárlőrinc délkeleti részén, majd Lakitelek és Szentkirály közigazgatási határánál halad tovább. A tervezési szakasz a 23+718 km szelvényben végződik, itt csatlakozik az „A” változat 17+882 km szelvényéhez. A nyomvonal teljes hossza: 23,718 km.

A tanulmányterv vizsgálata alapján a műszaki-gazdasági, a természetvédelmi, területrendezési és forgalmi vizsgálatokból az a következtetés vonható le hogy a nyomvonalak közül a legideálisabb megoldást az M8-autótútba csatlakozó B – B-A/2 - A nyomvonalak folyamataként előállt nyomvonal nyújtja.

Tervezési sebesség: 110 km/h

Forgalmi sávok száma: 2x2 sáv

Csomópontok:

„A” változat:

0+000 km sz.: M8 autópálya csomópontja: körte alakú csp.

14+380 km sz.: 4623. j. út csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

21+501 km sz.: 4625. j. út csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

„B” változat:

0+000 km sz.: M8 autópálya csomópontja: lóhere alakú csp.

13+149 km sz.: 4622. j. út csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

24+758 km sz.: 4625. j. út csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

„C” változat:

0+000 km sz.: M5 autópálya csomópontja

5+020 km sz.: 5. sz. főút csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

7+557 km sz.: 44. sz. főút csomópontja: elválási csp.

19+166 km sz.: 44. sz. főút csomópontja: elválási csp.

30+212 km sz.: 4625. j. út csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

36+016 km sz.: 45111. j. út csomópontja: trombita alakú csp.

„D” változat:

0+000 km sz.: M5 autópálya csomópontja: trombita alakú csp.

3+297 km sz.: 5. sz. főút csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

15+747 km sz.: 44. sz. főút csomópontja: egyoldali fél-lóhere alakú csp.

M44 Kecskemét-Országhatár - Kondoros-Békéscsaba

A beruházás előkészítési stádiumban van!

A nyomvonalak rövid ismertetése:

A tanulmányterv három fő nyomvonalváltozatot tárgyal.

Az „A” változat kezdőpontja Kondoros keleti határában csatlakozik az M44 gyorsforgalmi út Tiszakürt-Kondoros szakasz engedélyezési tervéhez. A 44.sz. főúttól északra halad majd Békéscsaba északi elkerülőjeként Mezőmegyert elkerüli. Keresztezi a dobozi utat majd a repülőtértől északra elhaladva végül csatlakozik a 44. sz. főút négynyomúsított szakaszához.

Csomópontok:

- a 115+850 km sz.-ben a 4643. j. út keresztezésénél épül (átlós féllóhere alakú csp.),
- a 121+670 km sz.-nél az új 47. sz. főútnál (szimmetrikus fél lóhere alakú csp.)
- és a 129+890 km sz.-nél a 44. sz. főútnál (trombita alakú csp).

A nyomvonal teljes hossza: 30,416 km.

A „B” változat a 44-es út saját nyomvonalon fejlesztésének változata. A „B” nyomvonal ívkorrekciók beiktatásával jórészt a 44. sz. főút meglévő nyomán halad. A 44. sz. főút déli oldalán a tanyák megközelítését biztosító párhuzamos burkolt földutat kell létesíteni, az északi oldalon pedig a 44. sz. főutat az eredeti nyomvonallal párhuzamosan vezetett szilárd burkolatú 2×1 sávós úttal kell kiváltani. Hálózati kapcsolatát tekintve a nyomvonal két helyen, a 44. sz. főút engedélyezési terv Kondorosi csomópontján, valamint a 113+900 km sz-ben lévő átlós féllóhere csomóponton csatlakozik a 44. sz. főúthoz. A továbbiakban a nyomvonal a meglévő Békéscsaba északi elkerülő út mentén halad, négynyomúsítva azt, végül csatlakozik a 4.sz. főúthoz Békéscsaba keleti határában. Négy külön szintű keresztezés kerül kialakításra, amelyek közül 2 külön szintű csomópont a 4643. j. úttal és a 74. sz. főúttal.

A nyomvonal teljes hossza: 25,572 km.

A „C” változat kezdőpontja csatlakozik az M44 gyorsforgalmi út Tiszakürt-Kondoros szakasz engedélyezési tervéhez és a 44. sz. főúttól délre halad. Ezután a meglévő út rövid szakaszának négynyomúsítását követően csatlakozik a Békéscsaba északi elkerülő úthoz és a „B” változatnál ismertetett nyomvonalon haladna tovább.

A nyomvonal - hálózati kapcsolatait tekintve 2 helyen, a 44. sz. főút engedélyezési terv Kondorosi csomópontján, valamint a 114+500 km sz.-ben lévő szimmetrikus féllóhere csomóponton csatlakozik a 44. sz. főúthoz. Ez utóbbi csatlakozást két módozatban oldható meg:

1. A csatlakozást követően a gyorsforgalmi út nyomvonala a meglévő 44. sz. főúttól északra halad. A 44. sz. főút itt csatlakozik a csomóponthoz. A 118 km sz.-nél közelmúltban létesült Békéscsaba Északi elkerülő 47. sz. főúti csomópontjában fellelhető egyenes szakasz irányszögével a főpályát meghosszabbítva azt visszavezetjük a 44. sz. főút elkerülő nyomvonalának nyugati szakaszára, biztosítva ezáltal a 47. sz. főúti kapcsolatot is a csomópont csekély átépítésével.

2. Az M44 ap. nyomvonala a 115 km sz.-nél rátér a meglévő 44. sz. főút 2×2 sávú nyomvonalára a 44. sz. főutat pedig a meglévő út déli oldalán azzal párhuzamosan vezetett burkolt út megépítésével vezetjük tovább. A 47. sz. főúti csatlakozást az elő esetben már említett módon oldjuk meg.

A nyomvonal teljes hossza: 29,095 km.

Az „E” változat a 2002-ben készített tanulmányterv Békéscsaba déli elkerülő nyomvonala. A nyomvonal kezdőpontja csatlakozik a tanulmány „C” nyomvonalának 112+000 km sz.-éhez. Békéscsabát délről elkerülve a 44. sz. főúttól délre halad és csatlakozik a Gyula elkerülő út nyomvonalába. Csomópontok a 115+375 km sz.-ben 47. sz. főúton létesül (átlós fél lóhere alakú csp), a 121+415 km sz.-ben a tervezett Újkígyósi úton átlós fél lóhere alakú csp és a 135+790 km sz.-ben a 44. sz. főút csomópontja trombita alakú csp.

A nyomvonal teljes hossza: 39,456 km.

Tervezési sebesség: 110 km/h

Forgalmi sávok száma: 2×2 sáv

M44 Kecskemét-Országhatár - Tiszakürt-Szarvas (Kondoros)

M44 Kecskemét-Országhatár - Tiszakürt-Szarvas (Kondoros) I. szakasz Tiszakürt – Kunszentmárton (38+900-59+400 km sz.)

A nyomvonal általános ismertetése

Az M44 gyorsforgalmi út jelen engedélyezési terve az alábbi szakasz műszaki terveit tartalmazza:

A tervezési szakasz kezdete: 38+900 km szelvény

A tervezési szakasz vége: 59+400 km szelvény Mivel az M44 gyorsforgalmi út Kecskemét-Tiszakürt közötti nyomvonala nem tekinthető véglegesnek a Tisza-híd helyének bizonytalansága miatt, ezért a megbízóval egyeztetve a jelen tervezési szakaszunk a 38+900 km szelvénytől kezdődik. Ez a nyomvonal feltételezi a gyorsforgalmi út 44. sz. főúttól északra történő kialakítását. Ez alapján a tervezett nyomvonal eleje Tiszakürt térségében, a településtől délre, a 44. sz. főúttal párhuzamosan, attól északra helyezkedik el, a 44. sz. főutat is keresztező Földes-laposi csatorna térségében. A tervezési szakasz vége csatlakozik a követő szakasz tervéhez.

Az M44 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonala jelen tervezési szakaszon Jász-Nagykun Szolnok megye területén halad.

A tervezési szakaszon a nyomvonal 5 település közigazgatási területét érinti: Tiszakürt, Cserkeszölő, Kunszentmárton, Tiszainoka és Öcsöd.

A gyorsforgalmi út jelen tervezési szakaszon összesen három külön szintű forgalmi csomóponttal biztosítja a kapcsolatot a közúthálózattal az alábbiak szerint:

40+560 km szelvényben a Tiszakürti (4633 j. út) forgalmi csomópont, negyedlóhere-félrömb típusú 49+225 km szelvényben a Kunszentmárton-nyugat (442 sz. főúti) forgalmi csomópont, féllóhere típusú 52+300 km szelvényben a Kunszentmárton-kelet (44 sz. főúti) forgalmi csomópont, átlós féllóhere típusú A gyorsforgalmi út tervezett nyomvonala végig a környezetvédelmi engedély által meghatározott nyomvonal folyosóban halad, a településeket a környezetvédelmi engedélyben meghatározott „védőtávolságokkal” elkerülve. A gyorsforgalmi út végig mezőgazdasági területen halad, rövidebb szakaszokon legelő és erdő területeket érintve az alábbi részletesebb leírás szerint.

Helyszínrajzi vonalvezetés

A tervezett nyomvonal eleje Tiszakürt térségében, a településtől délre, a 44. sz. főúttal párhuzamosan, attól északra helyezkedik el, a 44. sz. főutat is keresztező Földes-laposi csatorna térségében. Innen a nyomvonal egy R=5000 m sugarú bal ívvel halad tovább a „sziki-kis földek” felé.

Itt keresztezi az új nyomvonalon kiépítendő 4633. j. utat (40+560 km szelvény, aluljáró) melyen egy negyedlóhere-félrombusz alakú külön szintű forgalmi csomópont létesül. Ez a csomópont biztosítja a 44. sz. főút tehermentesítését abban az esetben is, ha a gyorsforgalmú út csak Tiszakürt térségétől épülne meg. A csomópont „B” és „C” ága ennek megfelelően lett kialakítva.

Tovább haladva keresztezzük a meglévő, 4633. j. közutat szintén aluljáró kialakításával a 41+190 km szelvényben. Az aluljáró után egy $R=4000$ m sugarú jobb ívvel érkezünk meg Cserkeszölő közigazgatási határához, majd egy felüljárón haladunk a Bába-tói csatorna felett a 42+810 km szelvényben.

Ezután egy ~1300 m hosszúságú egyenes szakasz következik. A nyomvonal közel párhuzamosan követi Cserkeszölő és Tiszainoka közigazgatási határát. Ezen a szakaszon 2 db aluljáró - 43+180 és 45+000 km szelvény - került betervezésre, melyek a térség dűlőúthálózatának forgalmát hivatottak fenntartani.

Az egyenes szakaszt követően egy $R=4500$ m sugarú jobb ívvel haladva tovább Kunszentmárton közigazgatási határához érkezünk, ahol egy dűlőút kerül átvezetésre a gyorsforgalmi út felett (aluljáró 47+060 km szelvényben).

Kunszentmárton közigazgatási határán belül a meglévő dűlőúthálózattal párhuzamosan haladva érkezünk a 442. sz. Martfői főúthoz. A 442. sz. főút korrekciós szakasza a gyorsforgalmi út felett kerül átvezetésre (aluljáró 49+225 km szelvényben). Itt létesül a Kunszentmárton-Nyugat külön szintű forgalmi csomópont. A csomópont kialakítását tekintve átlós féllóhere típusú.

A csomópontot követően egy $R=6000$ m sugarú bal ívvel haladunk tovább és felüljáróval keresztezzük a MÁV Tiszatenyő-Kunszentmárton vasútvonalat az 50+125 km szelvényben.

Ezután érkezünk meg a Körös árvízvédelmi töltéseivel határolt ártéri területhez. Az árvízvédelmi feltáróutak folyamatosságának biztosítása érdekében a mentett oldalon felüljárók kerülnek kiépítésre 50+940 és 51+800 km szelvényekben. Az ártéri területen a környezetvédelmi engedély és annak módosításának megfelelően egy 450 m hosszúságú felüljáró kerül kialakításra (mederhíd + ártéri híd az 51+170 km szelvényben).

Az árteret elhagyva egy $R=5000$ m sugarú jobb ívvel keresztezzük a meglévő 44. sz. főutat az 52+298 km szelvényben. Itt kerül kialakításra a Kunszentmárton-Kelet külön szintű forgalmi csomópont, melynek kialakítása szintén átlós féllóhere típusú. A csomópont kialakítása biztosítja a Kunszentmártont keletre elkerülő 45. sz. főút kialakításának lehetőségét is.

A csomópont után Kunszentmárton és Öcsöd közigazgatási határával párhuzamosan haladva, majd az 56+200 km szelvénytől a közigazgatási határtól eltávolodva húzódik a nyomvonal. Ezen a szakaszon 2 db dűlőút kerül átvezetésre a gyorsforgalmi út felett (aluljárók az 53+720 és 56+270 km szelvényben).

A tervezési szakaszhatárunk egy $R=4100$ m sugarú bal ív átmeneti ívének $2/3$ -ban csatlakozik a követő szakasz tervéhez

Az alkalmazott legkisebb ívsugár: $R=3500$ m $P=600$

II. szakasz Kunszentmárton -Csabacsúd (59+400 - 79+900 km sz.)

A nyomvonal általános ismertetése

A tervezett M44 autótűt II. szakasza Kunszentmárton után Öcsödtől délre csatlakozik az I. szakaszhoz és halad ÉK-i irányba. A tervezett nyomvonal délről kerüli el Békésszentandrás és Szarvas települést és Csabacsúd alatt csatlakozik a III. szakaszhoz. A tervezett autótűt 2x2 sávós kialakítású. Az alsóbbrendű úthálózati elemekkel és Szarvas térségében kialakított külön szintű csomóponton keresztül teremt kapcsolatot a tervezett gyorsforgalmi út (4401 j., 4404 j. közút).

Helyszínrajzi kialakítás:

A helyszínrajzi vonalvezetést a Részletes Környezeti Hatásvizsgálatban szereplő és később a Országos Környezet-és Vízügyi Főfelügyelőség határozatában engedélyt kapott „É2” nyomvonal került kidolgozásra.

A nyomvonalon a terep viszonyok és a helyi adottságok miatt kisebb módosítások kerültek betervezésre, úgy hogy az RKHT-ban szereplő 500 m széles védősávon belül maradjon.

A tervezési szakasz kezdete Öcsödtől délre a 59+400 km szelvényben csatlakozik a RODEN kft. által készített I. szakasz tervéhez.

Innen a nyomvonal egy $R=4100$ m sugarú átmeneti íves bal ívvel ÉK-i irányban halad tovább, Öcsöd és Békésszentandrás települést délről elkerülve, előbbtől 9 km, utóbbtól 5 km távolságban.

A nyomvonal a 65+881 km szelvényben külön szintben keresztezi a 44105 j. Békésszentandrásra vezető utat.

A megbízóval egyeztetve itt külön szintű csomópont nem kerül kialakításra.

Innen a nyomvonal egy $R=4100$ m sugarú jobb, majd egy $R=6000$ m sugarú bal ívvel K-i irányban halad tovább, Szarvas várost 5 km-re D-re elkerülve.

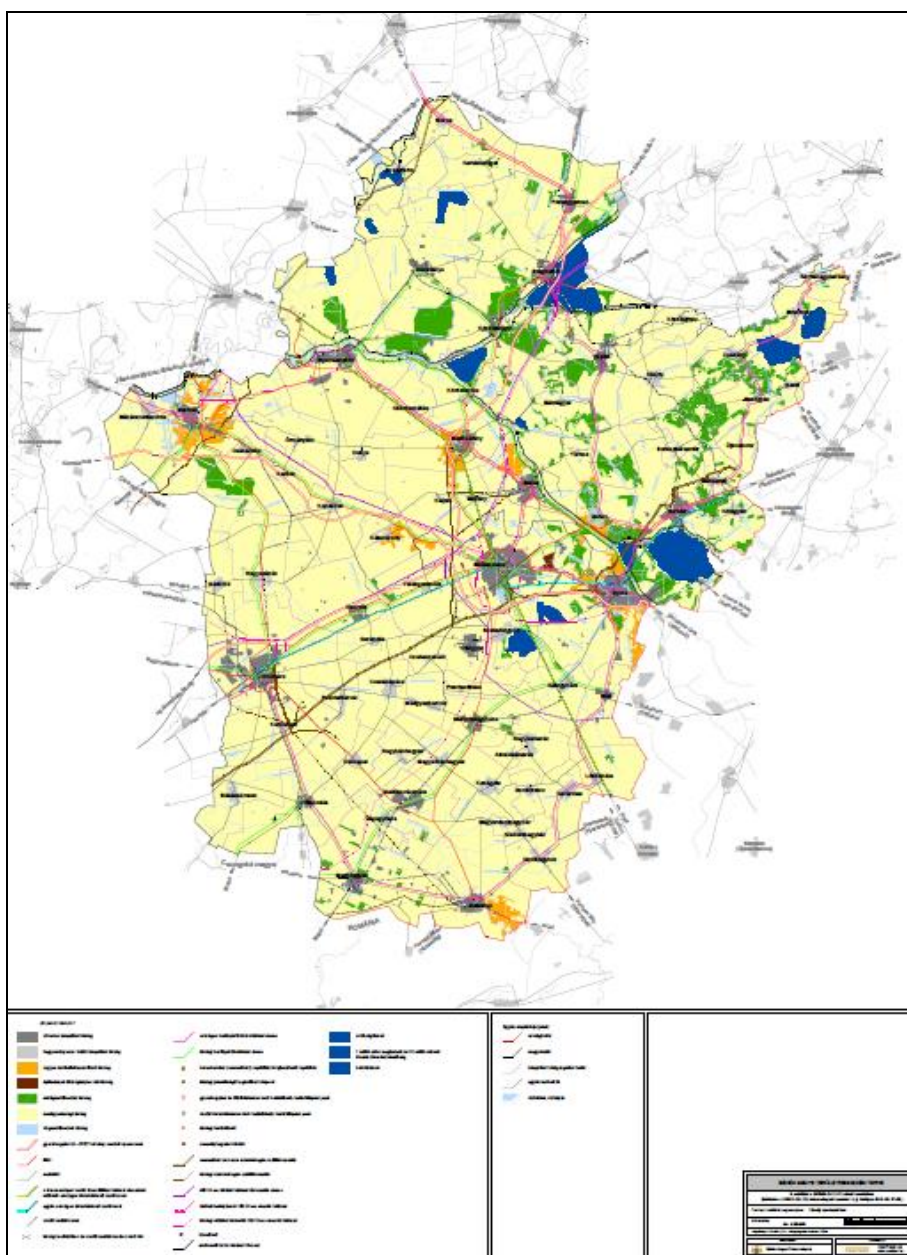

A tervezett M44 autót a 71+095 km sz.-ben keresztezi a Szarvast Szentessel összekötő 4401j. utat, a 77+834 km sz.-ben keresztezi a Szarvast Orosházával összekötő 4404 j. utat.

Mindkét keresztezésnél külön szintű csomópont létesül.

Ezután a nyomvonal egy R=6000m sugarú bal ívvel ÉK-irányban halad tovább Csabacsüdöt délről elkerülve a településtől közel 450 m távolságban.

A nyomvonal tervezési szakasz végén csatlakozik a Tura-terv kft. által készített III. szakasz tervéhez.

8.5. melléklet: Ábrák jegyzéke

1. *ábra:* Békés megye jövőképe, fejlesztésének átfogó és stratégiai céljai, ill. fejlesztési csomópontjai
2. *ábra:* Békés megyei stratégiai célok kistérségi összefüggései
3. *ábra:* Értékalapú gazdaságfejlesztés modellje
4. *ábra:* Értékalapú gazdaságfejlesztés célpiramisa
5. *ábra:* Térségspecifikus brandek célhierarchiája
6. *ábra:* Aktivitási ráta változása Békés megye kistérségeiben
7. *ábra:* Arzénnel szennyeződött ivóvíz előfordulása Békés megyében (2011)
8. *ábra:* Magyar-román határátkelők Békés megyében
9. *ábra:* Békés megye periférikus helyzetű települései fejlesztésének célpiramisa
10. *ábra:* Természeti és épített értékek megóvásának célpiramisa
11. *ábra:* Ipari fejlesztési övezetek
12. *ábra:* Helyi gazdaságfejlesztési övezetek
13. *ábra:* Egészségturisztika fejlesztési övezetek
14. *ábra:* Helyi piac fejlesztési övezetek
15. *ábra:* Célrendszer belső koherenciájának vizsgálata
16. *ábra:* Békés megye fejlesztési céljainak külső koherenciája
17. *ábra:* Innovatív ipari klaszter
18. *ábra:* Halászati klaszter
19. *ábra:* Helyi brandek
20. *ábra:* Zöldség klaszter
21. *ábra:* Egészséggazdasági klaszter
22. *ábra:* Térszerkezet fejlesztésének irányai
23. *ábra:* Javaslat Békés Megye Önkormányzat szervezeti felépítése

8.6. *melléklet*: Táblázatok jegyzéke

1. *táblázat*: Békés megye stratégiai céljainak lebontása
2. *táblázat*: HDI értékek Békés megye kistérségeiben
3. *táblázat*: Fejlesztési célok Békés megye járásainak településein
4. *táblázat*: Határmenti utak fejlesztése Békés megyében
5. *táblázat*: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolódása az OTK-hoz, OFK-hoz
6. *táblázat*: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata a Növekedési Tervvel
7. *táblázat*: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcsolata az USzT-vel
8. *táblázat*: Békés megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához
9. *táblázat*: Békés megyei területfejlesztési koncepció kapcs. a NV-hoz
10. *táblázat*: EU 2020 prioritások